

Vsebina

I Resolucije, priporočila in mnenja

RESOLUCIJE

Odbor regij

137. plenarno zasedanje OR, 4. 12. 2019–5. 12. 2019

2020/C 79/01	Resolucija Evropskega odbora regij – Zeleni dogovor v partnerstvu z lokalnimi in regionalnimi oblastmi	1
--------------	--	---

MNENJA

Odbor regij

137. plenarno zasedanje OR, 4. 12. 2019–5. 12. 2019

2020/C 79/02	Mnenje Evropskega odbora regij – Izzivi metropolitanskih regij in njihovo mesto v kohezijski politiki po letu 2020	8
2020/C 79/03	Mnenje Evropskega odbora regij – Makroregionalna strategija za karpatsko regijo	13
2020/C 79/04	Mnenje Evropskega odbora regij – Potencial železniškega sektorja pri uresničevanju političnih prednostnih nalog EU	18
2020/C 79/05	Mnenje Evropskega odbora regij – Izboljšanje upravne zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti za krepitev naložb in strukturnih reform v obdobju 2021–2027	25

2020/C 79/06	Mnenje Evropskega odbora regij – Konvencija županov po letu 2020	30
2020/C 79/07	Mnenje Evropskega odbora regij – Platformno delo – regulativni izzivi na lokalni in regionalni ravni	36
2020/C 79/08	Mnenje Evropskega odbora regij – Evropski okvir za regulativne odzive v zvezi s sodelovalnim gospodarstvom . . .	40
2020/C 79/09	Mnenje Evropskega odbora regij – Lokalne in regionalne oblasti oblikujejo prihodnje vzhodno partnerstvo	45
2020/C 79/10	Mnenje Evropskega odbora regij – Akcijski načrt proti dezinformacijam	50
2020/C 79/11	Mnenje Evropskega odbora regij – Poročilo Evropske komisije o politiki konkurence za leto 2018	54

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

ODBOR REGIJ

137. PLENARNO ZASEDANJE OR, 4. 12. 2019–5. 12. 2019

Resolucija Evropskega odbora regij – Zeleni dogovor v partnerstvu z lokalnimi in regionalnimi oblastmi

(2020/C 79/01)

EVROPSKI ODBOR REGIJ (OR) –

ob upoštevanju:

- dejstva, da je novoizvoljena predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen v dokumentu *Bolj ambiciozna Unija – Moj načrt za Evropo* napovedala sprejetje evropskega zelenega dogovora,
- dejstva, da lokalne in regionalne oblasti izvajajo 70 % vse zakonodaje EU, 70 % ukrepov za blažitev podnebnih sprememb, 90 % politik prilagajanja na podnebne spremembe in 65 % ciljev trajnostnega razvoja ter so odgovorne za tretjino javne porabe in dve tretjini javnih naložb in da bo zato izvajanje evropskega zelenega dogovora na terenu v njihovih rokah,

Za ambiciozen zeleni dogovor, ki prinaša rezultate na lokalni ravni, hkrati pa teži k ukrepanju na svetovni ravni

1. poudarja, da je ambiciozen zeleni dogovor potreben, da bo Evropa do leta 2050 postala prva podnebno nevtralna celina, in pozdravlja, da bo trajnostnost imela osrednje mesto pri oblikovanju politik EU. Zeleni dogovor bi moral biti orodje za oblikovanje programov, s katerim bi trajnostna merila vključili v vse politike, makroekonomske prednostne naloge in finančne instrumente EU, evropski semester in večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027;
2. poudarja, da bi moral biti zeleni dogovor instrument, s katerim bi dosegli cilje strategije za biotsko raznovrstnost in Pariškega sporazuma ter polno uresničevali agendo OZN za trajnostni razvoj do leta 2030 in cilje trajnostnega razvoja. Z njim bi EU ambiciozno prispevala h globalnemu okviru za biotsko raznovrstnost za obdobje po letu 2020, o katerem se bo odločalo na 15. konferenci pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti;
3. poziva Komisijo, naj po potrebi pregleda cilje EU, ki so vključeni v sveženj o čisti energiji, da bi najkasneje do leta 2050 ustvarili podnebno nevtralno Evropo, ki bo spodbujala evropsko konkurenčnost in socialno pravičnost, in jih vključi v evropsko podnebno zakonodajo. V zvezi s tem poziva, naj se do leta 2030 cilj glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov zviša na vsaj 55 %, cilj povečanja energetske učinkovitosti na 40 % in cilj glede energije iz obnovljivih virov na 40 %;

Zeleni dogovor, pri katerem se uporablja krajevni pristop in ki zagotavlja skladnost politik

4. poziva, naj se v zelenem dogovoru sprejme celovit krajevni pristop, ki bo omogočil oblikovanje konkretnih rešitev ob upoštevanju gospodarskih, socialnih, geografskih in okoljskih izzivov in priložnosti regij in mest ter zagotovil sodelovanje in udeležbo lokalnega prebivalstva pri zasnovi in izvajanju prihodnjih predlogov;
5. pričakuje, da bo z zelenim dogovorom vidik trajnostnosti postal prevladujoč in da bo povezovanje politik ne le prednostna naloga, temveč bo postalo oblika pristopa. Poleg tega pričakuje, da bo zeleni dogovor zagotovil skladnost politik, tudi pri ocenjevanju in preverjanju ustreznosti, kar bo omogočilo uskladitev prednostnih nalog, ambicij in časovnih okvirov različnih politik EU ter preprečilo podvajanje ali protislovne postopke in rezultate. Poziva Komisijo, naj za lažje oblikovanje zakonodaje, ki bo ustrezna tudi v prihodnosti, uporablja smernice in zbirko orodij za boljše pravno urejanje, ter ob tem izraža nasprotovanje, da bi v zakonodaji EU uporabljali formalističen pristop k boljšemu pravnemu urejanju, kot je načelo „za enega sprejetega se eden odpravi“, saj pri tem ni upoštevana zapletenost političnih in regulativnih izzivov, ki jih je treba obravnavati;
6. poziva Komisijo, naj predlaga ukrepe na ravni EU za internalizacijo zunanjih stroškov in skladno izvajanje načela „onesnaževalac plača“;

7. ponovno poziva, naj se v zunanjih odnosih EU večja pozornost nameni okoljskim vidikom in vidikom podnebnih sprememb. Poudarja, da je treba medsebojno izkušnje izmenjevati na platformah za teritorialno sodelovanje, kot sta ARLEM in CORLEAP, ter v okviru partnerstev med mesti. Podnebne spremembe bi morale ostati strateška prednostna naloga diplomacije EU, če želimo doseči, da bodo tretje države sprejele in izvajale ambiciozne politike za doseganje podnebne nevtralnosti;

8. v zvezi z dejavniki opozarja na bistveni pomen ambiciozne celostne pomorske politike, ki bo omogočila celovit in skladen pristop k oceanom, da bi ohranili njihov prispevek v boju proti globalnemu segrevanju, zaščitili njihovo biotsko raznovrstnost, od katere je odvisna tudi naša prehrana, ter izkoristili njihovo zmožnost prispevanja k razvoju energije iz obnovljivih virov;

Doseganje dejanskih rezultatov z upravljanjem na več ravneh in aktivno subsidiarnostjo

9. poziva Komisijo, naj zagotovi, da bo zeleni dogovor temeljil na okviru upravljanja na več ravneh. Pozdravlja resoluciji Evropskega parlamenta o konferenci OZN o podnebnih spremembah leta 2019 v Madridu in o izrednih podnebnih razmerah, v katerih se poziva k takojšnjemu in ambicioznemu ukrepanju za omejitev globalnega segrevanja na 1,5 °C ter priznava, da trajnega prehoda v trajnostno in nizkoogljično družbo ni mogoče doseči brez sodelovanja od spodaj navzgor in od zgoraj navzdol. Poudarja, da so lokalne in regionalne oblasti pripravljene, da skupaj z državljani, podjetji, univerzami in raziskovalnimi centri oblikujejo evropski podnebni pakt;

10. se zavzema za to, da se podpora v obliki financiranja EU vselej presodi z vidika vplivov na podnebje in trajnostnosti. Preveriti bi bilo treba skladnost neposrednih in posrednih okolju škodljivih subvencij, pomoči in programov financiranja s podnebnimi cilji in cilji trajnostnega razvoja ter jih odpraviti;

11. poziva Komisijo, naj v sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi oblastmi in v skladu z njihovimi pravnimi pristojnostmi v državah članicah pripravi akcijske agende za zeleni dogovor z merljivimi cilji, ciljno usmerjenimi ukrepi in ustreznimi finančnimi sredstvi. Zeleni dogovor bo uspešen le, če bo pretvorjen v strategije in načrte, ki se bodo oblikovali in izvajali na ravni EU ter na nacionalni, regionalni in lokalni ravni;

12. poziva Komisijo, naj v okviru procesa v zvezi s stanjem energetske unije spremlja napredek nacionalnih vlad ter lokalnih in regionalnih oblasti pri obravnavi dejavnikov, ki omogočajo prehod, in ovir zanj, pri čemer naj tesno in neposredno vključi lokalne in regionalne oblasti;

13. poziva države članice, naj vzpostavijo dialog o podnebnih in energetskih vprašanjih na več ravneh ter lokalne in regionalne oblasti dejavno vključijo v pripravo in revizijo nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov, pri čemer naj svoja prizadevanja usmerijo v doseganje podnebne nevtralnosti in oblikujejo lokalno in regionalno določene prispevke, ki bodo dopolnjevali nacionalno določene prispevke ⁽¹⁾;

14. se v zvezi s tem zavezuje, da bo vzpostavil forum lokalnih in regionalnih oblasti ter deležnikov za sodelovanje z Evropsko komisijo in državami članicami, da bi zagotovili redno povezovanje vseh pomembnih akterjev, ki bi dajali povratne informacije o izvajanju ukrepov in pobud, povezanih z zelenim dogovorom, in ideje za zakonodajne predloge ter zagotovili izmenjavo primerov najboljše prakse med vsemi ravnmi upravljanja;

15. poziva Komisijo, naj zeleni dogovor vključi med teme bližnje konference o prihodnosti Evrope, saj podnebne spremembe in trajnostni razvoj v okviru ciljev OZN za trajnostni razvoj neposredno vplivajo na blaginjo državljanov EU;

16. pričakuje, da bo Komisija dodatno podprla in razširila pobude, kot je Konvencija županov za podnebne spremembe in energijo, tako v EU kot zunaj nje;

17. poziva Komisijo, naj v celoti upošteva sklepe iz poročil o izvajanju politik za čist zrak in o javnem naročanju v okviru pilotnega projekta mreže regionalnih središč (RegHub) ⁽²⁾, ki jo je razvil OR in ki bi jo bilo treba uporabiti tudi za pobude v okviru zelenega dogovora;

⁽¹⁾ OR (2018) 923.

⁽²⁾ <https://cor.europa.eu/sl/our-work/Pages/network-of-regional-hubs.aspx>

Prehodi, s katerimi regije in mesta postajajo bolj trajnostni

18. poziva, naj se v okviru zelenega dogovora obravnavajo različni izzivi v zvezi s prehodi, vključno s tistimi, ki so povezani z energijo, oceani, krožnim gospodarstvom, proizvodnjo in potrošnjo hrane, mobilnostjo, digitalizacijo in okoljem;
19. poziva Evropski parlament, naj naroči uradno študijo o tem, kakšen okoljski vpliv ima selitev Evropskega parlamenta med Brusljem in Strasbourgom dvanajstkrat na leto;
20. poziva Evropsko komisijo, naj zagotovi, da bodo prehodi pravični in participativni, tako da bodo sodelovali vsi akterji in da nihče ne bo zapostavljen;
21. poziva Evropsko komisijo, naj pri prehodih zagotovi ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo, pri čemer naj posebno pozornost nameni regijam z najbolj omejenimi možnostmi, območjem, ki jih je prizadela industrijska tranzicija, redko poseljenim območjem in okoljsko občutljivim območjem, kot so otoki in gorske regije;
22. poudarja, da bi bila lahko javna naročila močan vzvod za zagotavljanje bolj trajnostne preskrbe s hrano (lokalno in ekološko) prek pogodb o dobavi hrane za javni sektor, ki se uporabljajo za menze v šolah in bolnišnicah, ter za razvoj trajnostne mobilnosti. S tem je mogoče okrepiti vez med mesti in podeželjem, ki je omenjena v novi agendi za mesta, sprejeti na konferenci Habitat III. Ponovno poziva Komisijo, naj zlasti pojasni obstoječe omejitve v pravilih javnega naročanja, da bi se lahko uporabila trajnostna merila, na primer z objavo priročnikov;
23. poudarja, da je treba razviti celovito usposabljanje ter znanje in spretnosti, ki bodo še kako potrebni pri zelenem prehodu, in ponovno poziva k vzpostavitvi opazovalnice takega prehoda, ki bi zbirala podatke na regionalni ravni, s katerimi bi se podpiralo oblikovanje politik na vseh ravneh upravljanja;

Energetski in podnebni prehod

24. poziva Komisijo, naj zagotovi, da bo evropska podnebna zakonodaja temeljila na temeljiti analizi njenih učinkov in koristi, skupaj s konkretnimi finančnimi načrti, in bo zajemala blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter bo podlaga za celovit in ambiciozen sveženj o podnebni nevtralnosti;
25. poudarja pomen raziskav in zbiranja podatkov o predvidenih podnebnih razlikah ter potrebo po okrepitvi medregionalnega sodelovanja, da bi delovali na področjih, ki jih podnebne spremembe najbolj prizadenejo;
26. ponovno poziva institucije EU, naj zagotovijo, da se bosta prilagajanje podnebnim spremembam in odpornost na nesreče kot ključna vidika trajnostnega razvoja upoštevala v prihodnjih skladih in projektih EU, povežejo pa naj ju tudi s kohezijsko politiko, politiko za razvoj podeželja ter zdravstveno, raziskovalno in okoljsko politiko ⁽³⁾;
27. poziva EU, naj podpre lokalne in regionalne oblasti, da zaščitijo in ponovno vzpostavijo naravne ponore CO₂, ki so pomembni za doseg podnebne nevtralnosti, zlasti s prilagoditvijo obdelovanja organskih tal in obnovitvijo šotišč ter mokrišč;
28. poziva Komisijo, naj predlaga jasne opredelitve in pravila za lokalne energetske skupnosti in druge vrste proizvajalcev-odjemalcev, da bi jim zagotovili varnost in dostop do trga, finančnih instrumentov in strokovnega znanja ter spodbujali skupno lastno porabo v zasebnih stavbah;
29. v primeru javnih stavb poziva k ukrepanju za doseg energijske učinkovitosti in napredka na področju lastne porabe. Poziva k spodbujanju zbiranja podatkov o porabi električne energije in toplote ter k uvedbi strategij umetne inteligence, ki prispevajo k varčevanju z energijo;

⁽³⁾ OR (2018) 6135.

30. poziva Evropsko komisijo, naj nadalje podpira razvoj in uporabo trajnostne energije iz obnovljivih virov z zagotavljanjem jasnega političnega in regulativnega okvira ter ustrezne podpore raziskavam in razvoju na področju inovativnih tehnologij za energijo iz obnovljivih virov, vključno s časovnim načrtom za čisti vodik;

31. pričakuje, da bo zeleni dogovor vseboval akcijski načrt EU za cenovno dostopna stanovanja, ki bi moral biti tudi v skladu s povečanimi prizadevanji za izkoreninjenje energijske revščine. Za pravičen prehod je treba predvideti ukrepe, ki bodo ranljivim ljudem omogočili, da bodo imeli toplejše in energijsko učinkovitejše domove, v katerih se bo uporabljala tehnologija za pridobivanje energije iz obnovljivih virov, kot je sonce;

32. poudarja, da poraba energije v stavbah znaša več kot 40 % celotne porabe energije v EU, in zato meni, da bi posodobitev stanovanjskih objektov lahko bistveno prispevala k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v Evropi in k izkoreninjenju energijske revščine. V zvezi s tem poziva Komisijo, naj v okviru svežnja o zelenem dogovoru predlaga ambiciozen načrt financiranja za prenavo stanovanj;

Prehod v krožno gospodarstvo

33. meni, da je za doseganje ciljev zelenega dogovora bistvena celovita dolgoročna strategija za evropsko industrijo, ki bo spodbujala inovacije ter zagotovila konkurenčne prednosti in priložnosti za ustvarjanje delovnih mest, zlasti za mlade. V zvezi s tem je treba v prehodu na nizkoogljične načine proizvodnje nujno zagotoviti podporo energetske intenzivnim industrijskim panogam, da se omeji izkrivljanje konkurence in prepreči selitev virov CO₂, zlasti s finančnimi sredstvi EU za ustrezne raziskave in razvoj praktičnih rešitev;

34. poziva k novemu ambicioznemu akcijskemu načrtu za krožno gospodarstvo za obdobje po letu 2020, ki bo imel določene roke in znanstveno podporo, in se veseli tesnega sodelovanja z Evropsko komisijo pri teh predlogih;

35. poudarja, da bi moralo biti preprečevanje najpomembnejša prednostna naloga v skladu s hierarhijo ravnanja z odpadki v EU. Poziva k ambicioznim ukrepom, vključno z okoljsko primerno zasnovano izdelkov in storitev, preprečevanjem nastajanja odpadkov, recikliranjem, predelavo in ponovno uporabo materialov in sestavnih delov, zmanjšanjem količine škodljivih snovi in predelavo težkih snovi, da bi spodbujali popravljivost, možnost recikliranja, nadgradljivost in trpežnost. V zvezi s tem spodbuja lokalne in regionalne oblasti, naj uporabljajo raznovrstne instrumente, kot so prilagajanje zavezujočih ciljev EU lokalnim razmeram, fiskalni ukrepi na vseh ravneh, razširjena odgovornost proizvajalca in zelena javna naročila z zavezujočimi cilji, ki jih je treba upoštevati pri vseh možnostih financiranja EU;

36. poziva Evropsko komisijo, naj predlaga ambiciozen cilj za zmanjšanje količine komunalnih odpadkov do leta 2030, tako da bi takrat masni delež ponovne uporabe in recikliranja komunalnih odpadkov znašal 70 % in bi se količina živilskih odpadkov zmanjšala za 50 %, zavezujoč cilj do leta 2030 pa bi bila omejitev odlaganja ostankov odpadkov na največ 5 %;

37. v zvezi s tem podpira tudi nova prizadevanja na področju mikroplastike in prizadevanja za izvajanje zakonodaje o plastiki (*), pri čemer poudarja, da bi bilo treba onesnaževanje s plastiko obravnavati pri viru;

38. poziva Komisijo, naj spodbuja vse evropske regije in mesta, da bi sprejeli akcijske načrte za biogospodarstvo ali v svojo globalno razvojno strategijo vključili poglavje, namenjeno biogospodarstvu;

Prehod na področju hrane

39. glede na to, da je EU postala največja uvoznica in izvoznica hrane, vztraja, da je treba trgovinske sporazume oceniti glede na cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, tudi v agroživilskem sektorju, in da morajo ti sporazumi temeljiti na trajnostnem razvoju;

40. glede na to, da kmetijstvo ustvari 10 % emisij toplogrednih plinov in podnebne spremembe nanj neposredno vplivajo, poziva Komisijo, naj spodbuja trajnostno kmetijstvo z okrepljeno finančno podporo okolju in podnebju prijaznim praksam v obeh stebrih skupne kmetijske politike;

(*) OR (2018) 925 in OR (2018) 3652.

41. predlaga lokalno in regionalno poglavje o strategiji „od vil do vilic“, ki je zlasti pomembna za male poslovne modele, da bi ocenili učinke, ki jih imajo mednarodni in svetovni vzorci proizvodnje hrane na lokalne in regionalne proizvodne sheme;
42. poudarja, da imajo gozdovi in šotišča EU bistveno vlogo pri doseganju podnebne nevtralnosti. Poziva k trdni strategiji EU za gozdove in šotišča ter podpira ambiciozne sheme označevanja za živila, pridelana brez krčenja gozdov ⁽⁵⁾. V zvezi s tem želi spomniti na zaveze držav članic v okviru uredbe o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (LULUCF) ter ceni prizadevanja za večje odstranjevanje CO₂;
43. opominja, da oceani ogromno prispevajo k naši prehrani. Spodbuja k opredelitvi nove strategije za podpiranje morskih kultur in modre biotehnologije ob varovanju okolja in zaščiti naravnih habitatov. Poudarja pomen trajnostnega ribolova za ravnovesje obalnih območij;
44. poudarja, da lokalne in regionalne oblasti potrebujejo standardizirano metodologijo za zbiranje in sporočanje podatkov o vplivu živil na okolje, vključno z živilskimi odpadki, s katero bi zagotovili primerljivost podatkov med državami članicami ter spodbudili merjenje okoljskih in družbenih stroškov, povezanih z živila ali načini prehranjevanja, po ekonomskih merilih;

Prehod na področju mobilnosti

45. poudarja, da so lokalne in regionalne oblasti ključne pri omogočanju čiste mobilnosti in okolju prijaznejšega prometa, zato poziva k takojšnjemu sprejetju ukrepov na ravni EU za internalizacijo zunanjih stroškov po načinu prevoza, da bi zagotovili bolj izenačene konkurenčne pogoje, vključno s pregledom davčne ureditve zlasti nekaterih goriv, namenjenih uporabi v prometu;
46. poudarja, da bo treba posodobiti električna omrežja, infrastrukturo za shranjevanje električne energije, trgovino in upravljanje javne infrastrukture, skupaj s pravili za prevoz in obdavčitvijo, da bodo ustrezno pripravljene na nove in inovativne načine prevoza, vključno z akumulatorskim pogonom in vodikovimi gorivnimi celicami;
47. poudarja, da bo z izkoriščanjem potenciala digitalne tehnologije mogoče optimizirati promet in vzpostaviti večmodalno vseevropsko prometno omrežje. Pogoj za to so inteligentni prometni sistemi in infrastruktura;

Okoljski prehod

48. ponovno poziva k pripravi osmega okoljskega akcijskega programa ⁽⁶⁾ in poudarja, da bi moral biti usklajen s cilji zelenega dogovora in odločilno prispevati k njegovemu učinkovitemu izvajanju na terenu. Poziva k večjemu sodelovanju podnacionalnih oblasti v ciklu pregleda izvajanja okoljske politike;
49. poziva, naj se oblikuje globalni okvir za biotsko raznovrstnost za obdobje po letu 2020, tako da se uskladijo in povežejo vsi ustrezni okoljski sporazumi OZN s cilji glede biotske raznovrstnosti za leto 2030. Pred 15. konferenco pogodbenic leta 2020 bi morale pogodbenice Konvencije OZN o biološki raznovrstnosti uradno priznati nepogrešljivo vlogo lokalnih in regionalnih oblasti pri uspešnem izvajanju in usklajenem spremljanju svetovnih politik in politik EU o biotski raznovrstnosti, poročanju o njih ter njihovem preverjanju;
50. ponavlja, da je za uresničitev prizadevanj EU glede ničelne stopnje onesnaževanja potreben širok pristop, v okviru katerega se upoštevajo kakovost zraka in vode, nevarne kemikalije, emisije, pesticidi in endokrini motilci. Poziva Komisijo, naj ne odlašaja več s pripravo in sprejetjem nove strategije za endokrine motilce ter strožjih pravil o nevarnih kemikalijah;
51. poziva Komisijo, naj bolj spodbuja potencial rešitev, ki temeljijo na naravi, ter zeleno in modro infrastrukturo, ki naj ne nadomestijo odločnih ukrepov glede biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev na primestnih in podeželskih območjih, temveč naj jih koristno dopolnjujejo;

⁽⁵⁾ OR (2019) 973.

⁽⁶⁾ OR (2019) 1672.

52. poudarja koristi okoljskih okvirnih programov na regionalni ravni, ki so usklajeni z različnimi nacionalnimi, evropskimi in mednarodnimi strategijami; ti programi bi lahko pomagali pri določanju ciljev in glavnih ukrepov, zagotavljanju jasnosti pri okoljskih odločitvah na regionalni ravni in vzpostavljanju dolgoročnega načrta, v katerem je vključen družbe ključnega pomena, ter spodbujanju oblikovanja zavezništev z drugimi evropskimi regijami;

Prehod na digitalno tehnologijo

53. ponovno poudarja, da imajo pametne regije, mesta in skupnosti pomembno vlogo pri zagotavljanju pravičnega in poštenega prehoda na podnebno nevtralnost. Poziva Komisijo, naj si prizadeva za digitalno kohezijo, da bi zagotovili, da nihče in nobena regija v digitalnem prehodu ne bosta zapostavljena, in naj spodbuja ciljno usmerjene ukrepe za podporo lokalnim in regionalnim oblastem pri uvajanju pametnih rešitev in za povečanje učinka programov za pametno specializacijo pri krepitevi digitalnih spretnosti in znanja;

54. poziva k razvoju celovitih okvirov, ki bi vsebovali in uporabljali podatke za namene pametnega upravljanja, hkrati pa zagotavljali ustrezno varstvo podatkov;

55. opozarja na pomemben ogljični odtis interneta in digitalne obdelave podatkov, zato poziva EU, naj okrepi prizadevanja v zvezi z vplivom digitalizacije na energijo in emisije CO₂ ter spodbuja njeno trajnostnost. Meni, da bi morali javni organi povečati ozaveščenost o tej temi;

Zagotoviti je treba ustrezna finančna sredstva na ravni EU ter nacionalni, regionalni in lokalni ravni, da bi zadovoljili potrebe državljanov

56. pozdravlja predlog za naložbeni načrt za trajnostno Evropo, s katerim bi v obdobju 2021–2030 omogočili naložbe v višini 1 bilijona EUR, kar ustreza potrebam, ki jih je ugotovilo Evropsko računsko sodišče⁽⁷⁾. Podpira tudi odločitev Evropske investicijske banke, da od konca leta 2021 preneha financirati večino projektov, povezanih z energijo iz fosilnih goriv, in da postopoma poveča delež financiranja za podnebne ukrepe in okoljsko trajnostnost. Ponovno poziva k zmanjšanju birokracije, poenostavitvi mehanizmov za pripravo projektov in krepitevi prilagojene tehnične pomoči za dostop do programov Evropske investicijske banke JASPERS in ELENA za razvoj dobičkonosnih projektov, vključno z manjšimi projekti;

57. vztraja tudi, da so potrebna dodatna sredstva, kot so predlagana razširitev sistema za trgovanje z emisijami in uvedba davka na meji glede na emisije ogljika, skladnega s pravili STO, ter ustrezno obdavčenje letalskega goriva;

58. poziva Komisijo, naj ustanovi nov sklad za pravičen prehod, namenjen premogovniškimi in ogljično intenzivnim regijam, katerega sredstva bodo dopolnjevala sredstva, dodeljena kohezijski politiki, njegovo delovanje pa bo dopolnjevalo operative programe kohezijske politike za obdobje 2021–2027 na ravni NUTS 2;

59. poziva, naj se najmanj 30 % celotnega proračuna EU za obdobje 2021–2027 nameni ukrepom v zvezi s podnebjem in biotsko raznovrstnostjo, subvencije za fosilna goriva pa naj se postopno odpravijo;

60. poudarja ključno vlogo kohezijske politike kot glavnega finančnega instrumenta pri uresničevanju ciljev prehoda. Poziva, naj ima kohezijska politika na voljo ustrezna finančna sredstva, kar pomeni, da bi moral delež proračunskih sredstev, dodeljen kohezijski politiki, v naslednjem večletnem finančnem okviru ostati enak;

61. je zaskrbljen, da zelenega dogovora ne bo mogoče doseči brez pravega finančnega okvira. Poziva k celovitemu izvajanju akcijskega načrta Komisije za financiranje trajnostne rasti in hitremu sprejetju regulativnega okvira za taksonomijo, s katerim bi pospešili trajnostne naložbe, za razkrivanje informacij v zvezi s trajnostnimi naložbami in tveganji glede trajnostnosti ter za referenčne vrednosti za nizke emisije ogljika in referenčne vrednosti za ugodno ogljično bilanco⁽⁸⁾. Ta okvir bi moral zajemati tudi naložbe v jedrsko industrijo, letalstvo in železniški sektor. Akcijski načrt bi bilo treba poleg tega čim prej razširiti na socialna merila;

(7) Evropsko računsko sodišče: Panoramski pregled – Ukrepanje EU na področju energetike in podnebnih sprememb, 20. september 2017, <https://op.europa.eu/webpub/eca/lr-energy-and-climate/sl/>.

(8) Glej mnenje OR z dne 6. decembra 2018, ki ga je pripravil Tilo Gundlack (DE/PES).

62. spodbuja ambiciozen pristop k naložbam EU v naravo in biotsko raznovrstnost, pri čemer poudarja, da bi bile koristi, pridobljene z ekosistemskimi storitvami, na primer z vidika zdravstvenega varstva, shranjevanja CO₂, zadrževanja poplav, čiščenja vodnih rezerv, čiščenja zraka in preprečevanja erozije tal, večje od stroškov;

63. ponavlja svoje stališče, da glede odhodkov iz proračuna EU ne bo mogoče doseči dogovora, če ne bo dosežen napredek tudi glede prihodkov, preprosto zato, ker bi moral biti obseg proračuna EU sorazmeren s sedanjimi in prihodnjimi prednostnimi nalogami EU ⁽⁹⁾. Poziva Komisijo, naj predstavi ukrepe za nepredvidljive razmere za podporo zelenemu dogovoru, če naslednjega proračuna EU ne bo mogoče sprejeti pred koncem leta 2020;

64. poudarja pomen stopenj sofinanciranja za sklade EU, ki bi manjšim skupnostim, podeželskim območjem in otokom olajšale dostop do sredstev. Poziva h krepitvi njihove zmogljivosti, da bi jih izkoriščali kot „laboratorije“ energetskega prehoda, in sicer s pripravo inovativnih rešitev in usklajenih ukrepov politike;

65. glede na okvir državne pomoči za obdobje po letu 2020 poziva k povišanju stopnje dopustne državne pomoči in posledični spremembi direktive o obdavčitvi energije, da bi se spodbujala goriva z nizkimi emisijami. Za predpise in projekte, povezane z energetskim prehodom, sta potrebna zadostna prožnost in tehnološko nevtralni pristop v zvezi s trajnostnostjo in zmanjšanjem emisij;

Neposredno komuniciranje z državljani o koristih zelenega dogovora

66. predlaga povečanje informacijskih kampanj in neposrednih dialogov z državljani, da bi povečali ozaveščenost o pomenu prehoda na bolj trajnostno družbo, bolj zdrave lokalne skupnosti in konkurenčnejše lokalno gospodarstvo. Poziva Komisijo, naj skupaj z OR organizira niz dialogov z državljani, da bi jim predstavila dodano vrednost zelenega dogovora in ponazorila konkretne rezultate v njihovem vsakdanjem življenju;

67. naroča svojemu predsedniku, naj to resolucijo predloži Evropski komisiji, Evropskemu parlamentu, finskemu, hrvaškemu in nemškemu predsedstvu Sveta EU ter predsedniku Evropskega sveta.

V Bruslju, 5. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽⁹⁾ OR (2019) 3887.

MNENJA

ODBOR REGIJ

137. PLENARNO ZASEDANJE OR, 4. 12. 2019–5. 12. 2019

Mnenje Evropskega odbora regij – Izzivi metropolitanskih regij in njihovo mesto v kohezijski politiki po letu 2020

(2020/C 79/02)

Poročevalec: Juraj DROBA (SK/ECR), predsednik pokrajine, Bratislava**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Splošne ugotovitve

1. ugotavlja, da dve tretjini prebivalstva EU živita v metropolitanskih regijah, zato je treba to vprašanje obravnavati tudi pri pripravi kohezijske politike za obdobje po letu 2020;
2. poudarja, da vse večja urbanizacija ni le evropski, temveč tudi svetovni trend. Po eni strani to ustvarja priložnosti, po drugi pa nas sili k reševanju novih izzivov. Sodelovanje med institucijami in akterji v metropolitanskih regijah je zato ključnega pomena;
3. ugotavlja, da trenutno ni soglasja o merilih, ki bi opredeljevala in razmejevala metropolitanske regije ter bi odražala raznolikost in dejanske razmere v teh regijah v različnih državah članicah;
4. ugotavlja, da Eurostat opredeljuje metropolitansko regijo kot regijo na ravni NUTS 3 ali skupino regij na ravni NUTS 3, ki ima vsaj 250 000 prebivalcev in v kateri vsaj polovica prebivalcev živi na funkcionalnem mestnem območju. Teritorialna klasifikacija temelji na opredelitvi mestnih središč z visoko gostoto prebivalcev in vsaj 50 000 prebivalci. Poudarja, da je na podlagi te statistične opredelitve leta 2016 v metropolitanskih regijah živel 293,3 milijona prebivalcev EU, in opozarja, da je treba upoštevati tudi območja, ki so funkcionalno povezana z območji zunaj EU. OECD opredeljuje metropolitansko regijo z vidika funkcije, pri čemer je mestno središče z visoko gostoto prebivalstva in možnostmi zaposlitve povezano s preostalim območjem, iz katerega se dnevno vozi veliko ljudi;
5. poudarja, da so metropolitanske regije raznolike in z vidika prebivalstva pretežno urbane, čeprav se pogosto nahajajo na podeželju. Imajo močne vezi s primestnimi in podeželskimi območji ter se pogosto soočajo s pojavom suburbanizacije. Vprašanje rabe zemljišč v predmestnih območjih je bistveno za kakovost življenja, prilagajanje podnebnim spremembam in blažitev njihovih posledic. Regije bi morale razpravljati o posebnih politikah omejevanja širjenja mest;
6. ugotavlja, da je treba razlikovati med zelo urbaniziranimi in manj urbaniziranimi metropolitanskimi regijami, kar zahteva različne politične pristope in ukrepe;
7. ugotavlja, da se lahko metropolitanski regiji Pariz in London, ki imata več kot 12 milijonov prebivalcev, obravnavata ločeno, saj se večina metropolitanskih regij v Evropski uniji razlikuje glede na velikost, funkcije in gospodarsko moč, pa tudi glede na stopnjo poli-centričnosti. Obstajajo tudi občutne razlike v pristopu metropolitanskih regij do usklajevanja skupnih politik in ukrepov;

8. poudarja, da je selitev prebivalstva v mesta danes eden večjih demografskih trendov, pri čemer je prebivalstvo EU skoncentrirano predvsem v metropolitanskih regijah glavnih mest. Metropolitanske regije se morajo soočiti s širjenjem mestnih območij, povečevanjem gostote prebivalstva v mestnih središčih in na drugi strani z odseljivanjem s podeželja. S tem so povezane zahteve po zagotavljanju javnih storitev za prebivalstvo in po novi infrastrukturi, na primer na socialnem področju, v prometu, šolstvu in zdravstvu ter v povezavi z digitalizacijo in izvajanjem trajnostnega energetskega prehoda, kar pomeni velik pritisk na proračune metropolitanskih regij. Za metropolitanske regije glavnih mest obstajajo še dodatne zahteve glede na njihovo vlogo glavnega mesta države članice, na primer na področju varnosti, storitev splošnega pomena, digitalnih storitev in prometa;

9. poudarja, da je v nekaterih primerih dejansko število prebivalcev v metropolitanskih regijah višje, kot je navedeno v uradnih statistikah. Vsi, ki živijo v metropolitanski regiji, tam nimajo nujno stalnega prebivališča. Poleg tega veliko ljudi potuje v metropolitansko regijo zaradi dela, hkrati pa tam uporablja tudi socialno infrastrukturo in storitve. Metropolitanske regije imajo pogosto tudi močno čezmejno razsežnost;

Potencial metropolitanskih regij

10. ugotavlja, da so metropolitanske regije gonila gospodarstev držav članic in centri gospodarske rasti. Po podatkih Eurostata se v metropolitanskih regijah ustvari približno 72 % BDP držav članic EU. Metropolitanske regije niso samo središča gospodarske rasti držav, temveč so tudi središča raziskav, inovacij in ustvarjalnega potenciala, kar seveda privlači kapital, naložbe in ljudi. Uvajajo tudi pametne rešitve na področju zagotavljanja informacij in storitev, krožnega gospodarstva, okoljske trajnosti, energetske učinkovitosti in trajnostne mobilnosti;

11. poudarja, da je za usklajen razvoj regij pomembno, da EU in države članice priznajo dodano vrednost sodelovanja metropolitanskih regij za doseganje skupnih ciljev pri zmanjševanju regionalnih razlik. Metropolitanske regije lahko s koncentracijo sredstev in strokovnega znanja prispevajo k okrepitvi notranje poveztivosti ter porazdelitvi bogastva in koristi na določenem območju s spodbujanjem sodelovanja med regijami in gospodarske rasti ter ustvarjanjem učinkovitejše povezave med mesti in podeželjem. Pri zagotavljanju storitev, ki presegajo njihove meje, imajo pomembno vlogo pri širjenju razvoja na sosednja, pogosto podeželska območja. Prispevajo tudi k povezovanju skupnosti in posameznikov – živi funkcionalni odnosi namreč gradijo mostove med mestnimi območji, manjšimi mesti in podeželjem. Interakcija med podeželjem in mestnimi območji je pomembno gonilo skladnega teritorialnega razvoja;

12. opozarja na potrebo po dejanskem angažiranju nacionalnih politik pri uporabi teritorialnih orodij in za zaščito pravične dodelitve sredstev vsem ozemljem, regijam in občinam, tako metropolitanskim kot urbanim in podeželskim. Hkrati je treba zagotoviti, da se države članice z lokalnimi in regionalnimi oblastmi posvetujejo v zgodnji fazi odločanja o tem, kje in kako se bodo uporabila teritorialna orodja. To je bistveno za usklajeno podporo na vseh ravneh ter zagotavljanje uravnoveženega razvoja mestnih in podeželskih območij, ob upoštevanju načela subsidiarnosti in teritorialne kohezije;

13. ugotavlja, da je v sedanjem predlogu kohezijske politike ustvarjanje evropske dodane vrednosti pogoj za pridobitev sredstev. Podpora metropolitanskim regijam ustvarja evropsko dodano vrednost, hkrati pa zagotavlja tudi globalno konkurenčnost EU, učinki prelivanja, ki izhajajo iz te podpore, pa prispevajo k večjemu zblizjevanju regij držav članic;

14. poudarja, da se več kot 70 % ukrepov za blažitev podnebnih sprememb in do 90 % ukrepov za prilagajanje nanje izvaja na podnacionalni ravni, kar pomeni, da so metropolitanske regije ključni akterji pri izpolnjevanju zavez, sprejetih na konferenci COP 21;

15. ugotavlja, da bo znaten del sredstev kohezijske politike v obdobju po letu 2020 usmerjen v podpiranje inovacij in pametnih rešitev, ki se večinoma izvajajo v metropolitanskih regijah;

Izzivi

16. poudarja, da se nekatere metropolitanske regije, vključno s tistimi, ki na podlagi statističnih podatkov veljajo za najbogatejše, še vedno soočajo z velikim infrastrukturnim primanjkljajem iz preteklosti in morajo še naprej usmerjati svoje naložbe v osnovno infrastrukturo;

17. ugotavlja, da se metropolitanske regije soočajo z gospodarskimi, fiskalnimi in teritorialnimi izzivi, hkrati pa se spopadajo z vse večjim povpraševanjem po kakovostnih javnih storitvah in omejenimi finančnimi viri zanje, kar močno vpliva na splošno kakovost življenja prebivalstva. Proračunski prihodki v nekaterih metropolitanskih regijah nimajo veliko skupnega z njihovo gospodarsko uspešnostjo in visokim BDP. Proračun nekaterih metropolitanskih regij se napaja iz dohodnine oseb s stalnim prebivališčem v taisti regiji, ne pa tudi iz obdavčitve pravnih oseb, ki ustvarjajo njen BDP. Prisotnost multinacionalk tako ne pomeni nujno tudi prihodkov v javni proračun;

18. poudarja, da je za metropolitanske regije značilno, da se veliko ljudi vozi na delo v samo mesto, in da je eden od njihovih največjih izzivov dostopen in okolju prijazen javni prevoz. Metropolitanske regije morajo uvesti aktivne oblike prometa in rešitve na področju mobilnosti na javnih mestih ter izboljšati čezmejno mobilnost. Soočajo se tudi s prometnimi zastoji, ki zmanjšujejo kakovost zraka in škodljivo vplivajo na zdravje prebivalstva;

19. poudarja, da se zaradi koncentracije industrije metropolitanske regije soočajo z večjimi izzivi glede kakovosti okolja, uvajanja trajnostnih virov energije, krožnega gospodarstva, onesnaženosti zraka, kakovosti podtalnice, ravnanja z gospodinjstvi odpadki, zmanjševanjem biotske raznovrstnosti in odstranjevanja okoljskih bremen. Osrednjo vlogo imajo tudi pri prilagajanju na posledice podnebnih sprememb. Za obravnavo vseh teh vprašanj je potreben celosten pristop;

20. poudarja, da se metropolitanske regije soočajo z visoko stopnjo neenakosti. Znotraj nekaterih metropolitanskih regij so najrevnejša območja držav članic in te regije se ukvarjajo s problemi revščine v mestih, socialnega vključevanja, vse večjega števila brezdomcev, otrok, ki živijo v revščini, ranljivih skupin, brezposelnosti mladih, pomanjkanja usposobljene delovne sile, vključevanja migrantov in beguncev, povečanja kriminalitete, starajočega se prebivalstva in revščine zaposlenih. V uradnih statistikah je obstoj takšnih območij pogosto prikrit, saj so te na voljo le za višjo raven, kar vpliva na pripravo ustreznih politik in ukrepov;

21. poudarja, da je stanovanjska kriza metropolitanske regije različno prizadela. Na nekaterih območjih upada število prebivalcev, drugod pa obstaja veliko povpraševanje po stanovanjih. V mestih, kjer je povpraševanje po stanovanjih visoko, cene rastejo hitreje od prihodkov, kar vodi k večji segregaciji in socialni neenakosti. Zato ponovno poziva k pripravi evropske agende za stanovanja ⁽¹⁾;

22. poziva Eurostat, naj zbira in analizira podatke o dostopnosti stanovanj in s tem povezanih stroških z lokalnega in regionalnega vidika; Analizirati bi bilo treba tudi pobude, med drugim tudi od civilne družbe, za gradnjo cenovno dostopnih stanovanj;

23. poudarja, da je treba posebno pozornost nameniti metropolitanskim regijam v gospodarski tranziciji, ki se spopadajo z negativnimi posledicami zaprtja industrije. Te se soočajo z visoko in pogosto dolgotrajno brezposelnostjo, hkrati pa morajo preoblikovati opuščene industrijske obrate in obnoviti zanemarjena mestna območja in soseske;

24. ugotavlja, da je za metropolitanske regije eden največjih izzivov podpora razširitvi digitalne infrastrukture, ki bo ljudem omogočila delo v novih panogah, pa tudi uvedbo novih načinov dela, kot je delo na daljavo;

25. poudarja, da metropolitanske regije pogosto vključujejo tudi podeželska območja, zato je nujno razviti delujoče povezave med mesti in podeželjem znotraj metropolitanskih regij ter preprečiti neuskaljeno sprejemanje ukrepov; dodaja, da se v metropolitanskih regijah zbirajo viri in strokovno znanje, zaradi česar lahko te regije s svojim strokovnim znanjem in sposobnostjo strateškega načrtovanja pomagajo širši regiji pri dostopanju do sredstev kohezijske politike. Metropolitanske regije so torej lahko primerna raven za uresničevanje celostnih pristopov k trajnostnemu razvoju z osredotočenjem na lokalno in regionalno solidarnost;

26. pomembno je raziskati možnosti sodelovanja pri medsektorskih vprašanjih glede povezav med mesti in podeželjem, ki prispevajo k razvoju tako podeželja kot metropolitanskih območij, kot je podpora oblikovanju lokalnih in regionalnih vrednostnih verig ter direktni prodaji kmetijskih proizvodov v metropolitanskih regijah, da se ustvari dodana vrednost za sosednje podeželske regije;

27. poudarja, da je treba bolje razumeti vzorce metropolitanskih regij na otokih in interakcije med samimi otoki;

28. poudarja, da je treba obravnavati tudi necelinske metropolitanske regije;

Boljša vključenost metropolitanskih regij v oblikovanje in izvajanje kohezijske politike

29. poudarja, da je trenutna priprava kohezijske politike za obdobje po letu 2020 edinstvena priložnost, da se upošteva potreba po posebnem pristopu k metropolitanskim regijam pri oblikovanju prihodnjih sporazumov o partnerstvu in zatem operativnih programov za sredstva kohezijske politike;

⁽¹⁾ Točka 20 Resolucije o predlogih Evropskega odbora regij za novi zakonodajni mandat Evropske unije, 27. junij 2019: <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2019-02550-00-01-res-tra-sl.docx/content>.

30. se zavzema za to, da ne bi bilo nikakršnih upravnih ovir za sodelovanje med regijami na ravni NUTS II, ki skupaj tvorijo regijo glavnega mesta (glavno mesto – regija glavnega mesta) in želijo usklajevati svoje strategije in dejavnosti v okviru svojih operativnih programov, in meni, da mora biti na voljo dovolj prožnosti pri izbiri ukrepov za tesno sodelovanje;
31. poudarja vlogo metropolitanskih regij v kohezijski politiki in priporoča, da se ta hitro doda in poudari v kohezijski politiki za obdobje po letu 2020, pa tudi v ustreznih evropskih politikah, vključno z novo teritorialno agendo in strateškimi dokumenti, kot sta nova Leipziška listina in nova evropska razvojna strategija, ki bo nadomestila strategijo Evropa 2020;
32. poziva, naj se metropolitanske regije neposredno vključijo v oblikovanje kohezijske politike ter izvajanje in ocenjevanje operativnih programov in projektov EU, če pripravljajo sporazume o teritorialnem sodelovanju;
33. poziva Komisijo, naj pri potrjevanju sporazumov o partnerstvu in nato tudi operativnih programov upošteva, katera stran je pristojna za izvajanje posameznih dejavnosti, saj se pristojnosti metropolitanskih regij in lokalnih organov razlikujejo glede na državo članico;
34. poudarja, da so metropolitanske regije zaradi svojega relativnega bogastva omejene pri črpanju sredstev kohezijske politike, zato se povečuje pritisk za njihovo učinkovito izrabo. Kohezijska sredstva za posamezno državo članico se prerazporejajo v glavnem na podlagi enega kazalnika – BDP na prebivalca po pariteti kupne moči –, pri čemer se le delno upoštevajo socialni, demografski in okoljski vidiki, to pa ne odraža celotne slike o stopnji razvoja. Zato bi bilo primerno regijam, ki so zaradi prerazporejanja na podlagi ekonomskih meril v slabšem položaju, ponuditi ustrezno nadomestilo. Predlagana prenosljivost virov^(?) je v zvezi s tem ustrezno orodje. Države članice se spodbujajo, naj razpravljajo o prenosih z vsemi zadevnimi regijami in pri tem zagotovijo, da bodo odločitve sprejete soglasno in v skladu z načelom upravljanja na več ravneh;
35. podpira predlog Evropske komisije za povečanje možnosti finančnih transferjev med kategorijami regij s 3 % na 15 % sredstev, namenjenih za posamezno državo, in poziva države članice k uporabi te možnosti; dodaja, da bo treba to možnost natančno analizirati;

Pridobivanje in analiza podatkov na regionalni ravni

36. poziva Evropsko komisijo, naj prek Skupnega raziskovalnega središča EU začne iskati morebitno dodano vrednost podpore metropolitanskih regij v smislu prednostnega cilja kohezijske politike, da se zmanjšajo regionalne razlike. Pri tem bi lahko raziskali na primer učinke prelivanja podpore metropolitanskim regijam in njihov prispevek h koheziji držav in regij^(?);
37. priporoča uporabo metodologije indeksa družbenega napredka (SPI) za opredelitev najbolj perečih izzivov v metropolitanskih regijah, ki jih je treba financirati s sredstvi kohezijske politike. To bi lahko lokalnim in regionalnim deležnikom pomagalo, da ustrezno ocenijo in opredelijo potrebe po naložbah na njihovem območju;
38. priporoča, da Eurostat pri ocenjevanju gospodarske zrelosti regij pripravi regionalno statistiko, namesto da upošteva nacionalna povprečja kot podlago za merjenje regionalnega BDP na prebivalca po pariteti kupne moči;
39. priporoča, da se poveča zbiranje statističnih podatkov na regionalni ravni, zlasti podatkov, ki dokazujejo funkcionalne povezave znotraj metropolitanskih regij. Na ta način bi pridobili boljše podatke o prebivalstvu in njegovi mobilnosti znotraj metropolitanskih regij, na podlagi katerih bi sprejemali primernejše ukrepe in določili bolj namensko porabo sredstev iz kohezijske politike;
40. priporoča, da se za zmanjšanje birokracije in stroškov, povezanih z zbiranjem podatkov, podprejo inovativne metode zbiranja podatkov, kar se lahko uporabi za spremljanje vzorcev gibanja znotraj metropolitanske regije;

^(?) COM(2018) 375, člen 105.

^(?) V zvezi s tem glej poročilo „The Impacts of metropolitan regions on their surrounding areas“ (Učinki metropolitanskih regij na območja v njihovi okolici), <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Metropolitan-regions.pdf>.

Kohezijska politika, ki ustreza potrebam metropolitanskih regij in njihovih prebivalcev

41. priporoča, da se več podpore nameni instrumentom, ki omogočajo sodelovanje metropolitanskih regij, kot so celostne teritorialne naložbe in lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, ločenim prednostnim osem za metropolitanske regije v okviru posameznih operativnih programov, regionalnim celostnim teritorialnim strategijam in strategijam trajnostnega razvoja mest ter načrtom trajnostne mobilnosti v mestih, ki bi jih bilo treba še naprej razvijati v okviru kohezijske politike po letu 2020 in kar bi lahko služilo kot dokazno gradivo za podporo naložbam;
42. z obžalovanjem ugotavlja, da je v tokratnem osnutku proračuna za kohezijsko politiko prvič namenjenih manj kot tretjina proračunskih sredstev EU. Hkrati pa je tematska osredotočenost močno povezana s prvima dvema ciljema nove kohezijske politike – pametnejšo in bolj zeleno Evropo. Takšni ukrepi se izvajajo v glavnem v metropolitanskih regijah, zato priporoča, da države članice pri pripravi partnerskih sporazumov tesno sodelujejo z metropolitanskimi regijami, ko določajo, kako bodo izvajale tematsko osredotočenost;
43. poziva Komisijo, naj vzpostavi pogoje in podporne mehanizme za prenos znanja, izmenjavo izkušenj in najboljših praks pri ključnih izzivih, rešitvah ali projektih, ki jih razvijajo metropolitanske regije, kot so upravljanje med metropolitanskimi regijami, kazalniki za spremljanje izvajanja strategij metropolitanskega načrtovanja in razvoj pametnih politik;
44. poudarja, da so za metropolitanske regije značilne razdrobljene strukture upravljanja, sestavljene iz velikega števila lokalnih in regionalnih subjektov, zaradi česar te regije težje učinkovito rešujejo gospodarske, družbene in okoljske izzive. Zato spodbuja k izmenjavi najboljših praks med metropolitanskimi regijami, da bi lahko razvili dolgoročne strategije in inovativne rešitve, s katerimi bi lahko presegle razdrobljenost pristojnosti;
45. podpira idejo o ustanovitvi sklada za pravičen prehod v podporo trajnostnemu energetskega prehodu in spopadanje z družbenimi izzivi, povezanimi z mobilnostjo delovne sile in večjimi demografskimi spremembami, kar bi se financiralo z novimi sredstvi, ne samo s sredstvi kohezijske politike;
46. poudarja, da imajo metropolitanske regije sicer ogromne vire človeškega kapitala in talentov, hkrati pa se soočajo s celo vrsto izzivov, ki segajo od socialne izključenosti do prilagajanja na prihodnje zahteve po znanju in spretnostih na trgu dela. Za reševanje teh izzivov v metropolitanskih regijah bi bilo treba uporabljati sredstva ESS+, v tesnem sodelovanju in v skladu z infrastrukturnimi ukrepi, ki se financirajo s sredstvi ESRR;
47. poziva, naj vsa partnerstva v okviru nove agende EU za mesta obravnavajo sedanjo metropolizacijo območij ali pa naj bo oblikovano novo partnerstvo za metropolitanski vidik agende za mesta s horizontalnim in strateškim značajem.

V Bruslju, 4. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Makroregionalna strategija za karpatsko regijo

(2020/C 79/03)

Poročevalec: Władysław ORTYL (PL/ECR), predsednik Podkarpatskega vojvodstva**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Vloga makroregionalnih strategij pri doseganju kohezije v EU

1. opozarja, da določbe evropskih ustanovnih pogodb ⁽¹⁾ od Evropske unije zahtevajo, da razvije in izvaja ukrepe za krepitev svoje gospodarske, socialne in teritorialne kohezije;
2. meni, da makroregionalne strategije prispevajo k reševanju skupnih izzivov na konkretnih območjih, ki so razumljena v širšem, čezmejnem geografskem smislu. S skupnim izkoriščanjem potenciala čezmejnih območij strategije pomembno prispevajo k doseganju teritorialne kohezije med državami in regijami ⁽²⁾. Ugotavlja, da proces razvoja makroregionalnih strategij ponazarja naravni razvoj EU in je naslednji korak v tesnejšem čezmejnem sodelovanju med državami, regijami in lokalnimi skupnostmi;
3. poudarja, da so makroregionalne strategije instrument upravljanja na več ravneh, ki vključuje dejavnosti subjektov, ki pri uresničevanju izbranih ciljev predstavljajo evropsko, nacionalno, regionalno in lokalno raven. Makroregionalne strategije prav tako krepijo dopolnjevanje med različnimi političnimi strategijami in programi, ki so bili oblikovani in izvajani na različnih ravneh upravljanja. Kombinacija skupaj opredeljenih potencialov in usklajevanje ukrepov za odpravo razvojnih ovir predstavljata pomembno dodano vrednost na evropski ravni;
4. priznava, da imajo makroregionalne strategije pomembno vlogo pri poglobljanju povezovanja EU prek dinamičnih razvojnih procesov na regionalni in lokalni ravni. Slednje omogoča izmenjava izkušenj in učinkovitih rešitev, ki so bile preizkušene v državah in regijah, ki jih strategija zajema. To pa ustvarja pogoje za evropsko solidarnost in odgovornost za razvoj celotne makroregije, s čimer je mogoče preseči določene vidike in videti širši okvir celotne makroregije. Strategije so tudi katalizator, ki omogoča izvajanje pobud lokalnih in regionalnih skupnosti, da evropske ideje približajo državljanom;
5. priznava izredno vlogo regionalnih in lokalnih oblasti pri spodbujanju demokracije, decentralizacije ter lokalne in regionalne samouprave in njihovo delovanje v obstoječih makroregionalnih strategijah in pri ustvarjanju novih. Strategije so orodje teritorialnega sodelovanja od spodaj navzgor in temeljijo na skupnemu delu regionalnih in lokalnih akterjev ter civilne družbe. S skupnimi ukrepi za doseganje ciljev makroregionalnih strategij je bila vzpostavljena platforma za sodelovanje pri spodbujanju evropskega sistema vrednot, krepitvi demokratičnih načel in izboljšanju standardov upravljanja na področju regionalnega razvoja, med drugim razvoja modela upravljanja na več ravneh;

⁽¹⁾ Med njimi Poglavlje XVIII Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

⁽²⁾ Podobno kot drugi instrumenti, kot so evropsko združenje za teritorialno sodelovanje, programi Interreg ali programi evropskega instrumenta sosedstva.

Karpati kot posebna evropska makroregija

6. poudarja, da Karpati obsegajo 190 000 kvadratnih kilometrov in so za Alpami drugo največje gorsko območje na evropski celini, na katerem živi okoli 68 milijonov ljudi. So homogen gorski pas, ki se zaradi svojega geografskega položaja srečuje s posebnimi izzivi in razvojnimi možnostmi;

7. poudarja edinstvene prednosti Karpatov, kot so naravno bogastvo, edinstvena večkulturna dediščina, človeški viri in skupna identiteta gorskih skupnosti. Vse to je odlična priložnost za sodelovanje na poti k bolj dinamičnemu, trajnostnemu in uravnoveženemu družbeno-gospodarskemu razvoju na tem območju;

8. poudarja, da imajo Karpati izjemen pomen zaradi svoje velike biotske raznovrstnosti in močno ohranjenega naravnega okolja, kar je edinstveno na evropski ravni. So vir evropske dediščine, ki jo je treba zaščititi in ohraniti za prihodnje generacije. Zato je treba najti odgovorne načine gospodarskega razvoja in uskladiti delovanje akterjev s tega področja na vseh ravneh upravljanja, pri čemer je treba upoštevati čezmejno naravo okoljske problematike;

9. priznava potencial več stoletij stare soseščine skupnosti v karpatski regiji in bogate kulture gorskih regij, ki se je razvijala ob srečevanju vzhodnih in zahodnih vplivov, skupnih zgodovinskih izkušnjah in tradiciji pašništva. Sedanje pobude za ohranjanje in promoviranje skupne kulturne dediščine ⁽³⁾ kažejo na velik potencial, ki združuje lokalne skupnosti. Spoštovanje pravic etničnih manjšin in ohranjanje njihove kulturne dediščine sta za karpatsko regijo izrednega pomena;

10. ugotavlja, da velik del karpatske makroregije predstavljajo najrevnejše regije držav članic in da v večini izmed njih BDP na prebivalca ne dosega 50 % povprečja EU. Njihove razvojne zmogljivosti so omejene zaradi oddaljenosti od evropskih razvojnih centrov, neustreznega razvoja komunikacijskih povezav zaradi gorskega terena in mejnih ovir, podedovanih iz preteklosti. Drugi dejavnik je pomanjkanje infrastrukture, kar je posledica večletnih nezadostnih naložb, procesa gospodarskega preoblikovanja in zanemarjanja razvojnega potenciala;

11. priznava, da je treba poudariti posebne potrebe karpatskih gorskih regij in izkoristiti enkratni endogeni potencial makroregije. Začetek partnerskega sodelovanja med karpatskimi državami in regijami bo omogočil boljše prilagajanje ukrepov posebnim okoliščinam in razvojnim potrebam, ki izhajajo iz družbenih, zgodovinskih, infrastrukturnih in geopolitičnih razmer;

12. meni, da bi Evropska komisija z umestitvijo karpatskega vprašanja v ospredje strateškega dokumenta osvetlila težave tega območja in omogočila izkoriščanje sedanjega spečega potenciala celotne makroregije z osredotočanjem ukrepov na glavne, horizontalne probleme in izzive;

13. poudarja, da so Karpati izredno pomembno geopolitično območje, saj se na njem križajo različni strateški politični in gospodarski interesi zahodne in vzhodne Evrope. Po širitvi leta 2014 se je njihov pomen še povečal, saj zdaj tvorijo vzhodno mejo celotne EU;

14. poudarja, da karpatska makroregija ne zajema le držav članic EU, temveč tudi Moldavijo, Srbijo in Ukrajino, kar omogoča ne le večje povezovanje med državami EU, temveč tudi širjenje vpliva na sosednje države, tako da se jih vključi v bolj poglobljeno sodelovanje;

⁽³⁾ Primeri so lahko projekti, ki se izvajajo v okviru sedanjih programov evropskega teritorialnega sodelovanja, med drugim projekti, ki jih izvajajo lokalne vlade in nevladne organizacije.

Oblikovanje makroregionalne strategije za karpatsko regijo

15. je seznanjen s številnimi pobudami za oblikovanje makroregionalne strategije za karpatsko regijo (karpatska strategija) ⁽⁴⁾, ki so privedle do sprejetja izjav v podporo zamisli o njenem oblikovanju ⁽⁵⁾. Poudariti je treba, da se te pobude izvajajo na ravni vlad, nacionalnih parlamentov ter na ravni regionalnih in mestnih oblasti ter lokalnih skupnosti;

16. z zadovoljstvom ugotavlja, da so bili vsi dokumenti sprejeti na podlagi dialoga med različnimi deležniki v prihodnji strategiji, pa tudi ob upoštevanju njenega nadnacionalnega, medregionalnega in lokalnega značaja. To kaže na dopolnjevanje med sprejetimi ukrepi, kar bo lahko v prihodnosti predpogoj za uspeh makroregionalne strategije za karpatsko regijo;

17. pozdravlja ukrepe, sprejete za izvajanje Okvirne konvencije o varstvu in trajnostnem razvoju Karpatov iz leta 2003 (Karpatska konvencija). To je večstranski mednarodni sporazum o karpatski regiji, zasnovan na pogodbenih načelih mednarodnega prava. Pogodbenice konvencije so dolžne sodelovati in izvajati celovito politiko za ohranjanje in trajnostni razvoj karpatske regije, pri čemer cilje in določbe konvencije upoštevajo tudi v svojih sektorskih politikah (npr. na področjih prostorskega načrtovanja, kmetijstva, gozdarstva, prometa in turizma) ter zagotavljajo boljše usklajevanje teh politik in uporabo načela celostnega pristopa pri upravljanju rabe zemljišč;

18. ugotavlja, da je Karpatska konvencija večsektorski mehanizem upravljanja za karpatsko regijo, ki omogoča medsektorsko vključevanje in široko udeležbo zainteresiranih strani z različnih ravni (nacionalne, regionalne, nevladne itd.). Standardi sodelovanja na več ravneh, ki so bili oblikovani in so privedli do petih tematskih protokolov k Karpatski konvenciji ⁽⁶⁾, se lahko uporabijo kot pomemben element nadaljnjega sodelovanja ⁽⁷⁾;

19. pozdravlja izkušnje in prispevek Karpatske evroregije, ki je bila ustanovljena leta 1993 kot družbeno-politična pobuda ob podpori vlad karpatskih držav in je najstarejša organizacija, ki podpira socialno-ekonomski razvoj tega območja. Na podlagi izkušenj, zbranih v več kot 26 letih, so bile razvite medsektorske, mednarodne in specializirane strukture sodelovanja, v katere je vključenih več kot 1 000 akterjev;

20. navaja, da je februarja 2016 ustanovil medregionalno skupino za karpatsko regijo, v kateri so predstavniki lokalnih in regionalnih oblasti iz zadevnih držav, ki si prizadevajo za razvoj makroregionalne strategije za karpatsko regijo;

21. opozarja na svoje mnenje Makroregionalne strategije na primeru Podonavja: okvir za spodbujanje nadnacionalnih grozdov ⁽⁸⁾, v katerem je podprl oblikovanje karpatske strategije in izrazil prepričanje, da bi oblikovanje makroregionalne strategije za karpatsko regijo odlično dopolnilo obstoječe pobude, kot sta Karpatska konvencija in karpatska evroregija, hkrati pa bi omogočilo koriščenje obstoječega potenciala za sodelovanje organov na vseh ravneh;

22. poudarja, da bi bil glavni cilj karpatske strategije ohraniti visoko naravno vrednost območja ter povečati konkurenčnost in privlačnost karpatske makroregije na podlagi edinstvene naravne in kulturne dediščine, notranjega potenciala za trajnostni razvoj in ustvarjanja konkurenčne prednosti. Zato je treba dvigniti raven in kakovost življenja prebivalcev karpatske regije ter hkrati ohraniti edinstveno ekološko vrednost Karpatov;

⁽⁴⁾ Karpatska strategija je bila obravnavana na mednarodnih konferencah pod naslovom Karpatska Evropa, ki potekajo od leta 2011. V okviru gospodarskega foruma v Krynici so organizirane okrogle mize, ki so posvečene karpatski strategiji in na katerih sodelujejo mednarodni partnerji, ki zastopajo parlamente, vlade in regije. Med primeri pobud lokalnih oblasti so organizacija mednarodnega foruma za karpatsko sodelovanje, karpatski dnevi dobrega sosedstva ter številne konference in srečanja.

⁽⁵⁾ Predstavniki vlad Madžarske, Slovaške, Ukrajine in Poljske so septembra 2018 podpisali karpatsko deklaracijo (Declaration of Intent to Create the EU Macro-Regional Strategy for the Carpathian Region).

⁽⁶⁾ Protokol o varstvu in trajnostni rabi biotske in krajinske raznovrstnosti, 2008, Bukarešta; Protokol o trajnostnem turizmu, 2011, Bratislava; Protokol o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi, 2011, Bratislava; Protokol o trajnostnem prometu, 2015, Mikulov, in Protokol o trajnostnem kmetijstvu in razvoju podeželja, 2017, Lillafüred.

⁽⁷⁾ Sodelovanje na podlagi Karpatske konvencije, ki jo je podpisalo sedem karpatskih držav – Češka, Madžarska, Poljska, Romunija, Srbija, Slovaška in Ukrajina –, je pomemben element v procesu evropskega povezovanja, saj sta poleg držav članic EU vanj vključeni tudi dve sosedni EU – Srbija in Ukrajina.

⁽⁸⁾ Mnenje OR 6422/2018: Makroregionalne strategije na primeru Podonavja: okvir za spodbujanje nadnacionalnih grozdov, poročevalec: Dainis Turlais (LV/ALDE)

23. meni, da sta depopulacija in staranje prebivalstva v karpatski regiji problem, ki ga je treba nujno obravnavati. Zato mora biti med ključnimi elementi sodelovanja v okviru makroregionalne strategije za karpatsko regijo tudi razvoj osnovnih socialnih storitev na tem območju, zlasti tistih v zvezi z dostopom do izobraževanja, zdravstvenim varstvom in socialnim vključevanjem;

24. meni, da bi se morali ukrepi, predlagani v strategiji, osredotočiti na krepitev trajnostnega in gospodarskega sodelovanja v strateških makroregionalnih sektorjih: čista industrija, trajnostni turizem in agroživilski sektor ob razvoju karpatskih grozdov in makroregionalnega inovacijskega ekosistema. Predlagani ukrepi bi se morali osredotočiti na učinkovito rabo lokalnih virov, med drugim s certificiranjem in uvedbo skupne oznake za izdelke iz karpatske regije in izkoriščanjem skupnega potenciala karpatskih držav in regij, ter okrepiti vključevanje območij z manj ugodnimi socialno-ekonomskimi razmerami v razvojni proces, da bi se izboljšala konkurenčnost makroregije kot celote;

25. poudarja, da je okoljska vrednost Karpatov sestavni del razvoja makroregije. K izboljšanju kakovosti okolja v regiji bodo pripomogli izboljšanje makroregionalnega sodelovanja za varstvo in ohranjanje okolja, obvladovanje naravnih tveganj, blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter njihovo povezovanje z upravljanjem reproduktivnega materiala prek trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter izvajanje izobraževalnih dejavnosti za povečanje okoljske ozaveščenosti. Usklajevanje ukrepov v celotni karpatski regiji bo ustvarilo ekonomijo obsega;

26. meni, da mora imeti celotno območje Karpatov aktivno vlogo in pomembno prispevati k politiki Evropske unije na področju podnebnih sprememb, da bi dosegli skupni cilj, tj. uresničitev zavez v okviru Pariškega sporazuma. V zvezi s tem poudarja, da je nujno ohraniti gozdove v Karpatih, saj imajo zelo pomembno funkcijo pri zmanjševanju emisij CO₂, hkrati pa zadržujejo vodo, varujejo tla in ohranjajo biotsko raznovrstnost;

27. meni, da mora biti sprejemanje pobud za spodbujanje konkurenčnosti in inovativnosti regije povezano z izboljšanjem njene dostopnosti. Dejavnosti na drugih področjih ne morejo potekati brez trajnostnega prometa ter digitalne in socialne infrastrukture. Skupni ukrepi na tem področju bodo pomagali odpreti vrata karpatske regije in okrepiti njeno notranjo kohezijo, vključno z okrepitevijo čezmejnih povezav;

28. poudarja, da sta prostorsko načrtovanje in sodelovanje v regiji pomembna elementa za celovit razvoj karpatske regije. Kakovost delovanja institucij, med njimi lokalnih organov, je odločilen dejavnik kakovostnega sodelovanja in posledično odpira možnosti za razvoj makroregije. Strategija bi morala vključevati izrecno sklicevanje na posebnosti karpatske naselitvene strukture (tj. velikega števila manjših mest v dolinah), upoštevati pa bi morala tudi tradicionalne pašniške skupnosti, ki živijo v višjih predelih in so jih družbeno-gospodarske spremembe v zadnjih desetletjih oslabilе. Pomembna sta razvoj funkcionalnih povezav gorskih območij v Karpatih z okoliškimi regijami ter krepitev mestnih območij;

29. kot v svojem prejšnjem mnenju⁽⁹⁾ meni, da bo makroregionalna strategija za karpatsko regijo prispevala k dopolnitvi dejavnosti sedanje strategije za Podonavje, pri čemer bo upoštevala posebnosti karpatske gorske regije. Poudarja, da je strategija za Podonavje iz leta 2010 trenutno največja makroregionalna strategija v EU, kar zadeva velikost območja, pri čemer je del tega območja zajet v strategiji za alpsko regijo iz leta 2016 in strategiji za jadransko-jonsko regijo iz leta 2014, kar pa nima negativnih učinkov. Meni, da bo to veljalo tudi za karpatsko strategijo;

30. ponovno poudarja in potrjuje, da je v svojih mnenjih⁽¹⁰⁾ večkrat podprl pobudo za razvoj makroregionalne strategije za karpatsko regijo, in meni, da je to ustrezno razvita pobuda, ki se izvaja na vseh ravneh upravljanja – evropski, nacionalni, regionalni in lokalni;

31. opozarja na poziv Sveta k novemu političnemu zagonu za makroregionalne strategije in njegovo pripravljenost, da analizira pobude, ki bodo privedle do oblikovanja novih strategij⁽¹¹⁾;

⁽⁹⁾ Mnenje OR 6422/2018.

⁽¹⁰⁾ Med drugimi mnenja: Makroregionalne strategije na primeru Podonavja: okvir za spodbujanje nadnacionalnih grozdov, CoR 6422/2018; Izvajanje makroregionalnih strategij EU, CoR 2554/2017; Prihodnost kohezijske politike po letu 2020 (2017/C 306/03).

⁽¹¹⁾ COM(2019) 21 final – dok. 5927/19 + add. 1.

32. poziva Evropsko komisijo, naj podpre pobudo za oblikovanje makroregionalne strategije za karpatsko regijo, ki bi bila naslednja makroregionalna strategija in druga za evropsko območje z gorskimi posebnostmi;
33. meni, da bo instrument makroregionalne strategije omogočil učinkovitejšo uporabo razpoložljivih finančnih sredstev v okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja, in sicer z vzpostavitvijo vzdržnega sistema za sofinanciranje in izvajanje ukrepov v podporo karpatskim državam. S tem se bo izboljšal tudi njihov dostop do evropskih sredstev ⁽¹²⁾;
34. ob priznavanju pozitivnega prispevka Karpatske konvencije, pomena njenih ciljev in njene povezanosti s prednostnimi nalogami EU poziva Evropsko komisijo, naj ukrepa za pristop EU h konvenciji kot pogodbenice, ter poudarja, da je EU že pogodbenica Alpske konvencije.

V Bruslju, 4. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽¹²⁾ Ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta in mnenj OR, med drugim mnenja št. 2017/C/306/03, v katerem OR poziva, naj evropski strukturni in investicijski skladi temeljijo na lokalnem pristopu, pri čemer poudarja, da bi se morale politike in ukrepi EU osredotočiti na vprašanja, povezana s posebnimi področji, kjer strukturni socialno-gospodarski položaj v skladu s PDEU upravičuje sprejetje posebnih ukrepov.

Mnenje Evropskega odbora regij – Potencial železniškega sektorja pri uresničevanju političnih prednostnih nalog EU

(2020/C 79/04)

Poročevalec: Pascal MANGIN (FR/EPP), član regionalnega sveta Grand Est**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. opozarja na prispevek železniškega sektorja (posebej na potencial regionalnih in lokalnih železniških prog) k več glavnim političnim prednostnim nalogam Unije, kot so razogljičenje in blažitev podnebnih sprememb, teritorialna, ekonomska in socialna kohezija, notranji trg ter prost pretok oseb in blaga, pa tudi trajnostna mobilnost;
2. poudarja vlogo prometnega omrežja kot hrbtenice gospodarstva EU in potencial železniškega omrežja za povezovanje glavnih prometnih poti z obrobniimi regijami in območji Unije ter sočasni prispevek k okolju prijaznejši logistični distribuciji EU s spodbujanjem preusmeritve tovornega prometa na dolge razdalje s cest na železnico; poudarja, da je treba nenehno podpirati omrežja „prednostnega pomena“, pri tem pa ne smemo prezreti vloge sekundarnih regionalnih prog;
3. opozarja na priložnosti, ki jih ponuja železniški sektor za kvalificirana delovna mesta in stabilno zaposlitev ter enakomerno porazdelitev delovnih mest po vsej EU, pa tudi na njegove pozitivne učinke prelivanja na druge gospodarske sektorje;
4. poziva k ukrepom za dodatno izboljšanje teh prispevkov v okviru evropskega zelenega dogovora, s čimer bi se odzvali na zaskrbljenost državljanov v zvezi s temi področji;
5. poudarja pomen multimodalnosti za trajnostni sistem mobilnosti EU – ob upoštevanju prednosti posameznega načina prevoza – in potrebo po nenehnih prizadevanjih za enake konkurenčne pogoje, zlasti z internalizacijo eksternih stroškov;
6. ugotavlja, da lahko železnice postanejo najpomembnejši sestavni del mobilnosti. Za opravljanje storitev v zadnjem delu poti v potniškem in tovornem prometu bodo morale v celoti izkoristiti digitalizacijo in avtomatizacijo ter tako prispevati k prehodu na bolj trajnostni prometni sistem;
7. poziva Evropsko komisijo, naj skrbi za ustrezno izvajanje obstoječega železniškega regulativnega okvira;
8. opozarja na vlogo železniških postaj kot nosilcev kulture in storitvenih centrov ter na uspešnost programov potovanj z železnico, kot je pobuda #DiscoverEU, pri promociji kulture in kulturne dediščine EU;

Teritorialna kohezija

9. ugotavlja, da imajo lokalne in regionalne oblasti poleg pristojnosti za storitve javnega prevoza na svojem ozemlju tudi nalogo spodbujanja močnejše teritorialne kohezije med mestnimi in podeželskimi območji. Lokalne in regionalne oblasti v skladu z zavezami EU iz Pariškega sporazuma uporabljajo rešitve za bolj trajnosten prometni sektor, kar bo ključno pri uresničevanju cilja trajnostne Evrope do leta 2030;

10. meni, da imajo železnice pomembno vlogo pri več glavnih političnih prednostnih nalogah Unije, začenši z izvajanjem ciljev trajnostnega razvoja z novim evropskim zelenim dogovorom, opredeljenim v političnih usmeritvah predsednice Evropske komisije Ursule von der Leyen. Prispevajo zlasti k zmanjšanju razlik med mesti in primestnimi območji ter med podeželskimi in mestnimi območji;

11. je v mnenju CDR 18/2017 poudaril nujnost vzpostavitve potrebne infrastrukture v regijah, kjer je železniško omrežje manj razvito, da bi državljanom in podjetjem omogočili uporabo železniškega prevoza pod enakimi pogoji kot v preostalem delu EU, s ciljem, da se oblikuje enotno evropsko železniško območje, razen če obstajajo rešitve za bolj trajnosten in na splošno cenejši prevoz za uporabnike in širšo skupnost;

12. opozarja, da je v raziskovalnem poročilu o prehodu na druge oblike prevoza, pripravljenem za odbor TRAN Evropskega parlamenta, poudarjeno, da povezljivost ni enakomerno porazdeljena med regijami EU, čeprav sedanji cilji politike EU določajo, da morajo biti koridorji jedrnega omrežja in železniški tovorni koridorji glavne osi za razvoj intermodalnosti v EU. V poročilu je zlasti poudarjeno, da je treba na celotnem ozemlju EU zagotoviti enake možnosti za povezavo z železniškim omrežjem „v skladu z načeloma kohezije in dostopnosti [...] ter na podlagi jasnih kazalnikov ravni povpraševanja in socialno-ekonomskih razmer v zaledju“⁽¹⁾. Da bi dosegli cilj zadostne povezljivosti v Evropi, bi bilo treba s sredstvi EU financirati ne le koridorje osrednjega omrežja, temveč tudi sekundarne koridorje;

13. poudarja pomen čezmejnih železniških povezav, tudi povezav regionalnega pomena. Glede na njihov poseben prispevek k teritorialni koheziji bi jih EU morala upoštevati, tudi s financiranjem iz programov EU;

Ekonomska in socialna kohezija

14. v zvezi s kohezijo ugotavlja, da je zaposlovanje v železniškem sektorju po regijah Unije močno razpršeno; zajema vse od prevoznikov in upravljavcev infrastrukture do dobaviteljev in proizvajalcev ter storitev vzdrževanja, varnosti in varovanja. Po ocenah iz študij sektor zaposluje 2,3 milijona ljudi oz. 4 milijone, če upoštevamo širše gospodarske učinke⁽²⁾. Zaradi sektorskih in operativnih zavez je železniški sektor socialno odgovoren delodajalec, ki spodbuja razvoj kvalificirane delovne sile ter trajnostno rast na lokalni, nacionalni in evropski ravni;

15. poziva k tesnemu partnerstvu med Komisijo in železniškim sektorjem, da bi obravnavali vprašanja usposabljanja, zaposlovanja in privlačnosti poklicev v železniškem sektorju, zlasti za mlade odrasle, in da bi imeli kontrolorji avtoriteto na evropski ravni ter da bi pogostost napadov na osebe s tem statusom zmanjšali z uvedbo ustreznih kazni v nacionalnih kazenskih zakonikih;

16. poudarja, da se bo zaradi vse večje digitalizacije in avtomatizacije v železniškem sektorju povečalo povpraševanje po strokovnjakih za IKT in kibernetiko varnost. Tak razvoj bo imel pozitivne učinke prelivanja na druge gospodarske panoge, saj se z enim delovnim mestom v železniškem sektorju ustvari dodatnega 0,52 delovnega mesta v drugih sektorjih, predvsem v MSP⁽³⁾;

17. ugotavlja, da vrzeli v znanjih in spretnostih vplivajo tudi na železniški sektor ter da se v nekaterih sektorjih zaradi digitalizacije in avtomatizacije soočajo s spreminjajočimi se zahtevami glede usposobljenosti⁽⁴⁾;

18. opozarja na koristi strukturiranih shem za pripravnike v železniškem sektorju – tako za obstoječe kot tudi za nove poklice, ki bi jih lahko uvedli skupaj z izvajalci poklicnega izobraževanja in srednjimi šolami, podpri pa bi jih s skladi EU za izpopolnjevanje/preusposabljanje v okviru prehoda na vse večjo digitalizacijo in avtomatizacijo nekaterih poklicev⁽⁵⁾;

⁽¹⁾ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629182/IPOL_STU\(2018\)629182_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/629182/IPOL_STU(2018)629182_EN.pdf)

⁽²⁾ Evropski svetovni svet za raziskave na področju železnic (ERRAC): https://errac.org/wp-content/uploads/2019/03/122017_ERRAC-RAIL-2050.pdf.

⁽³⁾ <http://www.esce.at/ecodev/wp-content/uploads/2016/04/2013-Der-%C3%B6konomische-Fu%C3%9Fdruck-des-Systems-Bahn-Folder.pdf>

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/transport/modes/rail/market/market_monitoring_en

⁽⁵⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15431-2017-INIT/sl/pdf>

19. poudarja, da je pomemben vidik majhna zastopanost žensk med zaposlenimi v železniškem sektorju. V skladu s poročilom o spremljanju trga storitev v železniškem prometu iz leta 2019 ⁽⁶⁾ se njihov delež v EU giblje med 8 in 49 %, pri čemer le v štirih državah članicah presega 30 %. S povečanjem privlačnosti poklicev v železniškem sektorju EU za ženske bi lahko zmanjšali ozka grla pri zaposlovanju. Odbor regij opozarja na izsledke platforme EU za spremembe in njen seznam dobrih praks ⁽⁷⁾ pri obravnavi teh neravnovesij. Potrebna je kombinacija ukrepov podjetij, ukrepov na sektorski ravni in ukrepov politike;

Posebna vloga potniških železniških postaj kot kulturnih platform

20. ponavlja glavno sporočilo iz svojega mnenja CDR 185/2018 ⁽⁸⁾ in v tem okviru izpostavlja vlogo železniških postaj ter „ugotavlja, da so raznolike oblike kulturne dediščine dragocena evropska dobrina, saj so vir, ki ima lahko velik učinek vzvoda za bolj povezane in bolj trajnostne regije v EU ter lahko prispeva h krepitvi identitete v posameznih regijah in vsej Evropi ter še posebej dobro pooseblja slogan EU „Združena v raznolikosti““;

21. ugotavlja, da so železniške postaje, poleg uporabnosti pri prevozu potnikov, pomembni nosilci kulture in obsežna mreža za ozaveščanje. Zato so zelo primerne za širjenje kulture in odpiranje kulturnih priložnosti širši javnosti, kar prispeva k večji kakovosti življenja in socialni koheziji. To velja predvsem za srednje velika in večja mesta, kjer so železniške postaje neizkoriščen potencial kot alternativna kulturna prizorišča za muzeje ali festivale;

22. zato spodbuja upravljavce železniških postaj ter lokalne in regionalne oblasti, naj okrepijo kulturne pobude na železniških postajah in čim bolj izkoristijo obstoječe sheme, kot so nagrada EU za sodobno arhitekturo ⁽⁹⁾, morebitno sodelovanje z evropsko potjo industrijske dediščine (ERIH) pri spodbujanju ozaveščenosti o kulturni dediščini in raznolikosti ⁽¹⁰⁾, mreža ustvarjalnih vozlišč EU, ki vključuje nekatere preoblikovane postaje, nominacije za nagrade EU za sodobno arhitekturo in program EU Ustvarjalna Evropa za projekte, ki povezujejo več kot tri države članice pri spodbujanju posebnih vidikov kulture;

23. meni, da sedanji uspeh programa #DiscoverEU ⁽¹¹⁾ ni samoumeven. Program je 30000 mladim Evropejcem omogočil brezplačno potovanje z vlakom, ki je lahko trajalo od enega dne do enega meseca. Zato predlaga uvedbo skupne pobude, ki bi združila program #DiscoverEU Evropske komisije, železniški sektor in OR s ciljem povezati železniška potovanja mladih s programom dogodkov v evropskih mestih in regijah, ki bi se osredotočali na lokalne železniške postaje in njihovo okolico s kulturnega vidika in/ali za strokovne ekskurzije na terenu, da bi se mladi naučili več o železnicah;

24. opozarja na vse večjo priljubljenost nočnih vlakov zlasti med mladimi, pa tudi na potrebo po ponovni oživitvi teh storitev na nekaterih evropskih oseh v okviru prehoda na zeleno gospodarstvo. Ugotavlja, da bo mednarodni umetniški festival EUROPALIA leta 2021 posvečen vplivu železnic na umetnost, in predlaga, da se ob tej priložnosti poudarita prispevek nočnih vlakov in njihovo ponovno uvajanje. Poziva pa tudi železnice, naj povečajo svoj prispevek k trajnostnemu turizmu, tako da okrepijo sodelovanje s potovalnimi agencijami in drugimi načini prevoza;

Evropski zeleni dogovor

25. ugotavlja, da je EU že večkrat potrdila svoj cilj, da bi bila njena industrija vodilna v svetu na področju inovacij, digitalizacije in razogljičenja. Razogljičenje in blažitev podnebnih sprememb sta na prvem mestu med prednostnimi nalogami političnega programa nove Komisije v okviru evropskega zelenega dogovora. Zato so sveži in uravnoteženi predlogi Komisije nujno potrebni in bi jih bilo treba predstaviti v stotih dneh po začetku dela nove Komisije; Komisija mora tudi navesti, kateri finančni viri so potrebni za doseg ciljev razogljičenja;

26. je ustrezno seznanjen z vse bolj množičnimi ljudskimi gibanji, kot sta obsojanje zaradi letenja in podnebni protesti, in je prepričan, da ta lahko pripomorejo k prehodu na druge oblike prevoza, če železnice ponudijo pravo in cenovno dostopno alternativo bolj onesnažujočim oblikam prevoza. To je odvisno od prispevkov lokalnih in regionalnih oblasti ter javnih organov, pa tudi od sposobnosti sektorja, da bi bil še bolj okolju prijazen;

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/transport/modes/rail/market/market_monitoring_en

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/transport/themes/social/women-transport-eu-platform-change_en

⁽⁸⁾ Socialna politika, izobraževanje, zaposlovanje, raziskave in kultura.

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/architecture-prize_en

⁽¹⁰⁾ <https://www.erih.net/>

⁽¹¹⁾ <https://europa.eu/youth/discovereu/>

Okoljska uspešnost in izvajanje načela „onesnaževalec plača“

27. ugotavlja, da je prometni sektor odgovoren za 27 % emisij toplogrednih plinov v EU. Trenutni politični cilji EU so določeni v strategiji Komisije za mobilnost z nizkimi emisijami, ki je bila sprejeta leta 2016, sledili pa so ji trije zakonodajni „svežnji o mobilnosti“. Stopnje emisij železniškega sektorja so daleč najnižje med vsemi načini prevoza. Poleg tega je to edini prometni sektor, katerega skupne emisije se kljub povečanju obsega prometa zmanjšujejo ⁽¹²⁾;

28. opozarja na študijo CE Delft iz leta 2019 ⁽¹³⁾ o internalizaciji eksternih stroškov, v kateri je dokazano, da železnica odlično krije svoje spremenljive stroške infrastrukture in zunanjih učinkov, kot so onesnaževanje zraka, emisije CO₂ in hrup, s pristojbinami, pri katerih so manjše vrzeli med stroški in pokritjem v EUR na potniški kilometer ali tonski kilometer kot pri drugih vrstah prevoza;

29. meni, da bi bila okoljska uspešnost železnic še večja, če bi te svoje glavne pomanjkljivosti odpravljale z bolj sistematično uporabo daljših in težjih tovornih vlakov, uvajanjem tišjih vlakov, spodbujanjem naknadnega opremljanja vagonov s kompozitnimi zavornjaki ter uporabo čiste in učinkovite energije;

30. meni, da bi morale železnice tudi intenzivno uvajati alternative zdravju škodljivim proizvodom, kot sta glifosat ali kreozot, ki se uporabljajo na številnih kilometrih proge;

31. pozdravlja dejstvo, da so se glavni akterji v železniškem prometu zavezali podnebni nevtralnosti do leta 2050, vendar meni, da je tak cilj mogoče doseči še prej;

32. meni, da lahko zakonodajalci prispevajo k uresničitvi tega cilja z izvajanjem načela „onesnaževalec plača“. Odbor regij opozarja na svoje mnenje CDR 18/2017 ⁽¹⁴⁾, v katerem je navedeno, da „morajo vse vrste prometa v skladu z načelom onesnaževalec plača sorazmerno glede na svoj delež onesnaženja prispevati k zunanjim stroškom, ki jih povzročajo“ in da „bi bilo treba rešitve za prehod na oblike mobilnosti z nizkimi emisijami obravnavati prednostno, na primer s ponovnim razmislekom o prikritih ali neprikritih subvencijah za cestni promet“;

33. poziva k reviziji sedanjih oprostitev plačila DDV, določenih z Direktivo Sveta 2006/112/ES ⁽¹⁵⁾, v skladu s katero vse države članice uporabljajo oprostitve plačila DDV za čezmejno letalstvo, ne pa tudi za čezmejni železniški promet. Spremembe te direktive bi državam članicam omogočile bolj trajnostno uporabo stopenj DDV za čezmejne storitve potniškega prometa; V zvezi s tem OR opozarja na evropsko državljansko pobudo za odpravo oprostitve davka na letalsko gorivo v Evropi ⁽¹⁶⁾; seznanil se je tudi z zavezami Fransa Timmermansa, izvršnega podpredsednika za evropski zeleni dogovor, v zvezi s potrebo po pregledu davčne obravnave nekaterih goriv v prometu zaradi uskladitve s cilji Unije glede podnebnja;

34. v zvezi z revizijo Direktive o obdavčitvi energije (2003/96/ES) ⁽¹⁷⁾, ki jo je napovedala predsednica Komisije Ursula von der Leyen, poziva k opustitvi obveznih davčnih oprostitev za letalski in pomorski ladijski promet (medtem ko so take oprostitve neobvezne za energente in električno energijo, ki se uporabljajo za prevoz blaga in potnikov po železnici, s podzemno železnico, tramvajem itd.), kar bi bil dodaten ukrep za spodbujanje prehoda na bolj trajnostne načine prevoza;

Privlačnost železnice in prehod na druge oblike prevoza

35. meni, da bosta k prehodu na druge oblike prevoza prispevali tudi večja zanesljivost in udobnost vlakov. Železniške postaje prispevajo svoj del k udobju potovanja. Osebe z zmanjšano mobilnostjo bi tudi morale imeti koristi od boljše kakovosti storitev na vlaku in na postajah. Glede na to, da potniki vse pogosteje iščejo možnosti trajnostnega prevoza, postajajo nočni vlaki na dolgih razdaljah vedno bolj priljubljena rešitev. Železniški sektor (železniška podjetja in upravljavci infrastrukture) lahko ta trend spodbudi tako, da ponudi privlačne cene, udobne vagonov in prilagojene trase.

⁽¹²⁾ https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/share-of-transport-ghg-emissions-1#tab-chart_1
https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/specific-co2-emissions-per-tonne-2#tab-chart_1

⁽¹³⁾ <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/studies/internalisation-state-of-play-isbn-978-92-76-01413-3.pdf>

⁽¹⁴⁾ UL C 342, 12.10.2017, str. 57.

⁽¹⁵⁾ Direktiva Sveta 2006/112/ES z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL L 347, 11.12.2006, str. 1).

⁽¹⁶⁾ <https://www.fairosene.eu/>

⁽¹⁷⁾ Direktiva Sveta 2003/96/ES z dne 27. oktobra 2003 o prestrukturiranju okvira Skupnosti za obdavčitev energentov in električne energije (UL L 283, 31.10.2003, str. 51).

36. poudarja, da železnice nudijo dobro kombinacijo hitrosti, varnosti, udobja, učinkovitosti in okoljske uspešnosti. Še vedno pa gre po cesti več kot 50 % tovornega prometa, po železnici pa le 12 %. Železniški potniški promet ima kljub določenemu napredku v zadnjih letih še vedno v povprečju manj kot 10-odstotni tržni delež. Lokalne in regionalne oblasti morajo imeti pomembno vlogo gonilne sile pri usmerjanju razprav z javnimi in zasebnimi akterji o financiranju in rešitvah, da bi zagotovili privlačno ponudbo prevoznih storitev. V zvezi s tem OR poziva Evropsko komisijo, naj promovira železniške proge, po katerih se prevažajo prikolice tovornjakov, ter spodbuja javno financiranje njihovih terminalov in voznega parka kot optimizirano rešitev za prehod na druge oblike prevoza, ki bo pripomogla k temu, da se močno pospeši razogljičenje tovornega prometa;

Digitalizacija, inovacije in industrijska politika

37. meni, da izkušnje dveh gigantskih železniških prevoznikov, francoskega in nemškega, dokazujejo, da se morajo železnice ponovno osredotočiti na svojo osnovno dejavnost: prevoz po navadni železnici. Ustrezna industrijska strategija in digitalizacija bosta pripomogli, da bo na tirih več vlakov;

38. v zvezi z digitalizacijo priporoča:

- čim prej bi bilo treba uvesti evropski sistem za upravljanje železniškega prometa, da bi bolje povežali dodatne zmogljivosti in varnejši promet,
- digitalizacijo bi bilo treba razvijati na intermodalni ravni, da bi izboljšali učinkovitost celotnega prometnega sektorja. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti storitvam za osebe z zmanjšano mobilnostjo ali invalidnostjo (fizično, senzorno ali duševno),
- da bi izboljšali uporabniško izkušnjo ter potnikom ponudili povezavo visoke hitrosti za prenos podatkov in dostop do interneta, bi bilo treba v celoti izkoristiti omrežje 5G,
- kmalu bi morali voziti digitalni tovorni vlaki, ki bodo zbirali podatke o stanju blaga in vlaka (temperatura, udarci, varnostna opozorila itd.) ter jih sporočali na vlaku in nadzornim centrom ob progi,
- hitro bi bilo treba razširiti napovedno vzdrževanje železniškega voznega parka in infrastrukture z obsežnim uvajanjem daljinskih brezžičnih povezanih senzorjev za zaznavanje temperature, tlaka, vibracij, varnostnih opozoril v kritičnih točkah v realnem času, samodejnega zbiranja in organizacije vseh podatkov teh senzorjev in takojšnje analize z avtomatskimi sistemi, ki temeljijo na umetni inteligenci;

39. poudarja, da je potencial enotnih vozovnic in mobilnosti kot storitve odvisen od akterjev v prometu, ki preostalemu delu ekosistema omogočajo lahek dostop do svojih podatkov. Na ravni EU bi bilo treba sprejeti smernice, s katerimi bi železnice spodbudili k nadaljnjemu odpiranju njihovih podatkov. S tem bi prispevale k razvoju pametnih mest. Hkrati morajo lokalne in regionalne oblasti razvijati nove pristojnosti za ustvarjanje, izmenjavo in upravljanje javnih podatkov;

40. poudarja, da morajo biti sistemi za izdajanje enotnih vozovnic kompatibilni, da se zmanjša tveganje razdrobljenosti notranjega trga;

41. glede na velik vpliv digitalizacije in avtomatizacije na procese in storitve, ki vključujejo lokalne in regionalne oblasti, v prihodnjih letih, meni, da je v naslednjem večletnem finančnem okviru izredno pomembno zagotoviti naslednika skupnega podjetja Shift2Rail. Vsak od partnerjev, EU in železniški sektor, mora ohraniti svoja finančna sredstva, slednji pa bi moral ob tej priložnosti razviti več partnerskih projektov na evropski ravni, ki bodo vključevali MSP;

42. poudarja, da bo moralo podjetje Shift2Rail v zameno izpolniti svoje obljube: za 50 % zmanjšati stroške življenjskega cikla železniških sistemov (razvoj, delovanje in prenova infrastrukture in voznega parka); podvojiti zmogljivost železniškega sistema; povečati točnost in zanesljivost železniških storitev za 50 %; odpraviti preostale ovire za interoperabilnost in učinkovitost; zmanjšati negativne zunanje učinke, ko so hrup, vibracije in emisije; pa tudi zagotoviti spodbujanje univerzalnega dostopa, ki presega golo spoštovanje veljavnih nacionalnih predpisov;

Intramodalna konkurenca

43. ugotavlja, da neto dobički iz nadaljnega odpiranja trga, bolj odprtih razpisnih postopkov za javna naročila in nadaljnega ločevanja dejavnosti po ocenah za obdobje 2019–2034 znašajo od 18 do 32 milijard EUR. Zato OR poziva Komisijo in Evropsko agencijo za železnice, naj zagotovita ustrezno izvajanje 4. železniškega svežnja, da bi lahko izkoristili prednosti odprtega trga in poenostavitve predpisov;

44. ugotavlja, da lahko pristojni organ oziroma pristojni organi, ki so z izvajalcem sklenili pogodbo o opravljanju javne službe, zahtevajo preskus ekonomskega ravnovesja, ki ga opravi regulativni organ, da se poskrbi, da nova železniška storitev ne bi ogrožala že obstoječe javne službe. Krepitev regulativnih organov je prav tako ključnega pomena za učinkovitejši železniški ekosistem, zato je treba ohraniti njihovo neodvisnost in pooblastila;

45. poudarja, da so lokalne in regionalne oblasti tudi pomemben akter na trgu železniškega voznega parka in da lahko novim udeležencem na trgu pomagajo pri dostopu do voznega parka. To bi moralo potekati vzporedno z bolj dinamičnim trgom za rabljena potniška in tovorna vozila na ravni EU. Za to so odgovorna obstoječa železniška podjetja, saj so glavni lastniki železniškega voznega parka;

Intermodalnost/večmodalnost

46. poudarja, da bo razmišljanje o mobilnosti vse bolj pomembno za celoten železniški sistem, ne le za železniški promet. Potniki na območju EU zdaj pričakujejo multimodalne storitve od vrat do vrat in hitro preskusijo nove načine prevoza (souporaba avtomobilov, električni skuterji, javni prevoz itd.). Železnice bi lahko povečale svoj tržni delež ob polnem upoštevanju koncepta mobilnosti kot storitve in potenciala za povezovanje z drugimi načini prevoza vse do zadnjega dela poti;

47. poudarja, da se je v času Junckerjeve Komisije pojavila zamisel o evropski identiteti mobilnosti. OR si želi, da bi nova Komisija dodatno preučila tehnološke in pravne načine za njeno uresničitev. Gre za zelo ambiciozen in zahteven projekt, pri katerem bi enotna naprava/kartica združevala:

— podrobne podatke o profilu, vključno z dokazili o zmanjšani mobilnosti in vozniki dovoljenji,

— način plačila in elektronsko vozovnico za vse vrste prevoza,

— račun za nakazilo odškodnine v primeru kršitve pravic potnikov,

— orodje za izračun ogljičnega odtisa mobilnosti posameznika;

48. poziva Komisijo, naj odpravi preostale ovire, zlasti glede jamstev potnikom v primeru zamujenih povezav ali zagotavljanja informacij; posebej potniki, ki pri potovanju med državami članicami prestopajo z enega vlaka na drugega, se pogosto ne zavedajo svojih pravic tako dobro, kot se jih na primer letalski potniki;

49. meni, da bi se morale naložbe v železniški tovorni promet osredotočiti na ozka grla v zadnjem delu poti. To ne velja samo za urbana vozlišča, temveč tudi za železniške povezave v pristaniščih. Pri načrtovanju zmogljivosti je treba dati prednost prevozu blaga. Poleg tega OR poziva k povečanju evropskih sredstev za razvoj intermodalnih prometnih središč, pa tudi za vzpostavitev vozlišč, za kar so potrebne obsežne naložbe;

50. obžaluje, da medinstitucionalnih pogajanj o Direktivi o kombiniranem prevozu (92/106/EGS) ⁽¹⁸⁾ ni bilo mogoče zaključiti pred začetkom institucionalne prenove leta 2019, in upa, da se bodo nadaljevala jeseni 2019;

51. meni, da bi bilo treba povečati možnost splošne skupinske izjeme za naložbe v intermodalne logistične platforme. To bi bil pomemben ukrep poenostavitve za lokalne in regionalne oblasti. Pogoj za tako izjemo pa je, da se železnice vzdržijo navzkrižnega subvencioniranja. Tako bi nosilce odločanja lažje prepričali, da je treba s pravili o državni pomoči še naprej podpirati železnice, za razliko od bolj onesnažujočih načinov prevoza, kar je v skladu s smernicami Skupnosti o državni pomoči za prevoznike v železniškem prometu iz leta 2008 ⁽¹⁹⁾;

Varnost in zaščita v železniškem prometu

52. poudarja, da je varnost del železniškega DNK in se jo lahko še izboljšuje v skladu s potrebami na področju interoperabilnosti. Samodejno delovanje vlakov, evropski sistem za upravljanje železniškega prometa, napovedno vzdrževanje in kibernetska varnost bodo digitalna veja takšnega izboljšanja, kot tudi odprava nivojskih prehodov;

⁽¹⁸⁾ Direktiva Sveta 92/106/EGS z dne 7. decembra 1992 o določitvi skupnih pravil za nekatere vrste kombiniranega prevoza blaga med državami članicami (UL L 368, 17.12.1992, str. 38).

⁽¹⁹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:184:0013:0031:SL:PDF>

Trgovina

53. poudarja pomen uravnoteženega pristopa do desetih točk ukrepanja, dogovorjenih v zvezi z odnosi s Kitajsko in predloženih na zasedanju Evropskega sveta marca 2019 (EU-Kitajska: strateška vizija) ⁽²⁰⁾;

54. podpira potrebo po ustreznem nadzoru, ki je priznana v sporočilu, da sedanja zmogljivost in prihodnji potencial EU za visoko usposobljeno proizvodnjo (in ustrezne zaposlitvene možnosti na območju EU) ne bi bila neupravičeno ogrožena zaradi izkrivljanja konkurence na mednarodni ravni (dostop do trgov gradbeništva, delovanje železniških storitev itd.);

55. poudarja, da je (i) ukrep 6 sporočila o strateški viziji poziv Evropskemu parlamentu in Svetu, naj sprejmeta instrument za mednarodno javno naročanje pred koncem leta 2019, (ii) da je Evropska komisija navedla, da bodo do sredine leta 2019 objavljene smernice o sodelovanju tujih ponudnikov in blaga na trgu javnih naročil EU in (iii) da bo Komisija pred koncem leta 2019 opredelila, kako zapolniti obstoječe vrzeli v zakonodaji EU;

56. v zvezi z javnim naročanjem v železniškem sektorju poudarja pomen uporabe načela ekonomsko najugodnejše ponudbe, kot je določeno v svežnju ukrepov EU za javna naročila iz leta 2014, in poziva Komisijo, naj pripravi smernice o uporabi načela ekonomsko najugodnejše ponudbe. Hkrati je treba zagotoviti, da javno naročanje v razpisnih pogojih vključuje gospodarske, socialne in okoljske izboljšave.

V Bruslju, 4. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽²⁰⁾ <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>

Mnenje Evropskega odbora regij – Izboljšanje upravne zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti za krepitev naložb in strukturnih reform v obdobju 2021–2027

(2020/C 79/05)

Poročevalka: Manuela BORA (IT/PES), članica deželnega sveta in deželnega odbora, Marke

MNENJE

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Zagotavljanje ustrezne upravne zmogljivosti mest in regij EU: izziv

1. poudarja, da je upravna zmogljivost ključni element uspešnega izvajanja naložb in reform, potrebnih za doseganje dolgoročnih ciljev politike EU. Po izteku strategije Evropa 2020 bi morale te dolgoročne cilje usmerjati uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja, ki bi poleg tega morale imeti prednost pred sistemi ekonomskega upravljanja, ki so relevantni za upravno zmogljivost, kot je proces evropskega semestra. Poudarja tudi znaten pomen krepitev upravne zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti za spopadanje z okoljskimi in podnebnimi izzivi v okviru izvajanja novega zelenega dogovora.
2. ugotavlja, da so lokalne in regionalne oblasti glede na delitev pristojnosti v državah članicah pomembni akterji in da so odgovorne za več kot polovico javnih naložb v EU, s tem pa znatno spodbujajo zasebne naložbe; poudarja, da bi boljša upravna zmogljivost lokalnih in regionalnih oblasti pripomogla k učinkovitejšemu izvajanju lokalnih javnih politik, ki so pogoj za zaupanje državljanov v lokalne, regionalne in nacionalne institucije ter institucije EU;
3. poudarja, da je od januarja 2017 v vsaj 38 mnenjih in resolucijah obravnaval potrebo po krepitevi upravne zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti na številnih področjih, med drugim na področjih kohezijske politike, skladov EFSI/InvestEU in programa za notni trg ⁽¹⁾; opozarja tudi na svojo resolucijo z dne 9. oktobra 2019 o evropskem semestru in pripravi letnega pregleda rasti za leto 2020 ⁽²⁾;
4. poudarja, da 12 % vseh podpriporočil iz priporočil za posamezne države za leto 2019 obravnava izzive v zvezi z upravno zmogljivostjo lokalnih in regionalnih oblasti ⁽³⁾ v 17 državah članicah;
5. meni, da gre pri izboljšanju upravne zmogljivosti za sistemski izziv, ki se nanaša na: (a) človeške vire (vključno z njihovim pomanjkanjem, težavami pri zasedbi delovnih mest, ki zahtevajo visoke kvalifikacije, nezadostnimi internimi tehničnimi kompetencami, nezadostnim nagrajevanjem delovne uspešnosti, nižjimi plačami kot v zasebnem sektorju, potrebami javnih uslužbencev po usposabljanju na področju digitalnih znanj in spretnosti, sposobnostjo opravljanja visoko kvalificiranih in tehničnih nalog ter poznavanjem delovanja in možnosti financiranja EU), (b) sisteme in postopke ter (c) mrežno povezovanje z zunanjimi akterji;

⁽¹⁾ Ter na številnih drugih področjih, kot so: cilji trajnostnega razvoja, okoljski akcijski program, pametne vasi, makroregionalne strategije, ESPG, Erasmus+, program za digitalno Evropo (s svojimi digitalnimi vozlišči), strategije pametne specializacije, porazdelitev prizadevanj in uredba LULUCF, Sklad za azil in migracije, umetna inteligenca za Evropo, modro gospodarstvo in celovito izvajanje Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah na državni ravni.

⁽²⁾ <https://memportal.cor.europa.eu/Handlers/ViewDoc.ashx?doc=COR-2019-03856-00-00-RES-TRA-sl.docx>

⁽³⁾ Teritorialna analiza priporočil za posamezne države, ki jo je opravil OR:
<https://portal.cor.europa.eu/europe2020/Pages/welcome.aspx#>.

6. ugotavlja, da je v skladu z načelom subsidiarnosti odgovornost za kakovost javne uprave v pristojnosti držav članic in zajema različne ravni upravljanja. Vendar ima EU lahko dopolnilno vlogo, tako da z zakonodajo ali postopki usklajevanja, kot je evropski semester, poskrbi za približevanje standardov in tako da omogoči izmenjavo dobre prakse ter podpira učinkovitost in inovacije v javni upravi ter krepitev upravne zmogljivosti na vseh ravneh upravljanja. Ustrezna pravna podlaga za kakovost javne uprave v zvezi s storitvami splošnega gospodarskega pomena bi lahko bil člen 14 Pogodbe o delovanju Evropske unije;

Ocena sedanjega večletnega finančnega okvira

7. poudarja, da je EU v sedanjem večletnem finančnem okviru podpirala krepitev zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti s kohezijsko politiko, programom za podporo strukturnim reformam ter številnimi drugimi instrumenti in programi ⁽⁴⁾, tudi s tistimi, ki jih upravlja Evropska investicijska banka v podporo naložbam lokalnih in regionalnih oblasti ⁽⁵⁾;

8. obžaluje pomanjkanje preglednih informacij o skupnem znesku in dejanski porabi sredstev EU ⁽⁶⁾, ki so na voljo za krepitev zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti, pa tudi o njihovem skupnem učinku ter Komisijo poziva, naj te informacije čim prej zagotovi; predlaga tudi, da se v letno poročilo o spremljanju programa za podporo strukturnim reformam doda stalni razdelek o vključenosti lokalnih in regionalnih oblasti kot upravičencev programa;

9. ugotavlja, da v skladu z razpoložljivimi informacijami sredstva EU, ki so na voljo za krepitev zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti v sedanjem večletnem finančnem okviru, niso bila porabljena v zadostnem obsegu glede na vlogo lokalnih in regionalnih oblasti v sednji delitvi pristojnosti ter glede na število priporočil za posamezne države, naslovljenih na lokalne in regionalne oblasti ⁽⁷⁾. V zvezi s programoma, katerih neposredni upravičenci so lahko tudi lokalne in regionalne oblasti, razpoložljive informacije kažejo, da: (a) so lokalne in regionalne oblasti pridobile 15 % sredstev za krepitev zmogljivosti, ki so na voljo v okviru tematskega cilja 11 skladov ESI (TO11), in da (b) lokalne in regionalne oblasti niso kaj prida uporabljale tehnične pomoči iz skladov ESI na pobudo držav članic, s katero bi se prav tako lahko podprla krepitev zmogljivosti v povezavi z uporabo skladov;

10. bilo bi dobro, če bi v predpise o evropskih skladih vključili dodatne elemente, s katerimi bi omogočili povezovanje sredstev iz različnih evropskih skladov v okviru enega projekta, tudi kadar ne gre za integriran projekt;

11. poudarja, da so razpoložljive informacije o vključenosti lokalnih in regionalnih oblasti v program za podporo strukturnim reformam nezadostne. Po neuradnih ocenah je le približno 6 % projektov v okviru programa za podporo strukturnim reformam zadevalo lokalne in regionalne oblasti, kar je zelo nizek odstotek glede na to, da je 55 % vseh priporočil za posamezne države neposredno ali posredno naslovljenih na lokalne in regionalne oblasti; zato obžaluje, da imajo lokalne in regionalne oblasti dostop do programa za podporo strukturnim reformam le prek nacionalnih vlad;

12. ugotavlja, da morajo lokalne in regionalne oblasti, če želijo za krepitev zmogljivosti uporabiti podporo EU, med drugim premagovati naslednje ovire: slabo poznavanje obstoječih možnosti; pomanjkanje znanj in spretnosti, potrebnih za oddajo vloge za podporo; težave pri sofinanciranju; čezmerno upravno breme; pomanjkanje podpore nacionalnih vlad;

13. ocenjuje, da počasi izginjajo razlike med državami članicami v kakovosti javne uprave ⁽⁸⁾; ugotavlja, da je k temu pripomogla kohezijska politika EU, zlasti v državah članicah, v katerih se iz skladov zagotovi najmanj polovica vseh javnih naložb; poudarja, da je tehnična pomoč na pobudo Komisije predstavljala skoraj polovico njenih sredstev za izboljšanje krepitve zmogljivosti na vseh ravneh upravljanja skladov ESI ⁽⁹⁾;

⁽⁴⁾ Glej študijo, ki jo je naročil OR, o upravni zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti z naslovom Priložnosti in izzivi za strukturne reforme in učinkovitejše evropsko ekonomsko upravljanje (<https://portal.cor.europa.eu/europe2020/Documents/publi-file/AdminCapacity/AdminCapacity.pdf>) ter študijo EP z naslovom Reforma javnega sektorja: kako se uporablja proračun EU za njeno spodbujanje ([http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/572696/IPOL_STU\(2016\)572696_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/572696/IPOL_STU(2016)572696_EN.pdf)).

⁽⁵⁾ <https://eiah.eib.org/index>

⁽⁶⁾ Študija po naročilu OR z naslovom Upravna zmogljivost lokalnih in regionalnih oblasti – Priložnosti in izzivi za strukturne reforme in učinkovitejše evropsko ekonomsko upravljanje, oktober 2018 (<https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Administrative-capacity/AdminCapacity.pdf>).

⁽⁷⁾ Glej dokumente, navedene v opombi 11.

⁽⁸⁾ Po podatkih nedavnega pregleda službe Evropskega parlamenta za raziskave, ki je temeljil na ugotovitvah evropskega indeksa kakovosti upravljanja za leto 2017, so se vzhodne regije v primerjavi s prejšnjimi leti odrezale veliko boljše, nekatere južne regije pa so pokazale znake nazadovanja ([http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2018\)628244](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2018)628244)).

⁽⁹⁾ Te pobude so predstavljene v posebnem razdelku spletnih strani Komisije o kohezijski politiki: https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/policy/how/improving-investment/.

14. poudarja, da se kakovost javnih institucij lahko razlikuje tudi *znotraj* države, kot je razvidno iz poročil Svetovne banke z naslovom „Doing Business“; poleg tega se strinja s stališčem Evropskega parlamenta, da „zlasti v regijah, ki zaostajajo v razvoju, pogosto prihaja do težav pri dostopu do finančnih sredstev [za reformo javnega sektorja] ali pri njihovi uporabi, predvsem zaradi birokracije in omejenih upravnih zmogljivosti ali nepravilnosti“, in tako kot Parlament upa, da bodo „države članice v ta namen spodbujale reforme, ki bodo prispevale k uporabi načela dobrega upravljanja in pospešile hitrost sodnih postopkov“⁽¹⁰⁾;

15. poudarja, da je nezadostna upravna zmogljivost včasih še večji izziv zaradi postopkov, ki ustvarjajo čezmerno upravno breme; zato je zaskrbljen zaradi predlogov EU iz storitvenega svežnja v zvezi s storitveno e-izkaznico, postopkom priglasitve in preskusom sorazmernosti ter zaradi dodatnega upravnega bremena, ki izhaja iz zakonodaje EU in nacionalne zakonodaje o javnih naročilih;

Predlogi za ukrepanje v okviru naslednjega večletnega finančnega okvira

16. vztraja, da bi bilo treba s političnimi instrumenti v okviru deljenega upravljanja lokalnim in regionalnim oblastem še naprej neposredno zagotavljati ustrezno financiranje za krepitev zmogljivosti (tj. ne manj kot v obdobju 2014–2020); zato predlaga, da se v členu 32 predlagane uredbe o skupnih določbah za obdobje 2021–2027 ali členu 2 predlagane uredbe o ESRR in Kohezijskem skladu v vseh operativnih programih predvidijo ukrepi za krepitev zmogljivosti javnih organov in deležnikov na vseh ravneh in ne izključno v zvezi z upravljanjem skladov ESI;

17. opozarja na svoje mnenje o predlogu uredbe o skupnih določbah za obdobje 2021–2027⁽¹¹⁾, v katerem je predlagal, da bi pavšalno stopnjo za tehnično pomoč za ESRR in Kohezijski sklad (člen 31) zvišali na 5 %; na svoje mnenje o predlogu uredbe o ESRR in Kohezijskem skladu⁽¹²⁾, v katerem je predlagal dodatna finančna sredstva za krepitev zmogljivosti, tudi glede na potrebo po lokalizaciji ciljev trajnostnega razvoja; ter na svoje mnenje o predlogu uredbe o ESS+⁽¹³⁾, ki vsebuje poziv k ponovni vzpostavitvi tematskega cilja 11 za obdobje po letu 2020;

18. poudarja pomen razširjanja znanja in dobre prakse, kot so načrti Italije za krepitev uprave⁽¹⁴⁾, konvencija županov za podnebje in energijo ter projekti medregionalnega sodelovanja v okviru programa Interreg Europe; pozdravlja pobude Komisije TAIEX-REGIO PEER 2 PEER, pakte integritete in pilotno pobudo v sodelovanju z OECD, ki poziva k načrtom za to, da se krepitev upravnih zmogljivosti za obdobje po letu 2020 v največji meri omogoči v začetni fazi;

19. poudarja, da bi njegov predlog za vzpostavitev programa Erasmus za izvoljene lokalne in regionalne predstavnike⁽¹⁵⁾ lahko pripomogel k izboljšanju upravne zmogljivosti;

20. javne uslužbenke lokalnih in regionalnih oblasti držav članic bi bilo treba spodbujati, da bi določen čas delali v različnih evropskih institucijah, organih in agencijah kot napoteni nacionalni strokovnjaki, nacionalni strokovnjaki za poklicno usposabljanje ali v okviru programa Erasmus za javno upravo;

21. poudarja, da bi bilo treba nacionalno in regionalno sofinanciranje programov za krepitev zmogljivosti izvzeti iz zgornjih meja primanjkljaja iz Pakta za stabilnost in rast;

22. lokalne in regionalne javne uprave morajo na svojem območju uresničevati cilje trajnostnega razvoja, zato mora OR podpreti cilj 17 (partnerstva za doseganje ciljev). V vse bolj povezanem svetu je za izmenjavo idej in spodbujanje inovacij v javnem sektorju nujno izboljšati dostop do tehnologije ter znanje lokalnih in regionalnih oblasti;

Boljše upravljanje in poenostavitev

23. meni, da bi moral biti dolgoročni cilj EU trajnostno izboljšanje institucionalne in upravne zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti; poudarja, da je v ta namen potrebno dolgoročno načrtovanje, hkrati pa obstaja tveganje kompromisov pri kratkoročnih prošnjah držav članic za tehnično pomoč;

⁽¹⁰⁾ http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0012_SL.html

⁽¹¹⁾ Sprejeto 5.12.2018 (<https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2018-03593-00-00-ac-tra-sl.docx/content>).

⁽¹²⁾ Sprejeto 5.12.2018 (<https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2018-03594-00-00-ac-tra-sl.docx/content>).

⁽¹³⁾ Sprejeto 5.12.2018 (<https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2018-03597-00-00-ac-tra-sl.docx/content>).

⁽¹⁴⁾ <http://www.pra.gov.it/cosa-sono/>

⁽¹⁵⁾ Sprejeto 31.1.2018 (<https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2017-01298-00-00-ac-tra-sl.docx/content>).

24. ponovno opozarja, da je konvencija županov ključno orodje za podporo lokalnim in regionalnim oblastem pri prehodu na podnebno nevtralnost. Vendar opozarja, da je pomanjkanje upravne zmogljivosti ena od glavnih ovir za uspešnejše izvajanje konvencije, zlasti pa za zmožnost lokalnih in regionalnih oblasti, da izkoristijo ugodne pogoje financiranja za projekte prenove za izboljšanje energijske učinkovitosti;

25. poudarja potrebo po usklajevanju in sinergiji med obstoječimi instrumenti za krepitev zmogljivosti, ki jih financira EU, pa tudi po preglednem in pravočasnem spremljanju in ocenjevanju tovrstnih instrumentov; v zvezi s tem ponavlja svoje priporočilo ⁽¹⁶⁾, naj Komisija izda enoten sklop smernic za krepitev zmogljivosti, ki veljajo za vse ustrezne programe EU;

26. obžaluje, da prizadevanja za večjo upravno poenostavitev pri upravljanju sredstev niso prinesla pričakovanih rezultatov. To je zelo velika ovira, ki omejuje zmogljivost organov na vmesni ravni, predvsem pa upravičencev do pomoči. Po najnovejših študijah naj bi upravni stroški pri ESRR znašali 3 %, pri Kohezijskem skladu pa 2,2 % povprečnih stroškov programa;

27. poudarja, da bi bilo treba poglavja o krepitvi zmogljivosti *na vseh ravneh upravljanja* vključiti v letni pregled rasti, poročila za posamezne države in nacionalne programe reform. Z oceno potreb in s tem povezanih politik za krepitev zmogljivosti na vseh ravneh upravljanja bi se nacionalni programi reform spremenili v strateško orodje za usklajevanje; se strinja s predlogom Evropskega parlamenta, da se v letni pregled rasti ponovno vključi poglavje o javni upravi in upravljanju ⁽¹⁷⁾;

28. meni, da bi lokalnim in regionalnim oblastem oziroma njihovim nacionalnim organizacijam z neposrednim strukturiranim vključevanjem v evropski semester na podlagi partnerstva in upravljanja na več ravneh omogočili, da ocenijo potrebe po krepitvi zmogljivosti ter določijo dolgoročne cilje in politike, s tem pa okrepi njihovo odgovornost in spodbudili ukrepanje. Lokalne in regionalne oblasti oziroma njihove nacionalne organizacije bi morale biti kot polnopravne partnerice vključene v evropski semester s pravno zavezujočim evropskim kodeksom ravnanja ⁽¹⁸⁾, še toliko bolj zdaj, ko semester v Prilogi D poročil za posamezne države vključuje smernice za programsko načrtovanje kohezijske politike ⁽¹⁹⁾. To bi lokalnim in regionalnim oblastem omogočilo, da v okviru evropskega semestra prispevajo k uspešnemu prilagajanju politik EU dejanskim teritorialnim razlikam in posebnim izzivom;

29. ob upoštevanju predlogov Evropske komisije za poenostavitev v naslednjem obdobju 2021–2027 in glede izvajanja kohezijske politike s kombinacijo različnih virov financiranja EU opozarja, da je potreben celovit pristop s skupnim načrtovanjem. Z njim bi olajšali uporabo različnih instrumentov, kot so celostne teritorialne naložbe in lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, ter lokalne in regionalne oblasti vključili v odločanje in izvajanje.

30. se strinja z Evropskim parlamentom, da Komisija nima niti standardiziranega in skupnega „okvira za ocenjevanje javne uprave niti metode za sistematično zbiranje podatkov“, in Evropsko komisijo poziva, naj ti orodji razvije;

31. priporoča, naj dobijo lokalne in regionalne oblasti neposreden dostop do novega programa za podporo reformam ter naj bo ta bolj osredotočen na izboljšanje kakovosti javne uprave in podporo krepitvi zmogljivosti na vseh ravneh upravljanja; opozarja na svoja priporočila, da bi moralo upravljanje programa za podporo reformam temeljiti na partnerstvu in upravljanju na več ravneh ⁽²⁰⁾; poziva, naj se del sredstev programa za podporo reformam nameni za projekte, ki jih predložijo lokalne in regionalne oblasti; priporoča, naj se, dokler države članice do podporne službe za strukturne reforme dostopajo le prek kontaktnih točk na nacionalni ravni, vloge lokalnih in regionalnih oblasti stalno spodbujajo in spremljajo;

⁽¹⁶⁾ Mnenje o programu za podporo strukturnim reformam v obdobju 2017–2020, sprejeto 7.4.2016 (<https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2016-01214-00-00-ac-tra-sl.docx/content>).

⁽¹⁷⁾ Resolucija EP z dne 15. januarja 2019 o oceni uporabe proračuna EU za reformo javnega sektorja, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0012_SL.html.

⁽¹⁸⁾ Mnenje Izboljšanje upravljanja evropskega semestra: kodeks ravnanja za vključevanje lokalnih in regionalnih oblasti, sprejeto 11.5.2017 (<https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2016-05386-00-00-ac-tra-sl.docx/content>).

⁽¹⁹⁾ Mnenje Evropski semester in kohezijska politika: prilagajanje strukturnih reform dolgoročnim naložbam, sprejeto 10.4.2019 (<https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2018-05504-00-00-ac-tra-sl.docx/content>).

⁽²⁰⁾ Mnenje Program za podporo reformam in Evropska stabilizacijska funkcija za naložbe, sprejeto 5.12.2018 (<https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2018-03764-00-00-ac-tra-sl.docx/content>).

32. poudarja pomen digitalizacije in e-upravljanja, vključno z regionalnimi digitalnimi vozlišči in platformami odprtih podatkov, ter se strinja s stališčem Evropskega parlamenta, da „je treba v javnih upravah spodbujati inovativne procese, ki spodbujajo boljšo povezanost, digitalizacijo ter kakovostne digitalne storitve“ ⁽²¹⁾.

V Bruslju, 4. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽²¹⁾ Resolucija EP z dne 15. januarja 2019 o oceni uporabe proračuna EU za reformo javnega sektorja, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0012_SL.html.

Mnenje Evropskega odbora regij – Konvencija županov po letu 2020

(2020/C 79/06)

Poročevalka: Benedetta BRIGHENTI (IT/PES), članica občinskega sveta, Castelnuevo Rangone (Modena)**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Pomen Konvencije županov za evropske podnebne politike

1. poudarja, da glavne mednarodne študije o podnebnih spremembah ⁽¹⁾ opozarjajo, da je izvajanje ambicioznih podnebnih politik nujno in da je evropsko javno mnenje glede tega vprašanja vedno bolj zaskrbljeno. Zato se veseli predlogov nove Evropske komisije za oblikovanje evropskega zelenega dogovora in evropskega podnebnega zakona ter poziva Evropsko komisijo in vse države članice, naj priznajo, da je Konvencija županov eno glavnih orodij za odzivanje na podnebno krizo ter usmerjanje lokalnih in regionalnih oblasti pri prehodu na podnebno nevtralnost in prilagajanju podnebnim spremembam v skladu z zavezami iz Pariškega sporazuma in dolgoročno strategijo do leta 2050 ⁽²⁾. Pomembno lahko dopolnjuje vključenost lokalnih in regionalnih oblasti v pripravo celovitih nacionalnih energetske in podnebnih načrtov;

2. želi spomniti, da Konvencija združuje mesta z večjimi ambicijami in bogatimi izkušnjami z lokalno podnebno politiko, ki pogosto presegajo standarde njihovih držav članic, zato bi morale države članice podpisnike in koordinatorje Konvencije obravnavati kot prednostne sogovornike pri dejavnostih vključevanja lokalnih in regionalnih oblasti v pripravo celovitih nacionalnih energetske in podnebnih načrtov;

3. poziva Evropsko komisijo, naj v okviru Konvencije županov odločneje spodbuja cilj za leto 2050 in razmisli o razširitvi področij delovanja pobude, da bi se bolje odzvali na medsektorske izzive in priložnosti, ki jih pred lokalne in regionalne oblasti postavlja podnebna nevtralnost, z vključevanjem novih izbirnih sektorjev, kot so industrija, kmetijstvo in gospodarjenje z gozdovi, in novih okoljskih vprašanj, kot so kakovost zraka, krožno gospodarstvo, biotska raznovrstnost, biokulturna raznolikost in naravni ponori ogljika, s čimer bi podprli ambicije najnaprednejših občin. Pri tem vključevanju novih sektorjev bi se bilo treba bolj osredotočiti na akcijski načrt, da bi se izognili dodatnim obveznostim podpisnikov glede poročanja in spremljanja. Hkrati je pomembno podpreti druge oblike sodelovanja na področju podnebnih sprememb in okolja, v katere so vključene lokalne in regionalne oblasti številnih držav članic, ter spodbujati povezovanje s Konvencijo županov. Če imajo lokalne in regionalne oblasti ustrezen potencial, da prispevajo k lokalnim prizadevanjem, jim je to treba ustrezno priznati in jih podpirati;

4. ponovno poziva Evropsko komisijo, naj okrepi priznanje strateške vloge, ki jo ima OR pri upravljanju Konvencije županov, vključno z njenimi globalnimi vidiki, pri čemer naj zagotovi, da bo ta pobuda še naprej v polni meri ostala zvesta svojemu evropskemu izvoru in se bo odzivala na potrebe mest v EU ter hkrati spodbujala podnebne ukrepe po vsem svetu;

⁽¹⁾ <https://www.ipcc.ch/2018/10/08/summary-for-policymakers-of-ipcc-special-report-on-global-warming-of-1-5c-approved-by-governments/>

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52018DC0773>

5. izraža zadovoljstvo nad pobudo Sporazum o zelenih mestih in poziva Evropsko komisijo, naj izkoristi to priložnost in preuči možnost vključitve novih okoljskih vprašanj, kot so kakovost zraka, biotska raznovrstnost, onesnaženje s hrupom in krožno gospodarstvo v protokol Konvencije županov. Ta vključitev ne bi smela voditi h kompleksnejšim minimalnim zahtevam za podpisnike, temveč bi jim morala omogočiti, da postopoma obravnavajo nove vidike in se soočajo z izzivi blažitve podnebnih sprememb ter prilagajanja nanje, kakor tudi energetskega prehoda z bolj medsektorskim in celostnim pristopom, ki bi izkoriščal sinergije;

6. meni, da bi morali biti cilji trajnostnega razvoja ⁽³⁾ referenčni okvir za trajnostni razvoj lokalnih in regionalnih skupnosti, zato bi morala biti Konvencija trdno zasidrana v cilje trajnostnega razvoja in bi jo bilo treba obravnavati kot eno ključnih orodij za spremljanje njihovega izpolnjevanja na lokalni ravni. Evropsko komisijo in urad Konvencije županov poziva, naj v metodološki okvir Konvencije vključita povezavo na cilje trajnostnega razvoja, pri čemer se ukrepi Konvencije povežejo z ustreznimi cilji trajnostnega razvoja;

7. pozdravlja širjenje Konvencije županov po vsem svetu in prizadevanja za oblikovanje skladnega referenčnega okvira ter meni, da je konvencija na svetovni ravni pomembno orodje za diplomacijo in dialog s tretjimi državami; prav tako priznava, da ima Konvencija ključno vlogo pri zagotavljanju, da prizadevanja EU ne bodo ogrožena zaradi pomanjkanja ambicij tujih držav. Vendar opozarja, da prizadevanja za uskladitev referenčnega okvira konvencije na svetovni ravni ne bi smela dopuščati oddaljevanja od potreb in praks lokalnih in regionalnih oblasti v EU, ki bi ogrozilo njen uspeh v prihodnosti;

8. pozdravlja različne pobude od spodaj navzgor, ki jih je Evropska komisija uvedla za mesta in regije, kot so platforma za premogovniške regije v tranziciji, platforma pametne specializacije na področju energije (S3PEnergy), čista energija za otoke EU, pametna mesta in skupnosti, zelena prestolnica in druge. Ob tem poziva Evropsko komisijo, naj se opre na pregled, ki je že bil pripravljen v okviru točke VEM za mesta ⁽⁴⁾, in v celoti preuči namen in vloge teh pobud ter zlasti njihove morebitne sinergije s Konvencijo županov, da bi lahko vzpostavili strukturo, ki je uporabniku čim bolj prijazna. Tako bi lažje oblikovali jasen in skladen okvir za različne pobude, povezane s cilji trajnostnega razvoja, ne da bi zanemarili njihove posebnosti in značilnosti;

9. opozarja države članice, da bi se bilo treba pri oblikovanju nacionalnih podnebnih in energetskih načrtov posvetovati s podnacionalno ravno, in poziva države članice, naj pri oblikovanju, reviziji in izvajanju načrtov ter dolgoročnih strategij do leta 2050 upoštevajo izkušnje in povratne informacije skupnosti Konvencije županov, pa tudi energetskih agencij, ki jih je v EU več kot 400 in med katerimi so številne koordinatorji ali podporniki Konvencije županov s pristojnostmi za regionalno energetske načrtovanje;

Upravljanje Konvencije županov

10. ponovno izraža podporo sistemu regionalno in lokalno določenih prispevkov, da bi uradno priznali, spremljali in spodbujali zmanjšanje emisij CO₂, ki jih po svetu proizvedejo mesta, lokalne oblasti in regije. Evropsko komisijo poziva, naj z njim sodeluje, da bi preučila, kako bi lahko akcijske načrte za trajnostno energijo in podnebje ter druge enakovredne načrte uporabili za regionalno in lokalno določene prispevke, ki bi zagotavljali lokalne prispevke k uresničevanju Pariškega podnebnega sporazuma;

11. opozarja, da je Konvencija županov z leti rasla in se razvijala tudi zato, da bi se soočila s korenito preobrazbo prostora, ter da je reorganizacija njene strukture bistvenega pomena za izpolnitev sedanjih in prihodnjih pričakovanj. V zvezi s tem opozarja na strateško vlogo, ki jo ima lahko OR pri tem, da Evropski komisiji omogoča stalen kanal dvosmerne komunikacije z lokalnimi in regionalnimi skupnostmi. Poziva Evropsko komisijo, naj še bolj formalizira vlogo OR v okviru evropske Konvencije županov, tudi z vključitvijo OR v organe za nadzor in usmerjanje pobude;

12. poziva Evropsko komisijo, naj sodeluje z uradom Konvencije županov in OR, da bi Konvencijo županov oziroma podobne nacionalne in regionalne pobude na lokalni ali regionalni ravni, če so primerne, vključili v nacionalne referenčne okvire, zlasti v nacionalne energetske in podnebne načrte ter nacionalne dolgoročne strategije do leta 2050. Zato poziva Evropsko komisijo, naj ustanovi skupino strokovnjakov za Konvencijo županov, ki bi vključevala predstavnike nacionalnih koordinatorjev, ambasadorje OR, predstavnike urada Konvencije županov, Evropske komisije in Skupnega raziskovalnega središča ter druge strokovnjake, vključno s predstavniki drugih pobud za sodelovanje na področju varstva podnebja in okolja, ki bi redno razpravljali o izzivih in priložnostih pri delovanju Konvencije županov v različnih državah, tudi v povezavi z drugimi tovrstnimi pobudami, ki že obstajajo na določenem območju;

⁽³⁾ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development_sl

13. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj okrepi nacionalno strategijo, zlasti vlogo nacionalnih in regionalnih koordinatorjev in podpornikov. Regionalni koordinatorji bi morali imeti močnejši mandat in Evropska komisija bi morala njihovo delovanje tehnično in finančno podpreti, med drugim z ustreznim financiranjem iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Tako bi koordinatorji lahko zlasti majhnim lokalnim organom omogočili dostop do tehnične pomoči. V zvezi s tem poziva organe upravljanja, naj upoštevajo, da imajo dejavnosti na njihovem ozemlju, ki izhajajo iz Konvencije, ključno vlogo v boju proti podnebnim, energetskim in okoljskim izzivom, zato naj te dejavnosti vzamejo v ozir pri načrtovanju naslednjega programskega obdobja;

14. poudarja, da je krepitev mreže nacionalnih in zlasti regionalnih koordinatorjev strateškega pomena, da se ohrani relevantnost in osrednja vloga Konvencije kot instrumenta za podporo izvajanju in spremljanju nacionalnih in regionalnih politik ter izmenjavo dobrih praks; zato poziva Evropsko komisijo, naj uradu Konvencije zagotovi zadostna sredstva za usklajevanje nacionalnih partnerjev in tehnično podporo, pa tudi vzporedne mehanizme za finančno podporo nacionalnim dejavnostim usklajevanja;

15. opozarja na ključni pomen regionalnih koordinatorjev Konvencije pri podpiranju malih in srednje velikih občin podpisnic tako v začetni fazi načrtovanja kot v fazi zbiranja, izvajanja in spremljanja ukrepov. Opozarja tudi na pomembno vlogo „podpornikov“, podpornih organizacij, ki lajšajo pristop h Konvenciji, saj delujejo kot posrednice in imajo vodilno vlogo pri promociji. Zato Odbor poziva Evropsko komisijo, naj koordinatorje podpre in okrepi vlogo podpornikov, da bi zagotovili njeno dolgoročno vzdržnost;

16. poziva Evropsko komisijo, naj zagotovi, da bo OR zastopan v političnem odboru evropske Konvencije, da bi omogočili tesnejšo povezavo med upravljanjem Konvencije na ravni EU in ambasadorji Konvencije, s tem pa politično podporo pobudi, promocijo Konvencije in lažji dialog z nacionalnimi organi. Ob tem se zavezuje, da bo v tesnem sodelovanju z Evropsko komisijo in uradom Konvencije županov zagotovil potrebne vire, da bo mreža ambasadorjev Konvencije lahko vse bolj dejavna in učinkovita;

17. poziva Evropsko komisijo, naj poskrbi, da bodo podatki Konvencije županov dostopni za javnost in georeferencirani: ti podatki bi lahko prispevali k oblikovanju opazovalnice EU za podnebno nevtralnost, k platformi s podatki o mestih ⁽⁹⁾ in k opazovalnici za energijsko revščino, ki bi morala zbirati razčlenjene podatke vsaj na ravni NUTS2;

18. hkrati poziva lokalne in regionalne oblasti, naj Konvencijo županov izkoristijo kot priložnost za okrepitev zmogljivosti svojih uprav in usposabljanje svojih javnih uslužbencev ter se tako izognejo preveliki eksternalizaciji dejavnosti, kar bi lahko ogrozilo zmožnosti uprave za izvajanje in posodabljanje akcijskih načrtov za trajnostno energijo in podnebne spremembe;

19. poziva Skupno raziskovalno središče EU, naj vzpostavi tesnejše stike z regionalnimi koordinatorji Konvencije in jim zagotovi tehnično in znanstveno podporo pri zbiranju in analizi podatkov, občinam pa zadostno tehnično pomoč pri izvajanju akcijskih načrtov za trajnostno energijo in podnebne spremembe, opredeljevanju financiranja in uvajanju participativnih procesov;

20. poziva Evropsko komisijo, Skupno raziskovalno središče in urad Konvencije županov, naj si še bolj prizadevajo za preprostejši in trdnější okvir za spremljanje, ki ne potrebuje stalnega usposabljanja in posodabljanja, ampak omogoča ustrezno prožnost pri odzivanju na spreminjajoče se okolje oblikovanja politik. Poudarja, da obveznosti spremljanja, ki so sicer pomembne za delovanje in verodostojnost sistema Konvencije, ne smejo biti ovira za to, da se lokalne oblasti, zlasti manjše, pridružijo Konvenciji in izkoristijo njen potencial za spodbujanje ambicioznih ukrepov. V zvezi s tem poziva, naj se ravno tako preuči, kako bi lahko bolje uporabili tudi samo spremljanje, tako z vidika komunikacije kot postopkov, da se omogoči najširše možno sodelovanje v mreži;

21. predlaga, da se razmisli tudi o možnosti oblikovanja tematskih mrež med podpisniki s podobnimi značilnostmi ali izzivi, na primer glede na njihovo velikost ali geografski, socialni ali gospodarski položaj;

(9) <https://urban.jrc.ec.europa.eu/#/en>

22. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj spodbujata ukrepe v okviru akcijskih načrtov za trajnostno energijo in podnebne spremembe, zlasti na področju prilagajanja podnebnim spremembam, ki presegajo občinske, regionalne in nacionalne upravne meje s ciljem povezovanja okrog občutljivih okoljskih razmer;

23. poziva Evropsko komisijo in Skupno raziskovalno središče, naj ob podpori regionalnih koordinatorjev in podpornikov ponovno preučita postopek za ocenjevanje akcijskih načrtov za trajnostno energijo in podnebne spremembe, da bi bil hitrejši, in pripravita uporabnikom prijaznejša navodila, usmerjena v politične odločitve. Prizadevati si je treba za skrajšanje upravnih postopkov, racionalizacijo obveznosti poročanja in izboljšanje uporabe podatkov;

24. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj vedno uporabljata najenostavnejši, najsodobnejši in najprodonerjši jezik ter načine komuniciranja, da bi zagotovili, da bodo Konvencija in tudi druge oblike podnebnega in okoljskega sodelovanja lokalnih in regionalnih oblasti priznane kot trajnostna znamka in dokaz odličnosti pri izvajanju podnebnih ukrepov, kadar so doseženi določeni rezultati;

Participativni prehod na podnebno nevtralnost

25. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije, naj spodbujata ukrepe za pomoč podpisnikom, ki se zaradi nepredvidenih razlogov, na katere ne morejo vplivati, soočajo s težavami pri doseganju ciljev, h katerim so se zavezali s podpisom Konvencije županov;

26. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj dodatno okrepi usposabljanje podpisnikov in njihovo obveščanje o aktualnem dogajanju, pri tem pa čim boljše premagujeta jezikovne ovire. Opozarja, da je treba posebno pozornost nameniti prilaganju na podnebne spremembe in energijski revščini, ki sta še vedno relativno novi temi in zato za večino podpisnikov še posebej velik izziv;

27. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj dodatno okrepi skupino udeležencev z lokalne ravni⁽⁶⁾ ter poskrbita za njeno preglednost z javno objavo njene sestave: takšna skupina je pomemben vir, ki jamči, da proces odločanja v Konvenciji županov sledi pristopu od spodaj navzgor in da so ustrezno upoštewane potrebe lokalnih in regionalnih oblasti. Evropska komisija bi lahko razmislila o organizaciji usposabljanja na visoki ravni za udeležence ob robu in poleg že načrtovanih sej. Takšno usposabljanje, ki bi se posebej osredotočilo na pomoč udeležencem iz majhnih skupnosti, bi se lahko organiziralo ob podpori članov akademskega kotička Konvencije županov;

28. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj dodatno razvijeta vlogo tako imenovanega akademskega kotička, ki naj bi ustvarilo povezave med visokošolskimi in raziskovalnimi ustanovami ter lokalnimi in regionalnimi organi; opozarja, da so takšne povezave temeljnega pomena za razvoj znanja in sposobnosti, ki so potrebni za prehode, ter da je treba okrepiti podporo za raziskave in študije ter za razširjanje rezultatov teh dejavnosti med člani širše skupnosti Konvencije;

29. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj še naprej spodbujata in razširjata dobre prakse stroškovno ugodnih ukrepov, ki jih je treba izvajati denimo z uvedbo trajnostnih meril za obstoječe ali načrtovane dejavnosti občine in ki zelo pogosto ne zahtevajo novih virov financiranja, temveč le boljše razporejanje razpoložljivih virov. V zvezi s tem opozarja na velik pomen sistematične uporabe zelenih in trajnostnih javnih naročil. K povečanju udeležbe in političnega nadzora bi pripomogle tudi smernice za pripravo ocen delovnih ur osebja in s tem povezanih stroškov;

30. poziva Evropsko komisijo, naj okrepi osredotočenost na socialni vidik, začenši z energijsko revščino, pa tudi na zdravje, ranljivost zaradi podnebnih sprememb, obvladovanje tveganj in kakovost življenja;

31. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj okrepi sodelovanje šol in izobraževalnih ustanov na vseh ravneh pri razvoju, izvajanju in reviziji akcijskih načrtov za trajnostno energijo in podnebne spremembe. To bo ključno tudi za doseg dolgoročnih sprememb v obnašanju, ki so potrebne za učinkovit prehod na podnebno nevtralnost, kar je poudarjeno tudi v dolgoročni strategiji do leta 2050;

⁽⁶⁾ <https://www.konvencijazupanov.eu/about-sl/support-community-sl/group-pratitioners-sl.html>

32. potrjuje, da je izredno pomembno sprejeti pristop „petkratne vijačnice“, da bi lahko oblikovali učinkovite in v prihodnost usmerjene akcijske načrte za upravljanje zapletenega, a potrebnega prehoda. Pri tem je potrebno sodelovanje javne uprave, gospodarstva, univerz, nevladnih organizacij in državljanov. Zato poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj pri razvoju in izvajanju akcijskih načrtov za trajnostno energijo in podnebne spremembe okrepi uradno vlogo zasebnega sektorja, drugih neobčinskih javnih organov (zdravstvenih zavodov, raziskovalnih ustanov itd.), neprofitnih organizacij in civilne družbe;

Sistemska načrtovanje, podprto z ustreznimi finančnimi instrumenti

33. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj predlagata ukrepe za spodbujanje tesnejših povezav z dejavnostmi načrtovanja na lokalni in regionalni ravni, začeni z načrti za trajnostno mobilnost in urbanističnim načrtovanjem. Ob tem opozarja, da je v nedavnem poročilu Medvladnega foruma za podnebne spremembe o podnebnih spremembah in zemljiščih (7) poudarjena ključna vloga politik rabe zemljišč v boju proti podnebnim spremembam; opozarja tudi, da bi morali akcijski načrti za trajnostno energijo in podnebne spremembe postati operativno, prožno in dinamično orodje za lokalne uprave, ki je tesno povezano z drugimi načrti in programi;

34. poziva Evropsko komisijo, naj upošteva dejstvo, da so za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje v veliki meri pristojne lokalne oblasti. To je treba priznati, da bi akcijskim načrtom za trajnostno energijo in podnebne spremembe namenili pomembno mesto v finančnih sistemih posameznih držav;

35. poziva Evropsko komisijo in urad Konvencije županov, naj okrepi dojemanje akcijskega načrta za trajnostno energijo in podnebne spremembe kot celovitega političnega dokumenta, ki bo horizontalno vključen v splošno načrtovanje lokalnih uprav, ob upoštevanju različnih lokalnih potreb. Vsak ukrep bi se moral nanašati na specifične načrte ali instrumente, ki jih občina že ima. Akcijski načrti za trajnostno energijo in podnebne spremembe bi lahko opredeljevali tudi kvalitativna ali kvantitativna merila v podporo procesom občinskega načrtovanja in odločanja za doseg ciljev Konvencije županov;

36. poziva Evropsko komisijo, naj prizna in nagradi prizadevanja podpisnikov, koordinatorjev in podpornikov v okviru najpomembnejših finančnih instrumentov EU. Države članice bi bilo treba tudi spodbujati, naj storijo enako, da bi ustrezno izvajale svoje nacionalne podnebne in energetske načrte;

37. poziva Evropsko komisijo, naj dodeli večjo vlogo regijam, ki so pomembni elementi sistema upravljanja na več ravneh; v zvezi s tem poziva Komisijo, naj predvidi spodbude, kot je porazdelitev bremena, da bi regije spodbudili k doseganju ciljev zmanjšanja emisij CO₂; poleg tega meni, da bi morali evropski strukturni in investicijski skladi vključevati mehanizme za podporo dejavnostim regionalnih koordinatorjev;

38. meni, da bi moral biti veljavni akcijski načrt za trajnostno energijo in podnebne spremembe ali enakovreden energetski in podnebni načrt predpogoj za dostop do vseh ustreznih programov financiranja (City Facility, Obzorje Evropa, LIFE itd.);

39. opozarja, da bi lahko bilo zaradi horizontalne narave podnebnih akcijskih načrtov veliko ukrepov upravičenih do podpore iz sredstev EU za razvoj podeželja in pomorske ukrepe, zato koordinatorje Konvencije spodbuja, da to možnost dodatno preučijo, urad Konvencije pa, da poda ustrezne usmeritve;

40. poziva Evropski parlament, naj preuči možnosti za sodelovanje z OR in njegovimi člani v povezavi s projektom Ambasadorji Konvencije županov v OR, da bi bila politična podpora za Konvencijo obsežnejša in prepoznavnejša;

41. poziva Evropsko komisijo, naj da regijam jasne usmeritve ter z vključitvijo vseh pristojnih generalnih direktoratskih oblikuje smernice za podporo izvajanju akcijskih načrtov za trajnostno energijo in podnebne spremembe prek regionalnih operativnih programov Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Evropskega socialnega sklada (ESS), da bi si izmenjali dobre prakse in usposobili strokovnjake za podporo občinam;

42. poziva EIB, naj še okrepi svoje komuniciranje s skupnostjo Konvencije županov, da bi povečali zmogljivosti lokalnih in regionalnih oblasti za čim boljše izkoriščanje instrumentov EIB, s posebnim poudarkom na razvoju instrumentov za podporo malim in srednje velikim lokalnim organom;

(7) IPCC Special Report on Climate Change and Land (Posebno poročilo Medvladnega foruma za podnebne spremembe o podnebnih spremembah in zemljiščih).

43. pozdravlja ustanovitev Evropskega svetovalnega vozlišča za naložbe ⁽⁸⁾ kot odziv na močno potrebo po podpori in usmerjanju lokalnih in regionalnih oblasti glede možnosti financiranja. Vendar ugotavlja, da je imel ta instrument doslej omejen vpliv na lokalne in regionalne oblasti. Evropsko komisijo poziva, naj preuči razloge za to in ustvari več sinergij med tem instrumentom in pobudami od spodaj navzgor, zlasti Konvencijo županov, ter izjavlja, da jo je pripravljen podpreti pri nadaljnji promociji tega instrumenta in iskanju načinov za povečanje njegove uporabnosti.

V Bruslju, 5. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽⁸⁾ <https://eiah.eib.org/about/initiative-urbis.htm>

Mnenje Evropskega odbora regij – Platformno delo – regulativni izzivi na lokalni in regionalni ravni

(2020/C 79/07)

Poročevalec: Dimitrios BIRMPAS (EL/PES), član občinskega sveta, Egaleo**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Uvodne ugotovitve

1. poudarja, da je gospodarstvo digitalnih platform sestavni del evropskega gospodarstva, njegov ekonomski in družbeni pomen pa se bo v prihodnosti še naprej zelo povečeval;
2. poudarja, da Evropska komisija gospodarstvo platform opredeljuje kot „poslovne modele, pri katerih se dejavnosti omogočajo prek platform za sodelovanje“ ⁽¹⁾. V skladu z istim virom so te platforme odprti trg za začasno uporabo blaga ali storitev, ki jih pogosto zagotavljajo posamezniki. Sodelovalno gospodarstvo vključuje tri kategorije akterjev: (i) ponudnike storitev, ki si delijo sredstva, vire, čas in/ali znanje in spretnosti, ki so lahko posamezniki, ki storitve ponujajo občasno, ali profesionalni ponudniki storitev; (ii) uporabnike tovrstnih storitev in (iii) posrednike, ki prek spletnih platform povezujejo ponudnike s končnimi uporabniki ter omogočajo trgovanje med njimi (platforme za sodelovanje);
3. poudarja tudi, da OECD platformo opredeljuje kot digitalno storitev, ki omogoča interakcijo med dvema ali več različnimi, vendar neodvisnimi skupinami uporabnikov (bodisi podjetji ali posamezniki), ki vzajemno delujejo prek spletnih storitev ⁽²⁾;
4. poudarja, da uporaba digitalnih platform za usklajevanje vseh vrst gospodarskih dejavnosti narašča skupaj z izrednim povečevanjem uporabe interneta;
5. priznava, da je mogoče naraščanje dela na digitalnih platformah pojasniti z dejstvom, da takšno delo delodajalcem in delavcem prinaša vrsto prednosti, saj je prožen trg dela nujen. Po podatkih Eurofounda ⁽³⁾ platformno delo prinaša tudi številne priložnosti v zvezi s trgov delu, kot so lahek dostop do njega, vir dodatnega dohodka, stimulacija za samozaposlene, prožni delovni čas in preprečevanje diskriminacije delavcev na podlagi narodnosti, invalidnosti in tudi geografskih razmer. Kot v svojem poročilu ugotavlja Skupno raziskovalno središče ⁽⁴⁾, veliko platformnih delavcev prihaja iz ranljivih skupin iskalcev zaposlitve (mladi, ženske, ljudje iz oddaljenih regij), platformno delo pa lahko pozitivno vpliva na njihovo vključevanje na trg dela. Če so sprejeti ustrezni ukrepi za zagotavljanje dostojnih delovnih pogojev, lahko platformno delo olajša prehod na stabilnejše oblike zaposlitve;
6. priznava, da se zaradi hitrega širjenja digitalnih delovnih platform v zadnjih letih zastavlja več vprašanj glede učinkovitosti in koristi nove organizacije dela, ki so jo uvedle te platforme, ter tveganj, ki so z njimi povezana;
7. ugotavlja, da po podatkih Eurofounda ⁽⁵⁾ posebna delovna ureditev za platformne delavce na podlagi nalog, ki se opravljajo priložnostno, povzroča večjo negotovost v zvezi s pravicami in ravno socialne zaščite, delovnimi pogoji ali stabilnostjo zaposlitve;
8. vztraja, da je potreben celovit okvir, ki bo vsem delavcem zagotavljal socialno zaščito in socialne pravice (od zdravja in varnosti do dostopa do vseživljenjskega učenja), da se ustvarijo enaki konkurenčni pogoji za gospodarstvo platform in „tradicionalno“ nespletno gospodarstvo, v katerih bodo imele vse udeležene strani enake pravice in obveznosti;

⁽¹⁾ Sporočilo Komisije Evropska agenda za sodelovalno gospodarstvo, COM(2016) 356 final.

⁽²⁾ OECD *Employment Outlook 2019*.

⁽³⁾ Eurofound (2019), *Platform work: Maximising the potential while safeguarding standards?* (Platformno delo: Kako izkoristiti ves potencial in hkrati zaščititi standarde?) https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef19045en.pdf.

⁽⁴⁾ Skupno raziskovalno središče, 2018: *Platformni delavci v Evropi*, https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC112157/jrc112157_pubsy_platform_workers_in_europe_science_for_policy.pdf.

⁽⁵⁾ Eurofound, 2018: *Employment and working conditions of selected types of platform work* (Zaposlovanje in delovni pogoji pri nekaterih vrstah platformnega dela), <https://www.eurofound.europa.eu/sl/publications/report/2018/employment-and-working-conditions-of-selected-types-of-platform-work>.

9. poudarja, da se navidezna samozaposlitev (včasih imenovana tudi lažna samozaposlitev) nanaša na primere, ko so posamezniki uvrščeni med samozaposlene, vendar na splošno delajo v vlogi delojemalcev. Takšno namerno napačno razvrščanje delavcev, ki se ga poslužujejo delodajalci, da bi se izognili predpisom o zaposlovanju, davčnim obveznostim in zastopništvu delavcev ter obenem tveganja prenesli na njihova ramena in/ali pridobili konkurenčno prednost, bi bilo treba izkoreniniti;

10. ponavlja, da sta pravica vseh delavcev do poštenega in enakega obravnavanja v zvezi z delovnimi pogoji, dostopom do socialne zaščite in usposabljanjem ne glede na vrsto in trajanje delovnega razmerja ter pravica do poštene plače, ki zagotavlja dostojen življenjski standard, določeni v evropskem stebru socialnih pravic ⁽⁶⁾, ki so ga soglasno podprle vse države članice EU;

11. je seznanjen s težavami tako imenovanih samostojnih delavcev v zvezi s kolektivno zastopanstvo in opozarja na dejstvo, da je največji izziv, s katerim se srečujejo socialni partnerji, doseči delavce v neformalnem sektorju in v novih oblikah zaposlitve, kot so platformni delavci ⁽⁷⁾; zato poziva k ukrepom za spodbujanje in lajšanje socialnega dialoga za ta segment trga dela;

12. meni, da bi bilo treba s skupno evropsko pobudo za ureditev dela na digitalnih platformah zagotoviti usklajen odziv držav članic na pravne izzive, ki se porajajo zaradi nenehnih tehnoloških sprememb na trgu dela; se zaveda priložnosti, ki jih glede dostopa do strokovne podpore, zajemanja znanja in učenja prinašajo nove tehnologije, kot je umetna inteligenca; nadalje poudarja, da je treba ustrezno upravljati negativne učinke novih tehnologij na platformne delavce, saj so ti zaradi vse večje razširjenosti takšnih tehnologij, med njimi umetne inteligence, podvrženi odločitvam, ki jih v veliki meri določajo algoritmi umetne inteligence;

13. se pridružuje pozivu Mednarodne organizacije dela, naj se vzpostavi mednarodni sistem upravljanja, ki bo od imetnikov platform zahteval spoštovanje določenih minimalnih pravic in zaščite ter urejal uporabo podatkov in algoritemsko odgovornost na trgu dela. Na ta način bi se obravnavala vprašanja kolektivne zastopnosti platformnih delavcev in vprašanja, povezana z umetno inteligenco, saj bi bila predpisana uporaba pristopa, pri katerem je nadzor v rokah uporabnika, s čimer bi se zagotovilo, da končne odločitve, ki vplivajo na delo, sprejemajo ljudje ⁽⁸⁾; hkrati pozdravlja nacionalne in podnacionalne pobude ⁽⁹⁾ ter pobude v okviru platform, s katerimi je uveden kodeks ravnanja za črpanje iz množic in delegiranje dela internetni množici;

14. se strinja s stališčem, izraženim v sklepih Sveta za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov z dne 24. oktobra 2019, da naj bi države članice „okrepile institucije dela, zlasti urade za delo in inšpekcijo dela, ter spodbujale učinkovito izvajanje mednarodnih delovnih standardov za zaščito vseh delavcev, tudi v novih oblikah dela, in prehod z neformalne na formalno ekonomijo“ ⁽¹⁰⁾. Nadalje se strinja, da naj bi „zagotovile ustrezno varstvo zasebnosti in osebnih podatkov ter se po potrebi odzivale na izzive in priložnosti, zlasti v okviru digitalne preobrazbe dela, vključno s platformnim delom“ ⁽¹¹⁾;

15. pozdravlja namero nove predsednice Evropske komisije, Ursule von der Leyen, ki je na uvodni seji Evropskega parlamenta 16. julija 2019 povedala, da bo izboljšala delovne pogoje platformnih delavcev, zlasti z osredotočanjem na znanje in spretnosti ter izobraževanje ⁽¹²⁾; vendar pričakuje, da bo to izboljšanje njihovih pogojev zajelo več kot le zgoraj omenjena področja politike in da bo nova Komisija pripravila predlog za obravnavo delovnih pogojev platformnih delavcev ter novih oblik prekarnih zaposlitev ⁽¹³⁾;

⁽⁶⁾ II. poglavje: Pošteni delovni pogoji, točki 5 in 6, https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_sl.

⁽⁷⁾ Študija Evropskega parlamenta *EU and ILO: Shaping the Future of Work*, 2019 (EU in MOD: Oblikovanje prihodnosti dela), http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/EMPL/DV/2019/09-03/IPOL_STU2019638407_EN.pdf.

⁽⁸⁾ *Work for a brighter future* (Delo za svetlejšo prihodnost), MOD, Globalna komisija za prihodnost dela, 2019, http://www.ilo.org/wcms-sp5/groups/public/---dgreports/---cabinet/documents/publication/wcms_662410.pdf.

⁽⁹⁾ Zanimiv primer je pobuda mesta Milano, ki je leta 2018 ustanovilo občinsko informacijsko točko Rider Point, prvi urad v Italiji, katerega naloga je prisluhniti platformnim dostavljavcem hrane ter jim zagotavljati informacije in svetovanje, http://www.ansa.it/lombardia/notizie/2018/07/18/amilano-primo-sportello-per-i-rider_111a55ca-fc7b-4c16-91f7-60b1b22a3c96.html.

⁽¹⁰⁾ Prihodnost dela: Evropska unija podpira deklaracijo ob stoletnici Mednarodne organizacije dela (MOD) – Sklepi Sveta (24. oktober 2019).

⁽¹¹⁾ Prav tam.

⁽¹²⁾ Politicne usmeritve naslednje Evropske komisije za obdobje 2019–2024, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_sl.pdf.

⁽¹³⁾ Uvodni govor Nicolasa Schmita, kandidata za komisarja za delovna mesta in socialne pravice, med predstavitvijo v Evropskem parlamentu, https://multimedia.europarl.europa.eu/en/hearing-of-nicolas-schmit-commissioner-designate-jobs-opening-statement-by-nicolas-schmit_1178011-V_v.

16. poudarja, da je treba na splošno posodobiti sedanje pravne okvire na ravni EU (npr. direktivo o elektronskem poslovanju in direktivo o storitvah), da bi se odzvali na hitro širjenje sodelovalnega gospodarstva in izzive, ki jih predstavljajo platforme, ki delujejo na svetovni ravni. Ključni pogoj za kakršno koli posodobitev pravnega okvira sta preučitev učinkovitosti veljavne zakonodaje EU, ki se lahko uporablja tudi za platformno delo, kot je direktiva o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih, ter natančna opredelitev sedanjih oblik platformnega dela;

Razvrstitev delavcev in pogodbe

17. se sklicuje na svoje prejšnje mnenje, v katerem je poudaril, da „imajo nekateri poslovni modeli sodelovalnega gospodarstva številne negativne zunanje učinke na socialnem in zaposlovalnem področju, pri čemer se zlasti zlorablja status ‚samozaposlenega‘, in da se zanašajo na socialne razlike med delavci“⁽¹⁴⁾;

18. se sklicuje tudi na svojo predhodno ugotovitev, da je treba „številne oblike zaposlitve v sodelovalnem gospodarstvu umestiti med odvisno in samostojno zaposlitev“, kar „odpira pomembna vprašanja glede delovnih pogojev, zdravja in varnosti, zdravstvenega zavarovanja, plačane bolniške odsotnosti, nadomestil v primeru brezposelnosti in bolezni ter pokojnin“⁽¹⁵⁾;

19. ugotavlja, da Evropska komisija v dokumentu Razmislek o socialni razsežnosti Evrope⁽¹⁶⁾ poudarja, da mora EU za poglobitev te razsežnosti doseči dogovor o „skupnih pravilih za določitev zaposlitvenega statusa delavcev prek digitalnih platform. To bi podjetjem omogočilo, da bi v celoti izkoristila potencial enotnega evropskega digitalnega trga“;

20. poudarja, da mladi, ki so bolj seznanjeni z digitalizacijo in tehnološkim razvojem, delo na digitalnih platformah in prožnost, ki jo pogosto ponuja, vidijo kot privlačno priložnost za zaposlitev, čeprav pravice delavcev niso jasno opredeljene. Opozoriti je treba, da so delavci na platformah danes v povprečju deset let mlajši od tistih, ki svoje delo opravljajo zunaj spleta⁽¹⁷⁾, in da odsotnost jasnega okvira z opredeljenimi pravicami delavcev povečuje prekarno zaposlovanje med mladimi;

21. priznava, da so pogodbeni razmerja na digitalnih platformah zapletena, vendar poudarja, da izredno raznolike modele zaposlovanja v tradicionalnem gospodarstvu urejajo temeljna osnovna pravila, ki se enako uporabljajo za vse akterje. Odbor zato poziva, naj se temeljne delovne in socialne določbe razširijo tako, da bodo veljale tudi za gospodarstvo platform in platformne delavce, saj je treba socialne posledice enotnega digitalnega trga obravnavati na evropski ravni. Skladen nacionalni in – če je zaradi nadnacionalne narave digitalnega gospodarstva potreben – evropski okvir za obravnavanje regulativnih izzivov dela na digitalnih platformah bo vzpostavil enake konkurenčne pogoje za tradicionalno gospodarstvo in gospodarstvo digitalnih platform ter preprečil socialni dumping. Takšen regulativni okvir bi moral vsebovati tudi prepoved izključujočih klavzul, ki delavcem onemogočajo sodelovanje na drugih platformah;

22. poudarja, da bi morala takšna ureditev obravnavati pomembna regulativna vprašanja, kot so dokazno breme za predložitev dokazil o obstoju delovnega razmerja (in posledično morebitne napačne razvrstitve), ocena izpodbojne predpostavke o obstoju delovnega razmerja, organizacija dela na podlagi pogodbenih razmerij, ki vsebujejo nepošteno določbe, ter vprašanje lastništva in prenosljivosti podatkov na profilu platformnega delavca ter podatkov o uspešnosti. Poleg tega bi lahko obravnavala vprašanje prispevkov delodajalcev za socialno varnost glede na celotno delovno silo in ne glede na status zaposlitve. Upoštevana bi morala biti tudi kakovost ureditve dela. Za upoštevanje morebitne čezmejne digitalne dejavnosti in da se omogoči uporaba direktive o napotitvi delavcev⁽¹⁸⁾, bi moralo biti mogoče razlikovati med „krajem zaposlitve“ in „krajem opravljanja storitve“, da se zagotovijo minimalne pravice delavcev;

⁽¹⁴⁾ Mnenje OR Sodelovalno gospodarstvo in spletne platforme: skupno stališče mest in regij (COR-2016-04163).

⁽¹⁵⁾ Mnenje OR Pregledni in predvidljivi delovni pogoji v Evropski uniji (COR 1129/2018).

⁽¹⁶⁾ COM(2017) 206, 26.4.2017.

⁽¹⁷⁾ http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC112157/jrc112157_pubsy_platform_workers_in_europe_science_for_policy.pdf, str. 23.

⁽¹⁸⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-18-2018-INIT/sl/pdf>

23. ugotavlja, da bi morala določitev obstoja delovnega razmerja temeljiti na opredelitvah v veljavnih zakonih, kolektivnih pogodbah ali običajih v posamezni državi članici, pri čemer je treba upoštevati sodno prakso Sodišča Evropske unije ⁽¹⁹⁾, v skladu s katero lahko status delavca velja tudi za zaposlene na digitalnih platformah, če so izpolnjena ustrezna merila. Odbor se strinja z Evropskim parlamentom, da bi morala „določitev obstoja delovnega razmerja [...] temeljiti na dejstvih, ki se nanašajo na dejansko opravljanje dela, in ne na tem, kako stranke opisujejo razmerje“ ⁽²⁰⁾. Strinja se tudi s stališčem, da je „zloraba statusa samozaposlene osebe, kakor je opredeljen v nacionalnem pravu, bodisi na nacionalni ravni ali v čezmejnih primerih, [...] oblika lažno prijavljenega dela, ki je pogosto povezana z neprijavljenim delom, [...] da se zaobidejo nekatere pravne ali davčne obveznosti“ ⁽²¹⁾. Zato se strinja, da so na evropski ravni potrebne smernice za boj proti temu pojavu;

24. pozdravlja dejstvo, da ima večina držav članic EU sisteme minimalne plače, ki so določeni z zakonom ali dogovorjeni v kolektivnih pogajanjih. Za vprašanja oblikovanja plač so pristojne in odgovorne države članice in/ali nacionalni socialni partnerji. Zato je treba v celoti spoštovati avtonomijo socialnih partnerjev in njihovo pravico do sklepanja kolektivnih pogodb o plačah ⁽²²⁾;

25. podpira ustanovitev posebne delovne skupine, ki bo preverjala in spremljala delovna razmerja in razvrščanje delavcev na digitalnih platformah ter bo delovala v okviru opazovalnice EU za gospodarstvo spletnih platform, ki jo je s sklepom ustanovila Komisija ⁽²³⁾. Opazovalnica, ki jo sestavlja skupina neodvisnih strokovnjakov za gospodarstvo spletnih platform in posebna ekipa uradnikov Komisije, je že začela delo in Komisiji posreduje nasvete in strokovno znanje o razvoju gospodarstva spletnih platform. Odbor lahko s primeri najboljše prakse na lokalni, regionalni in čezmejni ravni prispeva k delu te skupine. S tem bi med drugim spodbujal pridobivanje znanja in spretnosti zaposlenih v lokalnih in regionalnih organih, zato poziva, naj se mu v opazovalnici dodeli status opazovalca;

Regionalna in lokalna razsežnost

26. ugotavlja, da stalen razvoj in širitev gospodarskih dejavnosti, v katerih so digitalne platforme vse bolj prisotne, vplivata na lokalno in regionalno raven ter morata biti zato urejena tudi na ravni lokalnih in regionalnih oblasti v okviru njihovih pristojnosti, zlasti ob upoštevanju davčne ureditve in urbanističnega načrtovanja;

27. poziva lokalne in regionalne oblasti, naj zagotovijo rešitve za socialne in zaposlitvene izzive, ki izhajajo iz platformnega dela, ter uvedejo ukrepe socialne podpore za nestandardne oblike zaposlovanja ter ukrepe za preprečevanje nepravilnih in včasih nezakonitih oblik zaposlovanja (kot je navidezno samozaposlovanje) na teh platformah, da se zagotovijo tako individualne kot kolektivne pravice platformnih delavcev;

28. poziva lokalne in regionalne oblasti, naj kot ponudniki in prejemniki širokega nabora spletnih storitev, pogosto preko digitalnih platform, v svoja merila za oddajo javnih naročil vključijo pozitivno diskriminacijo družbeno odgovornih platform ter socialna merila, povezana z delovnimi pogoji na platformah;

29. poziva lokalne in regionalne oblasti, naj kot ponudniki storitev oblikujejo pogodbe o zaposlitvi, ki bi bile lahko model za druge delodajalce na lokalni ravni;

30. poziva lokalne in regionalne oblasti, naj oblikujejo politike na področju zaposlovanja in vseživljenjskega učenja ter socialnem področju, ki bodo v koraku z digitalizacijo trgov dela in jo bodo upoštevale;

31. spodbuja lokalne in regionalne oblasti, naj v okviru svojih pristojnosti preganjajo lažno razvrščanje delavcev, in sicer prek inšpektoratov za delo oziroma drugih enakovrednih organov ali ustanov.

V Bruslju, 5. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽¹⁹⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-43-2019-INIT/sl/pdf>

⁽²⁰⁾ Zakonodajna resolucija Evropskega parlamenta z dne 16. aprila 2019 o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih v Evropski uniji, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0379_SL.html.

⁽²¹⁾ Prav tam.

⁽²²⁾ Mnenje OR Standardi za dohodek iz zaposlitve v EU (COR 01689/2015).

⁽²³⁾ Sklep Komisije C(2018) 2393 final z dne 26. aprila 2018 o vzpostavitvi opazovalnice gospodarstva spletnih platform.

Mnenje Evropskega odbora regij – Evropski okvir za regulativne odzive v zvezi s sodelovalnim gospodarstvom

(2020/C 79/08)

Poročevalec: Peter FLORIAN SCHÜTZ (AT/PES), poslanec deželnega zbora in član mestnega sveta, Dunaj

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Splošne ugotovitve

1. poziva Evropski parlament, Svet in Komisijo, naj sodelovalno gospodarstvo uvrstijo na vrh svojih prednostnih nalog v mandatu 2019–2024;
2. ugotavlja, da sodelovalno gospodarstvo temelji na tristranskem odnosu med tremi kategorijami udeležencev – stranka, dobavitelj in platforma/posrednik – in se bistveno razlikuje od običajnega modela „verige“ in dvostranskih odnosov med stranko in dobaviteljem, ki so podlaga za sedanji regulativni okvir EU;
3. zato meni, da konkretna uporaba zakonodaje EU za te nove poslovne modele še zdaleč ni celovita, pogosto jo je celo težko določiti, kot razkrivajo močne polemike in tožbe, ki so jih povzročili;
4. opozarja na ugotovitve iz svojega mnenja iz leta 2016 ⁽¹⁾, da Komisija v sporočilu „Evropska agenda za sodelovalno gospodarstvo“ ⁽²⁾ ni zagotovila celovitih odgovorov na nekatera ključna vprašanja, ki se zastavljajo s sodelovalnim gospodarstvom; meni, da so bile zaradi tega neukrepanja zelo politične odločitve prepuščene v obravnavo sodiščem, namesto da bi jih reševali evropski in regionalni zakonodajalci;
5. poudarja koristi, ki jih ima lahko sodelovalno gospodarstvo, ko zanj veljajo pošteni in zakonsko določeni enaki konkurenčni pogoji. Te koristi so med drugim večja konkurenca v številnih sektorjih, ki moteče vpliva na uveljavljena podjetja in prinese večjo izbiro za potrošnike in nižje stroške, večje možnosti zaposlovanja ter pozitivni okoljski učinki, ki izvirajo iz učinkovitejše uporabe sredstev in virov;
6. poudarja, da ima sodelovalno gospodarstvo poleg prednosti tudi negativne posledice za tradicionalna podjetja in lokalne skupnosti; opozarja, da spodkopavanje pravic delavcev in potrošnikov ter standardov varstva okolja na enotnem trgu ni sprejemljivo, in dodaja, da pripravlja ločeno mnenje o zaposlovanju in socialnih vidikih platformnega dela ⁽³⁾;
7. meni, da bi morali na enotnem trgu veljati enaki konkurenčni pogoji za spletne in nespletne gospodarske dejavnosti. Sodelovalno gospodarstvo potrošnikom ponuja večjo izbiro, podjetnikom pa nove priložnosti. Državljeni in podjetja pa se morajo zavedati veljavnih lokalnih predpisov in obveznosti, ne glede na to, katero vrsto platformne dejavnosti so si izbrali (npr. delitev hiš, voženj z avtomobilom in različne storitve na domu, za dobiček ali ne);

⁽¹⁾ COR-2016-04163, na voljo na povezavi: <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2016-04163-00-01-ac-tra-sl.docx/content>.

⁽²⁾ COM(2016) 356 final, na voljo na povezavi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=COM%3A2016%3A356%3AFIN>.

⁽³⁾ Mnenje OR „Platformno delo – regulativni izzivi na lokalni in regionalni ravni“, poročevalec: Dimitrios BIRMPAS. Dosje SEDEC-VI/051.

8. globoko obžaluje tudi izrinjanje lokalnih prebivalcev v številnih velikih mestih, kjer so se cene nepremičnin zvišale, ker se veliko stanovanj namenja oddajanju turistom za kratek čas prek spletnih platform;
9. kljub temu se strinja z željo, ki jo je Komisija zapisala v sporočilu o agendi za sodelovalno gospodarstvo (2016), da se doseže ravnovesje dveh političnih ciljev, po eni strani rešitev sedanjih težav in zagotovitev pravne varnosti s pravnim urejanjem, po drugi strani pa spodbujanje inovacij, novih podjetij in nadaljnega razvoja sodelovalnega gospodarstva;
10. meni, da pravna država pomeni oblikovanje in učinkovito izvrševanje zakonodaje in da lokalne in regionalne oblasti ne bi smele biti ovirane pri uporabi in izvrševanju evropskih, nacionalnih ali regionalnih zakonov;
11. pozdravlja prostovoljne ukrepe platform po Evropi, vendar poudarja, da ti ne morejo nadomestiti okvirnih pravil za dejanski skupni trg;

Evropski okvir s teritorialno razsežnostjo

12. glede na te pomisleke meni, da je sedanji regulativni okvir EU – uveden pred pojavom platform sodelovalnega gospodarstva – zastarel in se brez korenite posodobitve ne more odzivati na izzive, ki jih prinaša sodelovalno gospodarstvo;
13. poziva Evropsko komisijo, naj v letu 2020 predstavi predloge v zvezi s tem v širšem okviru „zakona o digitalnih storitvah“, ki ga je v svoj program uvrstila novoizvoljena predsednica Komisije ⁽⁴⁾. To je potrebno zlasti zato, ker so se glavne tehnične potrošniške naprave (npr. pametni telefoni) in platforme pojavile veliko po sprejetju direktive o elektronskem poslovanju iz leta 2000;
14. zaznava močno lokalno in regionalno razsežnost sodelovalnega gospodarstva, ki vpliva na vsakdanje življenje, saj se številna področja dejavnosti teh platform, od nastanitve, mestnega prometa in storitev dostave do uporabe javnih prostorov, urejajo ali obdajajo na lokalni in regionalni ravni;
15. poziva Komisijo in države članice, naj ustvarijo spodbujevalno regulativno okolje, ki bo manjšim evropskim platformam omogočilo bolje izkoristiti enotni trg in se razširiti, da bodo lahko uspešno izzvale prevladujoče svetovne akterje;
16. poziva, naj se ta teritorialna razsežnost prizna v prihodnjem evropskem okviru in naj se okrepijo zmogljivosti javnih oblasti za ukrepanje glede urejanja sodelovalnega gospodarstva ob upoštevanju nacionalnih, regionalnih ali lokalnih razmer ter polnem spoštovanju načela subsidiarnosti. Izvrševanje veljavnih sodnih odločb proti platformam za kratkoročni najem nepremičnin v državi njihovega sedeža je za lokalne oblasti velika obremenitev, saj nimajo ne sredstev ne zmogljivosti za pravdne postopke v drugi državi članici EU;
17. poudarja, da načelo države izvora iz direktive o elektronskem poslovanju povzroča težave mestom in regijam. Močnejše kot je načelo države izvora, jasnejša in učinkovitejša morajo biti tudi pravila za izvrševanje zakona; meni, da obstaja nevarnost izbiranja najboljšega pri vstopanju na enotni trg, kar bo nazadnje povzročilo pravno negotovost in izgubo administrativnega nadzora javnih oblasti v ciljni državi;
18. izraža prepričanje, da samo ukrepanje na lokalni ali nacionalni ravni ne bo zadostovalo za reševanje nekaterih glavnih pomislov glede sodelovalnega gospodarstva, zato poleg nacionalnih in regionalnih predpisov potrebujemo jasen evropski okvir;
19. priporoča, da se za kritične elemente zakona o digitalnih storitvah in evropskega okvira za sodelovalno gospodarstvo opravi ocena teritorialnega učinka;

⁽⁴⁾ „Bolj ambiciozna Unija: moj načrt za Evropo“, na voljo na povezavi: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_sl.pdf.

20. glede na dinamičnost sodelovalnega gospodarstva tudi predlaga, da se vzpostavi mehanizem za spremljanje izvajanja zakona o digitalnih storitvah in evropskega okvira za sodelovalno gospodarstvo;

21. poziva Evropsko komisijo, naj redno spremlja, ali se sodelovalne platforme razvijajo skladno s pravili konkurence, saj je na lokalni in regionalni ravni mogoče ugotoviti, da na trgu močno prevladuje zgolj nekaj platform;

Razdrobljenost notranjega trga

22. poudarja, da je že mogoče zaznati razdrobljenost notranjega trga, saj se je kljub temu, da je ta pojav še razmeroma nov, v številnih državah članicah, mestih in regijah že pojavila množica pravil za sodelovalno gospodarstvo: približno dve tretjini držav članic sta že leta 2017 imeli ali načrtovali pravne in politične pobude, npr. na področju obdavčevanja, stanovanjskih in gradbenih predpisov, prometa, storitev dostave ali javnih površin ⁽⁵⁾;

23. poudarja dejstvo, da številnost teh pobud kaže na potrebo po jasni ureditvi EU na enotnem trgu; brez nje bo nastala razdrobljenost, ki lahko tako uporabnike kot ponudnike odvrne od izkoriščanja priložnosti, ki jih ponuja sodelovalno gospodarstvo;

24. poudarja, da je preprečitev razdrobljenosti trga s harmoniziranimi pravili po vsej EU nujna tudi za spodbujanje rasti manjših podjetij sodelovalnega gospodarstva, saj se lahko obstoječe velike mednarodne platforme zaradi svoje velikosti lažje prilagajajo kompleksni pravni ureditvi in njenim spremembam;

25. je prepričan, da bi uvedba jasnega okvira EU evropskim zagonskim podjetjem omogočila rast in večjo konkurenčnost na svetovnem prizorišču. Posebne pozornosti morajo biti deležne neevropske sodelovalne platforme, saj je izvrševanje predpisov v tretjih državah v večini primerov skoraj nemogoče;

Status platform sodelovalnega gospodarstva

26. obžaluje, da je bilo ključno vprašanje statusa platform sodelovalnega gospodarstva – in s tem vprašanje, katera pravila urejajo njihovo delovanje – do sedaj v glavnem prepuščeno sodiščem, čeprav gre za zelo politično vprašanje z daljnosežnimi posledicami, ki ga ne moremo zadovoljivo rešiti zgolj z dosedanjimi predpisi;

27. poudarja, da se zlasti glede direktive o elektronskem poslovanju ⁽⁶⁾ in svobode zagotavljanja čezmejnih storitev informacijske družbe, ki jo ta ureja, zdi nujno opraviti revizijo in posodobitev, na kar kažejo tudi spori in sodne tožbe, ki o tem trenutno potekajo ⁽⁷⁾;

28. poudarja dejstvo, da bi bilo morda treba dodatno pojasniti tudi opredelitev storitev informacijske družbe ⁽⁸⁾, da bi lahko razlikovali med različnimi vrstami dejavnosti, in zlasti v povezavi s pojavom t. i. „mešanih storitev“, kot jih je opredelil generalni pravobranilec Sodišča Evropske unije (SEU) Maciej Szpunar in ki vključujejo tako storitev informacijske družbe kot – neločljivo povezano – osnovno storitev, ki se ne opravi elektronsko ⁽⁹⁾;

29. meni, da bi morali v evropskem okviru opredeliti status platform sodelovalnega gospodarstva glede na točno stopnjo nadzora, ki ga ima platforma, in da bi bilo torej treba v zakonodaji EU izrecno začitati merila za opredelitev „odločilnega vpliva“, na katerega se je sklicevalo SEU;

⁽⁵⁾ Poročilo o pravni analizi Evropske komisije, GD JUST, 2017, str. 92–101, na voljo na povezavi: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/annex-5_task5_reportmay2017.pdf.

⁽⁶⁾ Direktiva 2000/31/ES (direktiva o elektronskem poslovanju), na voljo na povezavi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX%3A32000L0031>.

⁽⁷⁾ Glej zlasti zadeve SEU C-434/15, C-320-16 o platformi Uber in še nerešeno zadevo C390-18 o platformi Airbnb.

⁽⁸⁾ Opredelitev je navedena v Direktivi (EU) 2015/1535, na voljo na povezavi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32015L1535>.

⁽⁹⁾ SEU, Mnenje generalnega pravobranilca v zadevi C-434/15, na voljo na povezavi: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-05/cp170050en.pdf>.

30. meni, da bi lahko po drugi strani merila „vzdrževalca trga“, na katera se je generalni pravobranilec tudi skliceval, v določeni meri veljala tudi za večino platform sodelovalnega gospodarstva, zato je to veliko manj pomembno pri opredeljevanju njihovega statusa in pravil, ki veljajo za njihovo delovanje;

31. meni, da morajo biti sodelovalne platforme odgovorne za nezakonito ravnanje ali razširjanje nezakonitih vsebin (npr. ponujanje socialnih stanovanj na platformah za kratkoročni najem), in je prepričan, da se lahko diskriminatorne odločitve platform sprejemajo le v skladu z lokalnimi zakoni ali sodnimi odločbami;

Status uporabnikov platform sodelovalnega gospodarstva in varstvo potrošnikov

32. poudarja dejstvo, da je za sodelovalno gospodarstvo značilna zabrisana meja med osebnimi in poklicnimi akterji, torej med prodajalci in sorodnimi akterji;

33. v zvezi s tem meni, da je treba opredelitev „ponudnika storitev“ iz direktive o storitvah⁽¹⁰⁾ revidirati, saj je sedanje besedilo mogoče razumeti, kot da zajema vse gospodarske dejavnosti; meni, da bi to lahko imelo močan odvračilni učinek, saj bi bili nesorazmerno obremenjeni ljudje, ki bi radi občasno delovali kot nepoklicni izvajalci storitev (sorodni akterji) prek platforme sodelovalnega gospodarstva;

34. zato priporoča, da se položaj pojasni z uvedbo pragov na ravni EU, s katerimi bi določili raven gospodarske dejavnosti, nad katero se šteje, da gre za poklicnega izvajalca, za katerega velja tržna ureditev; meni, da bi morali biti ti pragovi določeni časovno, ne pa v denarju, da bi zagotovili enake konkurenčne pogoje v vsej EU;

Dostop do podatkov

35. opozarja, da je dostop do podatkov ključno vprašanje za javne oblasti, zlasti na lokalni in regionalni ravni; zagotavljanje ustreznega izvrševanja veljavnih lokalnih predpisov in ohranjanje nadzornih mehanizmov ni mogoče brez dostopa do ustreznih podatkov platform, ki delujejo na določenem območju;

36. zato meni, da je treba v evropski okvir vključiti zahtevo, da morajo platforme javnim oblastem zagotoviti vse podatke, ki jih te potrebujejo za izvrševanje predpisov, ki veljajo za platforme in/ali sektor njihove dejavnosti na pravni podlagi⁽¹¹⁾. Javne oblasti pa morajo pri dostopu do teh informacij ustrezno upoštevati podatke platform in njihovo tehnično znanje, kot so algoritmi za iskanje in razvrščanje. Javne oblasti ne smejo biti odvisne od pripravljenosti platform, da jim posredujejo podatke: izkušnje iz več evropskih mest kažejo, da platforme, ki trdijo, da so pripravljene sodelovati, „v praksi tega ne delajo ali pa zgolj prostovoljno“⁽¹²⁾;

37. priznava, da so nekatere platforme poskusile določena pravila izvrševati same. Čeprav so ti poskusi pohvale vredni, pa lahko uporabniki platforme prostovoljno samourejanje preprosto zaobidejo (ista stanovanjska enota se lahko objavi na več platformah ali celo večkrat na isti platformi); zato je prepričan, da je dostop javnih oblasti do podatkov najboljša rešitev;

38. ocenjuje, da so velike digitalne platforme vratarji digitalnega gospodarstva: na trgu lahko dosežejo prevladujoč položaj in imajo veliko korist od pozitivnih učinkov omrežja. Za platforme, ki prevladujejo na trgu, bo nujno treba zaostriiti sedanjo obveznost iz zakonodaje o varstvu podatkov, da se zagotovi prenosljivost podatkov (npr. prek odprtih vmesnikov);

Vprašanja obdavčitve

39. kljub temu pozdravlja prakse sodelovanja, ki so jih uvedle nekatere platforme za izvrševanje pravil, kot je pobiranje turističnih taks za občinske oblasti;

40. vendar meni, da bi zahteva, da tako ravna vse platforme v vseh lokalnih in regionalnih oblasteh, lahko pomenila veliko upravno breme. Izmenjava podatkov je veliko manj obremenjujoča;

⁽¹⁰⁾ Direktiva 2006/123/ES, na voljo na povezavi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0123>.

⁽¹¹⁾ Splošna uredba o varstvu podatkov, člen 6(1)(e).

⁽¹²⁾ The Guardian, junij 2019, na voljo na povezavi: <https://www.theguardian.com/cities/2019/jun/20/ten-cities-ask-eu-for-help-to-fight-airbnb-expansion>.

41. poudarja, da nekaterim mestom in regijam ni uspelo skleniti sporazumov s platformami v zvezi z davčnimi zadevami, saj nekatere sodelovalne platforme niso pokazale nobenega namena, da bi sprejele nacionalne ali regionalne davčne zakone ali nadzor lokalnih nadzornih organov (npr. računskih sodišč) ali drugih mehanizmov lokalnega nadzora za ustrezno obdavčenje;

42. opozarja, da lahko dohodek ponudnikov v sodelovalnem gospodarstvu, ki morda delajo prek več platform s sedežem v različnih državah, pade na sivo področje in mu davčni organi težko sledijo: nekateri prejemniki so upravičeno negotovi, kateri davek bi morali plačati, drugi pa se morda z izkoriščanjem nejasnosti zavestno poskusijo izogniti plačilu davkov; poudarja, da bi izmenjava podatkov med platformami in vsemi pristojnimi javnimi oblastmi to odpravila in zagotovila, da so ustrezni davki plačani;

43. poudarja, da je drugo ključno vprašanje obdavčitev samih platform, saj morajo spletne platforme plačati pravičen delež davkov; opozarja na svoje mnenje „Obdavčitev digitalnega gospodarstva“⁽¹³⁾, v katerem je ugotovil, „da sedanji davčni sistemi ne ustrezajo več sodobnemu gospodarskemu okolju, za katerega so značilni globalizacija, mobilnost, digitalna tehnologija, novi poslovni modeli in zapletena struktura podjetij“, in pozdravlja predloge Komisije na to temo⁽¹⁴⁾;

Vpliv na okolje

44. meni, da je sodelovalno gospodarstvo dodaten način za to, da se prispeva k različnim ukrepom, ki jih je sprejela EU za doseganje podnebnih ciljev iz Pariškega sporazuma iz leta 2015;

45. poziva Evropsko komisijo, naj do drugega polletja 2020 pripravi študije o možnih vplivih sodelovalnega gospodarstva na okolje, saj takšnih poglobljenih študij ni;

Stanovanja

46. meni, da je treba ohraniti maneverski prostor javnega sektorja za ukrepanje, da se zagotovi prost pretok blaga in storitev po elektronski poti, hkrati pa ne omejujeta konkurenca in delovanje lokalnih trgov. V direktivi o elektronskem poslovanju je torej treba določiti in razširiti merilo splošnega interesa. Cenovno dostopna stanovanja so za evropske državljane v vseh državah članicah izjemno pomembna; oddajanje v najem za kratek čas prek platform lahko okrepi negativne težnje na nepremičninskem trgu;

Sklepne ugotovitve

47. poudarja dejstvo, da se številne regije in mesta soočajo s pojavom dejavnosti platform na svojem ozemlju, ne da bi to vedeli vnaprej; več evropskih mest je leta 2018 podpisalo izjavo delitvenih mest⁽¹⁵⁾;

48. zato poziva Komisijo, naj predlaga evropski okvir ter z njim uvede obveznost predhodnega obveščanja pristojnih oblasti in spodbudi sodelovanje med oblastmi in platformami, da se zagotovi, da bodo te delovale v skladu z veljavnimi predpisi in ustrezno lokalnim razmeram;

49. se veseli sodelovanja z Evropsko komisijo, Evropskim parlamentom in Svetom pri oblikovanju evropskega okvira za regulativne odzive v zvezi s sodelovalnim gospodarstvom.

V Bruslju, 5. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽¹³⁾ Ref.: COR-2018-02748, na voljo na povezavi: <https://webapi2016.COR.europa.eu/v1/documents/cor-2018-02748-00-00-ac-tra-sl.docx/content>.

⁽¹⁴⁾ Ref.: COM(2018) 147 final in COM(2018) 148 final.

⁽¹⁵⁾ Na voljo na povezavi: <http://www.sharingcitiesaction.net/declaration/>.

Mnenje Evropskega odbora regij – Lokalne in regionalne oblasti oblikujejo prihodnje vzhodno partnerstvo

(2020/C 79/09)

Glavni poročevalec: Tadeuš ANDŽEJEVSKI (LT/ECR), član okrožnega sveta Vilne**Referenčni dokument:** strukturirano posvetovanje EU o prihodnosti vzhodnega partnerstva z začetkom 26. julija 2019**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Splošne ugotovitve

1. ceni program za vzhodno partnerstvo, ki je nastal pred desetimi leti kot skupna pobuda Evropske unije, njenih držav članic in šestih partnerskih držav vzhodne Evrope ter južnega Kavkaza: Armenije, Azerbajdžana, Belorusije, Gruzije, Moldavije in Ukrajine. Želi spomniti, da sta bili Poljska in Švedska glavni pobudnici za oblikovanje partnerstva kot strukturirane politike, namenjene podpori regionalnega sodelovanja in poglobitvi odnosov EU s partnerskimi državami iz vzhodne Evrope. Meni, da se je vzhodno partnerstvo skozi leta razvilo v pomemben instrument Evropske unije v odnosih s sosednjimi državami ob njeni vzhodni meji. Poudarja, da je v teh desetih letih potekala vrsta projektov in pobud, ki so prispevali k izvajanju nujnih reform v državah vzhodnega partnerstva ter razvoju tamkajšnje civilne družbe;

2. se zavzema za nadaljnji razvoj vzhodnega partnerstva v naslednjem desetletju sodelovanja z EU in za to, da se države vzhodnega partnerstva tesneje vključijo v institucije in agencije EU ter v njene specifične sektorske programe, pa tudi v odločanje o teh programih in njihovi uporabi v teh državah. Priporoča postopno krepitev vloge lokalnih in regionalnih oblasti držav vzhodnega partnerstva pri upravljanju programov EU ki se tam izvajajo;

3. zlasti poziva k razširitvi pravnega okvira, ki določa obliko vzhodnega partnerstva, na primer z dopolnitvijo pridružitvenih sporazumov z Ukrajino, Gruzijo in Republiko Moldavijo ali z aneksi k sporazumom, ki bi omogočili udeležbo pri naslednjih programih EU. Zato pozdravlja pobudo Evropskega parlamenta, ki želi okrepiti sodelovanje s temi tremi državami. Meni, da bi moral biti cilj vse tesnejšega sodelovanja z njimi možnost članstva v EU, vendar hkrati opozarja, da je treba okrepiti tudi sodelovanje s preostalimi državami vzhodnega partnerstva. Med drugim bi bilo treba opredeliti skupne prednostne naloge partnerstva med EU in posameznimi državami, ki bile lahko podlaga za okvirni sporazum o nadaljnjem sodelovanju;

4. je aktivno sodeloval pri delu v okviru vzhodnega partnerstva in je to pobudo razvijal in krepil na ravni lokalnih in regionalnih oblasti. Z več pobudami, kot so na primer ustanovitev konference regionalnih in lokalnih oblasti za vzhodno partnerstvo (CORLEAP) ali delovne skupine za podporo reformam za decentralizacijo v posameznih državah (Ukrajina), je prispeval h krepitvi lokalne samouprave v državah vzhodnega partnerstva in regionalnega sodelovanja med posameznimi državami kot tudi med njimi in EU;

5. priporoča okrepitev institucionalnih temeljev konference CORLEAP, da bo lahko lažje opravljala svojo nalogo, tj. podpirala decentralizacijo v državah vzhodnega partnerstva. Zato se zavzema za tesnejše sodelovanje med predstavniki največjih združenj lokalnih in regionalnih oblasti EU in držav vzhodnega partnerstva v okviru CORLEAP;

6. opozarja, da je enakost žensk in moških zapisana v ustavah in pravnih sistemih vseh držav vzhodnega partnerstva, ki so vse brez zadržkov ratificirale vse najpomembnejše mednarodne konvencije na tem področju. Želi spomniti, da je načelo enakosti spolov trdno zakoreninjeno v pogodbah EU. V skladu s členom 8 Pogodbe o delovanju Evropske unije si mora ta pri vseh svojih dejavnostih, torej tudi v okviru vzhodnega partnerstva, prizadevati za spodbujanje enakosti žensk in moških. Poziva institucije EU, naj podprejo izmenjavo primerov najboljše prakse pri spodbujanju politične udeležbe žensk v lokalnih in regionalnih oblasteh v EU in državah vzhodnega partnerstva;
7. meni, da bodo lokalne in regionalne oblasti tudi v naslednjem programskem obdobju vzhodnega partnerstva imele pomembno vlogo pri uspešnem uresničevanju njegovih ciljev. Hkrati pričakuje, da bodo Evropska komisija ter voditelji držav in vlad EU na vrhu vzhodnega partnerstva, ki bo potekal med hrvaškim predsedovanjem Svetu EU, upoštevali priporočila in mnenja, ki jih je pripravil v sodelovanju z ravnimi upravljanci, ki so najbližje državljanom;
8. poudarja, da imajo civilna družba ter lokalne in regionalne oblasti pomembno vlogo pri kreitvi pravne države: slednje v EU in državah vzhodnega partnerstva tvorijo temeljno raven demokratične legitimnosti in so ključnega pomena pri spodbujanju kulture pravne države ter spremljanju skladnosti z načeli, ki so z njo povezani;
9. podpira nadaljnje reforme za decentralizacijo v državah vzhodnega partnerstva, pri čemer je treba spoštovati njihovo pravico, da same odločajo o svoji teritorialni in institucionalni strukturi. Zato se popolnoma strinja s sklepi 9. letne konference CORLEAP z dne 12. septembra 2019 v mestu Turku na Finskem, ki pozivajo k strateškemu pristopu h kreitvi lokalnih in regionalnih pobud, katerih cilj sta demokratizacija in decentralizacija – tudi na področju javnih financ;
10. podpira zahtevo nekaterih evropskih združenj lokalnih in regionalnih oblasti, da se jim omogoči obsežnejša udeležba pri programih EU, ki se izvajajo v državah vzhodnega partnerstva, ki so z EU podpisale pridružitveni sporazum, med drugim na področjih trajnostnega načrtovanja, gospodarskega in socialnega razvoja, spodbujanja naložb ter lokalne in regionalne infrastrukture. Cilji trajnostnega razvoja bi morali biti vodilno načelo za EU in države vzhodnega partnerstva. Spodbujati bi jih bilo treba kot podlago za sodelovanje na vseh področjih, ki jih ti cilji zajemajo. Primer bi bilo lahko sodelovanje teh držav pri programih URBACT in Evropa za državljanke, pa tudi pri programih za zaščito podnebja, kot je LIFE. Poleg tega meni, da bi bilo primerno, če bi tudi lokalnim in regionalnim oblastem držav vzhodnega partnerstva omogočili vključitev v programe TAIEX in programe tesnega sodelovanja;
11. zato podpira tudi vključitev lokalnih in regionalnih oblasti držav vzhodnega partnerstva v določanje ciljev partnerstva in v njihovo izvajanje. Pri tem se zavzema za pristop, po katerem bi lahko posamezne države sodelovale v različnem obsegu, pri čemer je treba spoštovati načelo, da se med njimi ne sme ustvarjati napetosti;
12. priporoča, da se na novo oblikuje 20 ciljev za leto 2020, ki so določeni na podlagi 17 svetovnih ciljev trajnostnega razvoja Agende 2030, da bi prispevali k njihovem izvajanju v okviru vzhodnega partnerstva;
13. Evropska unija ostaja zavezana podpori ozemeljske nedotakljivosti, neodvisnosti in suverenosti vseh svojih partnerjev. Polna zavezanost ciljem in načelom Ustanovne listine ZN, Helsinške sklepnice iz leta 1975 in Pariške listine OVSE iz leta 1990 ter njihovo dosledno spoštovanje in upoštevanje so ključnega pomena za uresničitev naše skupne vizije o mirni in enotni Evropi;
14. podpira obnovljena prizadevanja za mirno reševanje odprtih konfliktov v regiji na podlagi načel in norm mednarodnega prava. Reševanje konfliktov, vzpostavitev zaupanja in dobri sosedski odnosi so bistveni za gospodarski in socialni razvoj ter sodelovanje. Odbor regij pozdravlja prizadevanja in okrepljeno vlogo EU pri reševanju konfliktov in vzpostavljanju zaupanja v okviru obstoječih dogovorjenih pogajalskih formatov in procesov ali v podporo tem formatom in procesom, po potrebi tudi s prisotnostjo na terenu;
15. pozdravlja intenzivnejše sodelovanje z vsemi partnericami pri posodabljanju izobraževalnih, raziskovalnih in inovacijskih sistemov ter izboljševanju njihovih rezultatov z vidika kakovosti in konkurenčnosti, ob zagotavljanju spoštovanja pravic, ki jih že uveljavljajo pripadniki nacionalnih manjšin in ki so zapisane v konvencijah ZN in Sveta Evrope ter z njimi povezanih protokolih, nediskriminacije pripadnikov manjšin in spoštovanja raznolikosti ter ob doslednem upoštevanju strokovnega znanja organov Sveta Evrope pri izvajanju reform teh sistemov;
16. se zlasti zavzema za mirno rešitev konflikta v vzhodni regiji Ukrajine in problema, ki izhaja iz nezakonite ruske priključitve Krima;

Spodbujanje dobrega upravljanja v državah vzhodnega partnerstva

17. se zavzema za krepitev zmogljivosti in kakovosti javne uprave v državah vzhodnega partnerstva na vseh ravneh, zlasti na ravni lokalnih in regionalnih oblasti. Poleg tega se zavzema za to, da se izboljšajo kvalifikacije javnih uslužbencev in zagotovi večja preglednost pri zaposlovanju javnih uslužbencev in v javnem odločanju, kamor sodita tudi uvedba standardov za boj proti korupciji in sprejemanje odločitev na podlagi demokratičnih mehanizmov;

18. zato pozdravlja protikorupcijsko pobudo EU v Ukrajini (EUACI), ki jo je uvedla danska agencija za razvoj ter jo sofinancirata EU in Danska. Cilj programa je pomoč lokalni upravi pri omejevanju tveganja za korupcijo, med drugim z uvajanjem stabilnih in preglednih upravnih postopkov ter s tem zagotavljanjem večje preglednosti nad delom javne uprave za državljane, lokalne organizacije civilne družbe in medije;

19. v zvezi s tem ceni vlogo Državne šole za javno upravo v Varšavi (*Krajowa Szkoła Administracji Publicznej*), ki je po vrhu vzhodnega partnerstva leta 2011 v okviru programa akademije vzhodnega partnerstva za javno upravo organizirala devet usposabljanj za javne uslužbence z različnih ravni upravljanja v državah vzhodnega partnerstva;

20. pri tem opozarja, da je bilo med več kot 500 udeleženci usposabljanj le malo uslužbencev z lokalne oziroma regionalne ravni, zato poziva k zagotovitvi, da bo pri usposabljanju, ki ga organizirajo države članice ali institucije EU in katerega cilj je krepitev upravnih zmogljivosti držav vzhodnega partnerstva, sodelovalo več javnih uslužbencev z lokalne oziroma regionalne ravni. Opozarja tudi, da oblasti v posameznih državah vzhodnega partnerstva težave s projekti EU, ki jih neposredno izvajajo in upravljajo njihove lokalne in regionalne oblasti, pogosto upravičujejo prav s tem, da te oblasti nimajo dovolj upravnih zmogljivosti;

21. zato podpira pobudo konference CORLEAP za vzpostavitev izobraževalne platforme za spletno usposabljanje in ustanovitev vzhodnoevropske upravne akademije v eni od držav vzhodnega partnerstva. Njena naloga bi bila na podlagi najboljše evropske prakse ponuditi obsežno in usklajeno usposabljanje za javne uslužbence z različnih upravnih ravni držav vzhodnega partnerstva. Tako bi bilo mogoče standardizirati izobraževalne procese za javne uslužbence v državah vzhodnega partnerstva (med drugim izboljšati znanje angleškega jezika), ki bi se pri tem seznanili z visokimi poklicnimi in etičnimi standardi;

22. ceni pilotni projekt EU, ki se izvaja v okviru orodja za izmenjavo informacij in tehnično pomoč TAIEX Peer-to-Peer in ki javnim uslužbencem iz Gruzije, Republike Moldavije in Ukrajine omogoča usposabljanja po načelu „sledenja na delovnem mestu“ (angl. *job shadowing*). Tako nabirajo izkušnje v državah članicah EU, s pridobljenim znanjem in izkušnjami pa lahko nato seznanjajo javne uprave v svoji državi. EESO predlaga, da se poveča delež javnih uslužbencev lokalnih in regionalnih oblasti, ki sodelujejo pri tem programu, in vsem državam vzhodnega partnerstva omogoči udeležba v programu. Pozdravlja uvedbo programa Evropske komisije za nacionalne izvedence na strokovnem usposabljanju (*ENFP – National Experts in Professional Training*), namenjenega državam vzhodnega partnerstva, pa tudi napoved nove faze programa za mlade strokovnjake (*EU4Youth*) iz teh držav. Poleg tega meni, da bi bilo mogoče za krepitev upravnih zmogljivosti v državah vzhodnega partnerstva izkoristiti tudi pobudo JASPERS, namenjeno podpori pri pripravi projektov EU;

23. podpira partnerstva med lokalnimi in regionalnimi oblastmi držav članic EU in držav vzhodnega partnerstva ter podobna partnerstva med lokalnimi in regionalnimi oblastmi posameznih držav vzhodnega partnerstva; primer takšnega partnerstva je sodelovanje med regijami, mesti in občinami. EESO meni, da so lahko tovrstna partnerstva priložnost za izmenjavo informacij in izkušenj, pa tudi za izmenjave na kulturnem področju in med mladimi, za organizacijo usposabljanj, obiske strokovnjakov, prakso za javne uslužbence in druge dejavnosti;

24. zato ceni uspeh pilotnega projekta partnerstev med mesti in regijami držav članic EU in Ukrajine (v okviru programa *U-LEAD with Europe*). Cilj tega enoletnega programa sodelovanja, ki se je izvajal pod pokroviteljstvom Odbora regij, je bil spodbuditi decentralizacijo v Ukrajini in zlasti izboljšati upravljanje gospodarske politike na področjih, kot so energija, turizem in razvoj podeželja;

25. predlaga, da se v okviru podpore dobrega upravljanja na lokalni in regionalni ravni v državah članicah vzhodnega partnerstva spodbuja analitično in strokovno delo na področju lokalnega in regionalnega razvoja ter odpravijo največji problemi in ovire za razvoj, opredeljeni na teh ravneh. To strokovno delo lahko opravijo institucije lokalne civilne družbe (možganski trusti) in druga analitična ali raziskovalna središča v sodelovanju s podobnimi ustanovami iz držav članic EU;

26. meni, da je tehnična in organizacijska podpora organizacijam civilne družbe, lokalnim medijem in združenjem lokalnih in regionalnih oblasti pomemben element dobrega upravljanja na lokalni in regionalni ravni v državah vzhodnega partnerstva;

27. meni, da je še en element dobrega upravljanja spoštovanje pravic nacionalnih manjšin in njihovo vključevanje v odločanje ter v izvajanje sprejetih odločitev, ki je naloga lokalnih in regionalnih oblasti;

Spodbujanje gospodarskega in socialnega razvoja

28. podpira vse pobude, katerih namen je podpreti gospodarski in socialni razvoj v državah vzhodnega partnerstva, zlasti na lokalni in regionalni ravni. Zato pozdravlja pobudo EU iz leta 2017 Župani za gospodarsko rast (*M4EG – Mayors for Economic Growth*), ki se izvaja v okviru vzhodnega partnerstva in s katero naj bi podprli lokalne oblasti pri spodbujanju gospodarske rasti, med drugim z regulativnimi spremembami, izboljšanjem dostopa do financiranja, razvojem infrastrukture in človeškega kapitala ter krepitvijo sposobnosti, da se pritegnejo tuji vlagatelji;

29. v povezavi s svojim prejšnjim mnenjem CIVEX-VI/030 ponavlja poziv, naj se zagotovi razpoložljivost kakovostnih uradnih statističnih podatkov o lokalni in regionalni ravni držav vzhodnega partnerstva, da bo mogoče učinkoviteje in bolj strateško upravljati socialni in gospodarski razvoj. Predložene statistike bi morale biti, če je to mogoče, razčlenjene po spolu;

30. opozarja, da je zaradi pomanjkanja takšnih statističnih podatkov nemogoče zanesljivo oceniti gospodarski potencial posameznih regij oziroma lokalnih skupnosti in tudi ne učinkovitost projektov, ki jih te izvajajo na gospodarskem in socialnem področju, kar poleg vsega otežuje boj proti korupciji in onemogoča preglednost v družbenem življenju;

31. podpira tudi izmenjavo izkušenj in strokovno podporo, ki ju ponujajo države članice EU pri strateškem upravljanju lokalnih proračunov, učinkovitejšem zagotavljanju lokalnih storitev, pripravi participativnega proračuna, v katero so vključeni državljani, ipd.;

32. priporoča večjo podporo pobud, namenjenih krepitvi lokalnega in regionalnega podjetništva, zlasti MSP, v državah vzhodnega partnerstva, ter boljše seznanjanje z načeli socialnega podjetništva;

33. poleg tega priporoča uvajanje programov za spodbujanje energijske učinkovitosti in razvoj obnovljive energije v državah vzhodnega partnerstva, pri čemer je treba upoštevati nujnost decentralizacije teh programov na lokalni ali regionalni ravni. Zato ceni pobudo Konvencija županov na vzhodu (*CoM East – Covenant of Mayors East*), katere cilj je seznanjanje s cilji energetske in podnebne politike EU ter njihovo uresničevanje v državah vzhodnega partnerstva. S pobudo naj bi se zlasti podprle lokalne oblasti teh držav pri uvajanju trajnostne energije, zagotavljanju oskrbe z energijo in prilagajanju podnebnim spremembam;

34. podpira večjo udeležbo držav vzhodnega partnerstva v programih Erasmus+, Ustvarjalna Evropa, COSME in Obzorje 2020 ter pri drugih tovrstnih pobudah v naslednjem večletnem finančnem okviru EU. Hkrati meni, da je treba določiti preference v zvezi organizacijo sodelovanja teh držav v navedenih programih, na primer sodelovanje v skupnih konzorcijih akterjev iz držav vzhodnega partnerstva in držav EU;

35. se zavzema za to, da se pri izvajanju skupnih programov lokalnih in regionalnih oblasti in lokalnih akterjev na trgu, med katerimi so tudi MPS, ter tujih vlagateljev spoštujejo načela preglednosti in boja proti korupciji v državah vzhodnega partnerstva;

Razvoj čezmejnega sodelovanja

36. meni, da so pobude za čezmejno sodelovanje, zlasti za sodelovanje med državami vzhodnega partnerstva in državami članicami EU ter za lokalni in regionalni razvoj, pomembni instrumenti, ki lahko prispevajo k uresnitvi ciljev vzhodnega partnerstva;

37. zato pozdravlja razvoj programov za podporo teritorialnega sodelovanja v okviru vzhodnega partnerstva (*Eastern Partnership Territorial Cooperation Support Programmes, EaPTCs*), pri katerih sodelujejo izbrane lokalne in regionalne oblasti štirih parov držav: Armenije in Gruzije, Azerbajdžana in Gruzije, Belorusije in Ukrajine ter Republike Moldavije in Ukrajine. Meni, da bi bilo treba programe teritorialnega sodelovanja kot doslej izvajati med državami vzhodnega partnerstva, vendar tudi med obmejnimi območji držav vzhodnega partnerstva in držav članic EU;

38. meni, da si je treba pri čezmejnem sodelovanju prizadevati za naslednje cilje: okrepitev stikov med ljudmi, izmenjave na kulturnem področju in med mladimi, izmenjava izkušenj med civilnimi družbami in o delovanju lokalnih medijev, znanstvene in strokovne izmenjave za spodbujanje decentralizacije, lokalnega in regionalnega razvoja ter učinkovitejšega dela javne uprave, ter partnerstva med lokalnimi in regionalnimi oblastmi;

39. meni, da je mogoče čezmejno sodelovanje organizirati po vzoru podobnih programov, ki se izvajajo v EU. V ta namen bi bilo treba izkoristiti dobre prakse v zvezi s programom Interreg, ki se že več kot 20 let uspešno izvaja na obmejnih območjih EU;

40. poudarja, da je treba pri programih čezmejnega sodelovanja posebno pozornost nameniti človeškemu vidiku, da bi obmejna območja med državami vzhodnega partnerstva, pa tudi njihove regije, ki mejijo na države članice EU, postali ne le kraji sodelovanja, temveč pogosto tudi kraji sprave. Z majhnimi projekti za stike med ljudmi, ki jih je mogoče z upravnega vidika obravnavati ločeno od večjih programov, je mogoče nagovoriti zelo veliko ljudi. Zato je treba čim bolj zmanjšati upravno breme in povečati možnosti za udeležbo morebitnih upravičencev (šol, bolnišnic, mladinskih in verskih organizacij, ipd.) pri teh programih, in sicer tako, da se zmanjša njihov obvezni lastni prispevek. Glede prihodnjega razvoja stalnih struktur s statusom pravne osebe bi se lahko tudi preučilo možnost ustanavljanja nekakšnih „združenj za teritorialno sodelovanje držav vzhodnega partnerstva“ (podobnih EZTS);

41. meni, da morajo biti finančna sredstva pri programih čezmejnega sodelovanja osredotočena na izbrane lokalne in regionalne oblasti držav vzhodnega partnerstva in da je treba najprej zbrati izkušnje v okviru pilotnih projektov;

Komuniciranje

42. meni, da je razvoj cestnega, železniškega in telekomunikacijskega omrežja pomemben vidik poglobitve sodelovanja med državami vzhodnega partnerstva, pa tudi med njimi in državami članicami EU;

43. zato pozdravlja vzpostavitev naložbene platforme za sosodstvo (*NIP – Neighbourhood Investment Platform*), ki se financira deloma iz Evropskega sklada za trajnostni razvoj (EFSD) in deloma iz drugih virov, tudi s kombinacijo nepovratnih sredstev in posojil (mešano financiranje, angl. *blending*); iz EFSD se poleg tega zagotavljajo finančna jamstva za te naložbe. V okviru naložbene platforme NIP je bilo do leta 2019 za države vzhodnega partnerstva izvedenih oziroma odobrenih 15 projektov v višini 151 milijonov EUR, skupni obseg financiranja iz vseh virov pa lahko znaša 1800 milijonov EU. Mnoge od teh naložb so bile uporabljene za razvoj omrežne infrastrukture, tudi prometne, nekatere pa za lokalno infrastrukturo v okviru programa za naložbe v komunalno infrastrukturo (*Municipal Infrastructure Investment Programme*);

44. meni, da je treba pobude na področju prometa izvajati ne le s sredstvi EU, ki so neposredno predvidena za države vzhodnega partnerstva, temveč tudi v okviru programov, ki temeljijo na mešanem financiranju. Zato izraža zadovoljstvo glede naložb, ki so bile v državah vzhodnega partnerstva izvedene v okviru začasnega naložbenega akcijskega načrta za omrežje TEN-T, in glede možnosti, da se ukrepi financirajo s sredstvi Instrumenta za povezovanje Evrope. Opozarja, da so mnoge od teh naložb lokalne narave in prispevajo k razvoju prometnih povezav v mestih in regijah držav vzhodnega partnerstva. Meni, da je treba povečati možnosti za koriščenje drugih programov in finančnih sredstev EU ter državam vzhodnega partnerstva olajšati dostop do njih;

45. meni, da je treba za uresničitev ciljev vzhodnega partnerstva v prihodnji finančni perspektivi za obdobje po letu 2020 povišati zgornjo mejo za financiranje s sredstvi EU. Pozdravlja predlog Evropske komisije, da za približno 25 % poviša finančna sredstva za novi instrument zunanjega delovanja (instrument za sosodstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje), vendar opozarja, da je treba tudi sredstva za vzhodno partnerstvo povečati v podobnem obsegu. Poleg tega meni, da bi bilo treba razmisliti o možnosti, da se v okviru tega instrumenta namenijo posebna sredstva za ukrepe, s katerimi lokalne in regionalne oblasti držav vzhodnega partnerstva uresničujejo cilje, ter za čezmejno sodelovanje.

V Bruslju, 5. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Akcijski načrt proti dezinformacijam

(2020/C 79/10)

Poročevalec: Randel LÄNTS (EE/PES), član mestnega sveta Viljandija

Referenčni dokumenti: Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Akcijski načrt proti dezinformacijam

JOIN(2018) 36 final

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Ugotovitve

1. pozdravlja pobudo Evropske komisije o boju proti dezinformacijam ⁽¹⁾, ki povečuje ozaveščenost o problemu in sviri pred negativnimi učinki, ki jih imajo lahko dezinformacije na volilne procese in integriteto demokratičnih institucij. OR pozdravlja večdeležniški pristop k dezinformacijam, ki spodbuja udeležbo vlad, civilne družbe in zasebnega sektorja ter temelji na sodelovanju, izobraževanju in samoregulaciji;
2. ponavlja stališča, ki jih je izrazil v mnenju *Boj proti dezinformacijam na spletu: evropski pristop* ⁽²⁾. Zlasti želi opozoriti, da je treba državljanke bolj ozavestiti o tem problemu in da se jih lahko z njim seznanja med drugim že v šolah;
3. z zadovoljstvom ugotavlja, da je vprašanje dezinformacij, tako v smislu procesov v Evropski uniji kot tudi razvoja zunaj njenih meja, pri čemer so vključeni akterji iz Unije in izven nje, med najpomembnejšimi nalogami prihodnje Evropske komisije; se veseli tesnega sodelovanja z novim kolegijem evropskih komisarjev pri vključevanju izkušenj in vprašanj podnacionalnih ravni upravljanja o teh zadevah;
4. pozdravlja resolucijo Evropskega parlamenta o tujem vmešavanju v volitve ter dezinformacijah v nacionalnih in evropskih demokratičnih procesih in poudarja, da je za obravnavo tega pojava potreben usklajen večdeležniški pristop na več ravneh, ki upošteva tudi vidik lokalnih in regionalnih oblasti;
5. poudarja, da je treba dezinformacije kot problem, ki je tesno povezan z zapletenimi in hitrimi družbeno-gospodarskimi spremembami, reševati celostno. OR meni, da so lokalne in regionalne oblasti zelo primerne za sodelovanje v razpravi o nevarnostih dezinformacij ter za uvajanje in usklajevanje ukrepov proti njim;
6. poudarja, da obstajajo cele mreže za širjenje lažnih informacij in da so za njihovo onemogočanje potrebna skupna in trajna prizadevanja institucij, platform družbenih medijev in civilne družbe;

⁽¹⁾ Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Akcijski načrt proti dezinformacijam.

⁽²⁾ Mnenje Evropskega odbora regij *Boj proti dezinformacijam na spletu: evropski pristop*.

7. ugotavlja, da nove možnosti dostopanja do informacij in njihovega razširjanja zahtevajo, da se državljane ustrezno usposobi, da se bodo na spletne dezinformacije odzivali z znanjem, digitalno usposobljenostjo in ukrepi. Razvoj medijske pismenosti krepi kritično razmišljanje državljanov ter jim omogoča, da temeljito preverijo informacije in njihove vire. Tako lahko informirano presojo o prejetih vsebinah in krepijo svojo družbeno odpornost. Zadeva je nujna zaradi dejstva, da sedaj več kot polovica prebivalcev držav članic EU dnevne novice prejema prek družbenih medijev;

8. kljub temu meni, da na navade in spretnosti ljudi pri uporabi medijev še vedno vpliva verodostojnost tradicionalnih medijev, ki temelji na odgovornosti uredništev za objave v tiskanih medijih. Doslej nas je obdajal zanesljiv in konstruktiven javni informacijski prostor, saj smo vedeli, da je podjetje, ki objavlja novinarske vsebine, s pravnega, odškodninskega in poklicnoetičnega vidika odgovorno ter s svojim ugledom jamči za resničnost objavljenih informacij;

9. ugotavlja, da se uredniki in zanesljivost informacij, ki se razširjajo v novih medijih, nadzorujejo malo ali pa sploh ne. Hkrati so se v zadnjih letih pojavili nova sredstva in načini za čim bolj verodostojno in realistično podajanje napačnih informacij;

10. opozarja na dosedanje izkušnje z različnimi vprašanji in kampanjami, povezanimi z državljansko vzgojo, ki kažejo, da je ozaveščenost ljudi in spremembe vedenja mogoče doseči le z dolgotrajnim in večplastnim procesom, med drugim z zagotavljanjem medijske in informacijske pismenosti. Mediji, politiki in nosilci odločanja lahko sicer na široko razpravljajo o temi napačnih informacij, vendar s tem ne bodo kaj dosti vplivali na vedenje državljanov;

11. priznava, da vsi ti vidiki še niso bili uspešno vključeni v programe za državljansko vzgojo ter še niso postali del splošne zavesti državljanov in vsakodnevnega dela novih medijev. Za dolgoročne vedenjske spremembe sta potrebna državljanska vzgoja in ozaveščanje javnosti. Poleg izobraževalnega sistema in razvoja državljanske miselnosti in ravnanja je odločilno tudi, da se ozaveščanje javnosti široko zastavi in se ciljne skupine nagovarjajo na primeren način prek medijskih kanalov, ki so jim najljubši;

12. poudarja, da platforme družbenih medijev v Evropski uniji ustvarjajo znaten dobiček, vendar pa ne ponujajo nobenih uporabniških storitev za hitro pomoč v zvezi z vsebinami. Komunikacija s platformami družbenih medijev je nesistematična, individualna in poteka le občasno; ni standardiziranega, hitrega in učinkovitega postopka ravnanja proti napačnim informacijam ali sovražnemu govoru;

13. meni, da je za zagotovitev uravnoteženega in na dejstvih temelječega javnega informacijskega prostora bistvenega pomena, da za platforme družbenih medijev, na katerih se objavljajo plačljive politične objave, veljajo enotne zahteve glede verodostojnosti informacij. Če se za plačano politično objavo izkaže, da ne izpolnjuje teh zahtev, mora biti platforma družbenih medijev dolžna odstraniti ustrezno vsebino;

14. izraža zaskrbljenost nad tem, da so se platforme družbenih medijev doslej uspešno izogibale pravnim predpisom, ki bi jih zavezali k zagotavljanju vsebinske podpore uporabnikom ter reševanju njihovih problemov v realnem času in jeziku ustrezne države članice;

15. je zaskrbljen, ker posamezniki pogosto nimajo potrebnih spretnosti in znanj ter ne vedo, kako se odzvati na napačne informacije ali kako ravnati, kadar so oni ali njihovi bližnji žrtve napačnih informacij ali sovražnega govora. Ravno manjše občine pogosto še vedno nimajo potrebnih izkušenj in ne vedo, kako se v krizni situaciji obnašati do platform družbenih medijev;

16. obžaluje, da se problemi pogosto zaostrijo, ker predstavniki platform družbenih medijev morda ne razumejo kulturnega konteksta in lokalnih posebnosti, ter da komunikacija večinoma poteka v angleščini in zelo počasi. V primeru razširjanja dezinformacij je treba hitro najti rešitev, vendar pa so bile platforme družbenih medijev doslej pasivne in njihovo delovanje premalo pregledno;

17. obžaluje, da imajo lokalne oblasti, ki so najbolj seznanjene z lokalnim dogajanjem, le stransko vlogo v boju proti širjenju napačnih informacij, saj večinoma nimajo potrebnega znanja, veščin in virov. Poleg tega za razliko od socialnih storitev, izobraževanja in storitev splošnega pomena boj proti dezinformacijam ne spada med običajne pristojnosti regionalnih in lokalnih oblasti;

18. opozarja, da bi lahko lokalne in regionalne oblasti naredile zelo veliko proti dezinformacijam. Državljanom bi lahko pomagale pri razlikovanju med resničnimi informacijami in dezinformacijami z bolj odprtim in preglednim delovanjem ter organizacijo dialogov z državljani in javnih razprav v živo in prek spleta. V teh prizadevanjih bi morale sodelovati z lokalnimi in regionalnimi novinarji, znanstvenimi krogi, možganskimi trusti, civilno družbo, nacionalnimi organi, organi in institucijami EU, aktivisti ter političnimi komentatorji;

19. opozarja, da so za boj proti dezinformacijam in njihovo spremljanje potrebna posebna znanja in spretnosti ter orodja, ki jih povprečen uslužbenec ali strokovnjak lokalnih ali regionalnih oblasti še nima. Premalo znanja in spretnosti ter izkušenj je velika strateška pomanjkljivost, ki ovira učinkovito prepoznavanje dezinformacij in preprečevanje njihovega širjenja;

20. poudarja, da pomen javnega obveščanja in hitrost širjenja informacij bistveno vplivata na politične procese in družbeno klimo. Zato je treba nujno okrečiti sposobnost regionalnih in lokalnih oblasti ter drugih lokalnih akterjev za boj proti dezinformacijam;

21. poudarja, da boj proti širjenju dezinformacij ne sme biti nadzor nad razmišljanjem ali cenzura ali dajati vtis, da gre za to. Morebitno širjenje dezinformacij je treba sistematično in stalno spremljati v kontekstu volitev, kriz in nenadnih družbenih sprememb, ne pa ves čas. Preprečevanje dezinformacij se ne sme enačiti z omejevanjem svobode izražanja in nadzorovanjem političnih prepričanj ali s korakom v smeri družbe nadzora, temveč ga je treba razumeti kot pogoj za svobodo izražanja mnenja in stališč;

22. poudarja, da bi moral boj proti dezinformacijam potekati le pod povsem preglednimi pogoji, pri čemer bi morali imeti državljani možnost, da pridobijo celovite informacije in da so med drugim seznanjeni z varstvom podatkov, obdelavo osebnih podatkov in vidiki financiranja. Brez ustrezne preglednosti obstaja veliko tveganje, da bodo ukrepi za boj proti dezinformacijam predmet zlonamernih informacijskih napadov;

23. meni, da je treba regionalne in lokalne medije ter civilno družbo v čim večji meri vključiti v boj proti dezinformacijam. Novinarji so zaradi svojega vsakodnevnega dela in poklicnih izkušenj sposobni prepoznati dezinformacije, so tudi bolj ozaveščeni in bolj pozorni kot drugi akterji, ki nimajo vsakodnevnega opravka z informacijskim prostorom;

24. poudarja, da bi morali s finančnimi sredstvi, vzpostavitev sodelovanja in krepitev strokovnega znanja podpreti različne pobude za preverjanje dejstev, ki bi ga izvajali novinarji in civilna družba, ter za rušenje mitov in širjenje zanesljivih informacij;

25. meni, da je pomembno, da se v vzpostavljanje mrež preverjevalcev dejstev vključi akterje civilne družbe, tudi z lokalne in regionalne ravni, s čimer se bosta povečala preglednost in poznavanje lokalnih razmer. Iz sodelovalnega gospodarstva bi lahko prevzeli tudi t. i. načelo verodostojnosti, kar bi pomenilo, da bi bili preverjevalci dejstev plačani glede na količino in natančnost, s čimer bi k temu pritegnili več ljudi. V takšnem sistemu bi preverjevalci dejstev sami regulirali svojo dejavnost, na podlagi medsebojnega strokovnega pregleda pa bi določili lastne standarde. Poleg tega je treba nujno nadalje razviti institucionalne mreže in instrumente na nacionalni in evropski ravni;

26. ugotavlja, da izobraževanje in ozaveščanje predstavnikov civilne družbe prispevata h kreptivi mreže zoper širjenje lažnih novic in napačnih informacij ter zmanjševanju tveganja cenzure s strani pristojnih organov oziroma poskusov omejevanja svobode izražanja;

27. poudarja, da bi poleg tega boj proti dezinformacijam olajšala javno dostopna tehnološka orodja, ki bi omogočala pravočasno in lažje odkrivanje obsežnih dezinformacijskih kampanj. Lahko bi še naprej razvijali ustrezne algoritme za spremljanje dejavnosti v družbenih medijih, da bi lahko prepoznali obsežne dezinformacijske kampanje in v resnih primerih ustrezno reagirali;

28. poudarja, da je v boju proti dezinformacijam pomembna hitra in učinkovita izmenjava informacij in izkušenj. Iz analize izkušenj v regijah in občinah ter primerov razširjanja napačnih informacij se lahko izluščijo skupne značilnosti, vzorci, napake in uspehi teh kampanj. Zato bi morala Evropska unija finančno in s svojo mrežo spodbujati izmenjavo izkušenj ter medsebojno učenje lokalnih in regionalnih oblasti ter držav članic;

Predlogi

29. predlaga, naj se platforme družbenih medijev s političnimi priporočili ali regulativnimi ukrepi spodbudijo k bistveno večjemu ozaveščanju javnosti, da bodo uporabniki vedeli več o dezinformacijah in znali kritično presojati vire. Pred volitvami ali referendumi ter v obdobju kriz bi se lahko v družbenih medijih objavljale vsebine, ki bi razlagale določen kontekst in uporabnike svarile pred viri dezinformacij; v zvezi s tem opozarja, da je iz prve analize kampanje za zadnje evropske volitve mogoče razbrati, da so številne platforme objavljale informacije, ki so uporabnike svarile pred posebnimi primeri, kar je prispevalo k omejitvi posledic morebitnih dezinformacij;
30. meni, da je treba platforme družbenih medijev po potrebi s političnimi priporočili ali regulativnimi ukrepi spodbuditi, da bodo prispevale več k razvoju celovitih mrež preverjalcev dejstev, ki jih bo verjetno treba nekako financirati iz dohodkov medijev; poleg tega meni, da je nujno podpirati zanesljive medijske akterje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Pri tem imajo zdaj in tudi v prihodnje posebno vlogo izvajalci javnih storitev;
31. priporoča sprejetje regulativnih ukrepov za odkrivanje in onemogočanje kampanj dezinformiranja, tudi v sodelovanju s platformami družbenih medijev in prek prijav. Z uvedbo skupnih standardov za poročanje v okviru boja proti dezinformacijam bi lahko spremljali dejavnosti platform družbenih medijev v daljšem časovnem obdobju, po potrebi pa bi jih lahko nadzirale neodvisne tretje strani, da bi pridobili celovitejši pregled nad obsegom problema;
32. priporoča vseevropski pravni okvir, ki bi svetovne platforme družbenih medijev zavezal k temu, da v vsaki državi članici vzpostavijo službo za pomoč uporabnikom in kontaktno točko, ki bo delovala v jeziku posamezne države. Vsak državljan, občinski predstavnik ali predstavnik nevladne organizacije bi moral imeti možnost, da se brez težav obrne na službo za pomoč uporabnikom, ki bi morala po vsej Evropski uniji temeljiti na podobnih načelih. Takšna podpora za uporabnike v njihovem maternem jeziku in fizična prisotnost službe za pomoč uporabnikom bi bistveno olajšali boj proti napačnim informacijam in okrepili pravice državljanov;
33. priporoča platformam družbenih medijev, naj državljanom dajo možnost, da bodo po potrebi in brez velikih nevšečnosti prijavljali razširjanje napačnih informacij ali poskuse tovrstnega razširjanja;
34. poziva k razmisleku o finančni podpori regionalnim in lokalnim organom in državljanskim združenjem po vsej Evropi, da se poveča sposobnost odkrivanja napačnih informacij, zatire njihovo razširjanje ter okrepi medsebojno in čezmejno sodelovanje organov in državljanskih združenj;
35. priporoča, da se prek mreže preverjalcev dejstev zagotovijo smernice za ravnanje z dezinformacijami ter da se prek izobraževalnih ustanov in lokalnih oblasti krepí ozaveščanje in s tem spodbuja kritično razmišljanje v boju proti dezinformacijam;
36. ugotavlja, da je treba od zgodnje starosti razvijati sposobnost analiziranja podatkov, kritično razmišljanje in zdrav razum, da bodo mladi znali razbrati in primerjati prejete informacije; meni, da je zato treba spodbujati ozaveščanje (razprave, dialoge itd.) v ustanovah izobraževanja in usposabljanja, da bi zatirali dezinformacije.

V Bruslju, 5. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

Mnenje Evropskega odbora regij – Poročilo Evropske komisije o politiki konkurence za leto 2018

(2020/C 79/11)

Poročevalec:	Dominique LÉVÊQUE (FR/PES), župan občine Aÿ-en-Champagne
Referenčni dokument:	Poročilo Evropske komisije o politiki konkurence za leto 2018 COM(2019) 339 final

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Splošne ugotovitve

1. meni, da je politika neizkrivljene in učinkovite konkurence eden bistvenih temeljev evropskega projekta. Takšna politika ni zgolj cilj, ampak tudi orodje za uresničevanje notranjega trga, potrebno za doseganje ciljev EU iz člena 3 Pogodbe o Evropski uniji (PEU), ki temelji zlasti na strateškem okviru ciljev trajnostnega razvoja, socialnem tržnem gospodarstvu in socialnem napredku. Izvajanje politike konkurence mora biti skladno tudi z drugimi politikami Unije (člen 7 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU)) in izpolnjevati medsektorske zahteve glede zaposlovanja, okolja in varstva potrošnikov iz členov 9, 11 in 12 PDEU;
2. opozarja, da ima v skladu s členom 3 PDEU Evropska unija izključno pristojnost za določitev pravil o konkurenci in da ima Komisija neposredna izvršna pooblastila, zato se pravni mehanizmi za zagotavljanje skladnosti z načelom subsidiarnosti pri politiki konkurence ne uporabljajo (člen 5 PEU). Ne glede na svojo izključno pristojnost mora biti Komisija v okviru priprave in ocenjevanja konkurenčnih mehanizmov v stalnem dialogu z javnimi organi držav članic na vseh ravneh oblasti, z nacionalnimi organi, pristojnimi za konkurenco, Evropskim parlamentom, Evropskim odborom regij (OR), Evropskim ekonomsko-socialnim odborom in civilno družbo, zlasti združenji potrošnikov, ter ga ustrezno upoštevati;
3. pozdravlja letno poročilo o politiki konkurence za leto 2018, vendar ugotavlja, da predstavlja v glavnem najpomembnejše sklepe Komisije v letu 2018 in zakonodajne spremembe na področju konkurence, ne navaja pa nobenih načrtov za reforme. Vendar pa politične usmeritve naslednje Evropske komisije za obdobje 2019–2024, ki jih je 16. julija letos predstavila novoizvoljena predsednica, vključujejo reforme evropske politike konkurence, zlasti v povezavi z „zelenim dogovorom za Evropo“, novo zakonodajo o digitalnih storitvah in ustanovitvi javno-zasebnega sklada, specializiranega za prve javne ponudbe vrednostnih papirjev MSP;
4. globoko obžaluje, da sporazum o izstopu Združenega kraljestva z dne 17. oktobra 2019 ne vsebuje več zavezujočih ukrepov za zagotovitev prihodnje skladnosti Združenega kraljestva s standardi EU na področju državnih pomoči, konkurence ter relevantnih davčnih zadev. Nezavezujoča in nespecifična zaveza Združenega kraljestva, da bo na teh področjih z „visokimi skupnimi standardi“ ohranilo „enake konkurenčne pogoje za vse“, ki je navedena v politični izjavi, priloženi Sporazumu, ne zagotavlja zadostnega varstva državljanom, delavcem in podjetjem v Združenem kraljestvu.

Izstop Združenega kraljestva iz EU

5. ugotavlja, da bodo pravila EU o konkurenci za Združeno kraljestvo veljala vsaj do datuma njegovega izstopa iz Evropske unije. Preiskave, ki so se začele pred tem datumom, bodo morda zaključene šele po omenjenem datumu, vendar bo treba sklepe na podlagi teh preiskav vseeno izvajati; v zvezi s tem pozdravlja pojasnila o posledicah izstopa Združenega kraljestva za konkurenčno pravo EU, ki jih je Komisija podala v obvestilu z dne 25. marca 2019 ⁽¹⁾, vendar obžaluje, da v njem obravnava le protikonkurenčno ravnanje in nadzor nad združitvami;

(1) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/eu-competition-law_sl.pdf

6. meni, da bo v primeru izstopa Združenega kraljestva treba bdeti nad tem, ali se vlada Združenega kraljestva drži svoje zaveze, da bo še naprej nadzorovala državno pomoč z ohranjanjem skupnega regulativnega okvira z EU; poleg tega ponovno poziva k preučitvi možnosti uvedbe začasnih ukrepov za prilagoditev pravil o državni pomoči (tj. sprostitev ali zadržanje) za nekatera geografska območja in gospodarske panoge, ki jih bodo posledice izstopa Združenega kraljestva posebej prizadele, zlasti če se bo ta zgodil brez dogovora; to mora pripeljati do razširitve uredbe o splošnih skupinskih izjemah;

Politika konkurence in industrijska strategija EU

7. opozarja, da je Svet Komisijo pozval, „naj do konca leta 2019 predstavi dolgoročno vizijo za prihodnost industrije EU, v kateri naj navede, kako konkretno jo bo uresničila“. Glede tega je OR že dejal, „da bi morala industrijska strategija EU vključevati tudi podrobno in utemeljeno revizijo pravil EU o državni pomoči in nadzoru nad združitvami, da bi zagotovili enake konkurenčne pogoje na mednarodni ravni v skladu s svetovnimi trgovinskimi politikami in večstranskim sporazumom. Hkrati bi morala strategija upoštevati tudi naložbeni in inovacijski potencial državne pomoči ali združitve⁽²⁾; OR meni, da je sestavni del tega potenciala zmožnost ustvarjanja ali ohranjanja delovnih mest v industriji v EU, zlasti s sodelovanjem pri preoblikovanju industrijskih sektorjev v težavah in proizvodnji strateških komponent za evropsko industrijo;

8. predlaga spremembo metode nadzorovanja pomoči za raziskave in razvoj ter inovacije, tako da se čim bolj zmanjša predhodni nadzor, ki ga izvaja Komisija, skrajšajo roki za preučitev te pomoči ter poenostavi ureditev za pomembne projekte skupnega evropskega interesa⁽³⁾. S tem bi olajšali izvajanje projektov skupnega evropskega interesa, med katerimi je bil uspešno zagnan zgolj eden, na področju mikroelektronike, v znesku 1,75 milijarde EUR, medtem ko je bil projekt skupnega evropskega interesa za zasnovano in proizvodnjo baterijskih celic in modulov naslednje generacije v vrednosti 6 milijard EUR, ki je prejel 1,2 milijardi EUR javne podpore, Komisiji predložen maja letos;

Državna pomoč – splošne ugotovitve

9. izraža zadovoljstvo ob dejstvu, da je posodabljanje nadzora državne pomoči, ki se je začelo leta 2014, omogočilo povečanje števila izjem – pri tem je bila uredba o splošnih skupinskih izjemah podlaga za več kot 96 % novih ukrepov pomoči, ki se izvajajo od leta 2015 – ter osredotočenost nadzora državnih pomoči na velike izzive;

10. poudarja pomen razvoja modula za preglednost dodeljevanja nacionalne pomoči (angl. *Transparency Award Module*)⁽⁴⁾, tj. informacijske platforme, ki omogoča prenos in objavo podatkov o državni pomoči nad 500000 EUR, in ugotavlja, da je do konca leta 2018, 25 držav članic objavilo informacije o več kot 43000 dodeljenih pomočeh;

11. ponovno poudarja svoje prepričanje, da je sporočilo Komisije o pojmu državne pomoči, ki ga je Komisija sprejela leta 2016, za javne organe koristna podlaga za boljše razumevanje tega zapletenega vprašanja. Kljub temu Komisijo poziva, naj ta pojem posodobi v skladu z razvojem lastne prakse odločanja in evropske sodne prakse, zlasti glede selektivnosti;

12. poziva Komisijo, naj zviša zgornjo mejo pomoči *de minimis* z 200000 EUR na 500000 EUR v obdobju treh proračunskih let, glede na to, da je bila ta zgornja meja določena leta 2006.

13. ugotavlja, da je Komisija leta 2018 začela pregled ustreznosti pravil o državni pomoči, ki bi mu morala v začetku leta 2020 slediti vrsta predlogov za revizijo teh pravil; v tem okviru vztraja, da mora biti OR v celoti in pravočasno vključen v analizo predlogov o mehanizmih, ki so najtesneje povezani s pristojnostmi in področji političnega, ekonomskega in socialnega delovanja lokalnih in regionalnih oblasti, kot so: uredba o splošnih skupinskih izjemah, uredba *de minimis*, smernice o regionalni državni pomoči, okvir za državno pomoč za raziskave, razvoj in inovacije, sporočilo o državni pomoči za pomembne projekte skupnega evropskega pomena, smernice o tveganem financiranju, smernice o državni pomoči letališčem in letalskim prevoznikom, smernice o pomoči za varstvo okolja in energijo, smernice o pomoči za reševanje in prestrukturiranje ter smernice o železnicah;

⁽²⁾ Mnenje OR *Krajevni pristop k strategiji EU na področju industrijske politike* (točka 16), 26. junij 2019.

⁽³⁾ Glej francosko-nemški manifest za industrijsko politiko, prilagojeno 21. stoletju: <https://ue.delegfrance.org/manifeste-franco-allemand-pour-une> [Povezava je na voljo samo v francoščini].

⁽⁴⁾ Glej <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public>.

14. je seznanjen z javnim posvetovanjem o predlagani reviziji uredbe o splošnih skupinskih izjemah, ki je potekalo med 6. junijem in 27. septembrom 2019 s ciljem spremljati naslednji večletni finančni okvir in opredeliti najenostavnejši in najučinkovitejši način za lažje usklajevanje nacionalnega financiranja in financiranja iz proračuna EU. Zlasti pozdravlja dejstvo, da se s predlogom razširja sedanja skupinska izjema, ki je omejena na pomoč malim in srednjim podjetjem, na velika podjetja brez predhodne priglasitve (člen 20). Pozdravlja tudi dejstvo, da se lahko z uredbo o splošnih skupinskih izjemah predvidi poenostavljeno skupinsko izjemo za zelo majhne zneske pomoči za projekte evropskega teritorialnega sodelovanja (do 20000 EUR na podjetje na projekt) (člen 20a). Podpira tudi povečanje zgornje meje intenzivnosti pomoči za MSP na 80 %, vendar opozarja na dve dodatni težavi:

- (i) treba je pojasniti, da se uporaba lastnih sredstev javnih organov, ki sodelujejo pri projektih, ne šteje kot javni prispevek pri izračunu najvišje stopnje intenzivnosti pomoči; in
- (ii) potrditev, da pomoč, dodeljena v skladu s členom 20a, ne spada med obveznosti poročanja (člen 11) in spremljanja (člen 12) iz uredbe o splošnih skupinskih izjemah in ne zajema nobenih obveznosti poročanja tretjih oseb;

15. je seznanjen z obvestilom Komisije o vračilu nezakonite in nezdružljive državne pomoči, objavljenim 22. julija 2019 ⁽⁵⁾, ki spada v izvajanje Uredbe Sveta (EU) 2015/1589 z dne 13. julija 2015 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije ⁽⁶⁾. V tem pravnem okviru omenjeno obvestilo ne prinaša olajšav za upravičence do državne pomoči in zlasti do državne pomoči *de minimis*. Desetletni zastaralni rok za pomoč *de minimis* se ni skrajšal, vendar je zaradi odločilnih ukrepov v postopkih to obdobje dejansko veliko daljše. Komisija tudi ni soglašala s tem, da bi odstopila od vračila v primerih, ko je ustvarila legitimna pričakovanja, ko informacije, potrebne za vračilo, niso na razpolago ali ko odločba nacionalnega sodišča, ki obravnava prav obstoj pomoči, postane pravnomočna. Poleg tega Komisija meni, da če upravičenec zneska pomoči ne vrne v celoti, mora biti ta ne le prisiljen v insolventnost, ampak ne bi smelo biti brez vračila celotnega zneska pomoči odobreno niti prestrukturiranje niti začasno nadaljevanje njegovih dejavnosti. Ta pristop je težko uskladiti s ciljem nacionalnih in evropskih postopkov v primeru insolventnosti. Čeprav je namen postopkov za vračilo državne pomoči, da se retroaktivno odpravijo izkrivljajoči učinki nezakonite pomoči, se pri prestrukturiranju podjetij v okviru insolventnega prava upoštevajo še drugi cilji, kot je ohranitev delovnih mest. OR zato poziva Komisijo, naj razmisli o predložitvi predloga za spremembo Uredbe (EU) 2015/1589;

16. ugotavlja, da se okvir za državno pomoč v bančnem sektorju od avgusta 2013 ⁽⁷⁾ ni spremenil, medtem ko se je gospodarski okvir bistveno spremenil in pojavlja se vprašanje, ali je pogoj, da naj bi kakršna koli pomoč prispevala k „odpravljanju resne motnje v gospodarstvu države članice“ (člen 107(3)(b) PDEU), še vedno veljaven;

17. pozdravlja sodbo Splošnega sodišča Evropske unije z dne 24. septembra 2019 v združenih zadevah T-755/15 in T-759/15 o veljavnosti sklepa Evropske komisije iz leta 2015 o pomoči, ki jo je Luksemburg odobril družbi Fiat Chrysler Finance Europe. Sodba potrjuje, da selektivna prednost z davčnim stališčem lahko pomeni nezakonito državno pomoč, nezdružljivo z notranjim trgovom, in da preučitev davčnega stališča, ki jo opravi Komisija na podlagi pravil o državni pomoči, ne pomeni „davčne harmonizacije“. Hkrati poudarja, da v skladu s sodbo Sodišča z dne 15. novembra 2011 v združenih zadevah C-106/09 in C-107/09 P „v davčno pristojnost držav članic spada določitev davčnih osnov ter razdelitev davčnega bremena na različne proizvodne dejavnike in različne gospodarske sektorje“;

Državna pomoč za storitve splošnega gospodarskega pomena (SSGP)

18. opozarja, da je pri uporabi pravil EU o državni pomoči za SSGP državam članicam s Pogodbama podeljena široka diskrecijska pravica za opredeljevanje SSGP. Spoštovati je treba tudi načela lokalne in regionalne samouprave, ekonomske, socialne in teritorialne kohezije ter nevtralnost glede lastninskopravne ureditve v državah članicah, kot je določeno v členu 3 PEU ter členih 14, 106 in 345 PDEU ter njenem Protokolu št. 26;

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/recovery_notice_sl.pdf

⁽⁶⁾ UL L 248, 24.9.2015, str. 9.

⁽⁷⁾ Šporočilo Komisije o uporabi pravil o državni pomoči za podporne ukrepe v korist bank v okviru finančne krize od 1. avgusta 2013 dalje. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013XC0730\(01\)&from=SL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013XC0730(01)&from=SL).

19. poudarja pomen sodbe Splošnega sodišča z dne 15. novembra 2018 v zvezi s tožbo nizozemskih organov za socialna stanovanja, ki se nanaša na SSGP in socialna stanovanja ⁽⁸⁾. Ta sodba po eni strani določa, da mora država članica, če se želi izogniti pravilom konkurence, dokazati, da je obseg SSGP za socialna stanovanja nujen in sorazmeren glede na dejanske potrebe po javnih storitvah na področju dostopa do stanovanj, po drugi strani pa omejuje vlogo Komisije na nadzor očitne napake. Opredelitev pojma SSGP na področju stanovanj vsebuje očitno napako, kadar je nejasna, ker določa zgolj to, da je treba pri dajanju v najem dati prednost osebam, ki imajo težave pri iskanju primerne stanovanja, vendar pa ta ciljna skupina ni opredeljena;

20. ob tem ponavlja svoj poziv ⁽⁹⁾ k pojasnitvi področja uporabe sklepa Komisije z dne 20. decembra 2011, ki se nanaša na socialna stanovanja. Da bi se odzvali na alarmantno situacijo na področju stanovanj, v kateri se nahaja velik del prebivalstva z nizkimi ali celo povprečnimi dohodki, ter na različne razmere na lokalnih nepremičninskih trgih, pa tudi, da bi spoštovali pristojnost držav članic za presojo o opredelitvi SSGP in izvajali načelo subsidiarnosti, bi se moral sklep uporabljati za omogočanje socialnih stanovanj posebnim skupinam, katerih stanovanjskih potreb ni mogoče zadovoljiti zaradi razmer na trgu, zlasti zaradi omejitev, povezanih z njihovo solventnostjo in drugimi ranljivostmi. Njihove potrebe morajo natančno opredeliti pristojni organi držav članic z uporabo ustreznih in preglednih meril;

21. ugotavlja, da je Komisija 7. decembra 2018 sprejela podaljšanje obdobja uporabe uredbe o pomočeh *de minimis* za podjetja, ki zagotavljajo SSGP, do 31. decembra 2020. Odbor v zvezi s tem poudarja, da je zahteval:

- povečanje zgornje meje *de minimis* za državno pomoč za storitve splošnega gospodarskega pomena (poleg izravnalnih ukrepov do 500 000 EUR v katerem koli obdobju treh proračunskih let),
- revizijo opredelitve „razumnega dobička“ SSGP, zlasti zaradi upoštevanja dejstva, da se takšen dobiček na podlagi spodbud ali zaradi povečanja odstotka priznanega razumnega dobička pogosto znova vloži v SSGP;

Državna pomoč za okoljski in energetski prehod

22. poudarja, kako pomembno je, da je politika Komisije glede pomoči za varstvo okolja in energijo v celoti skladna z izvajanjem Pariškega sporazuma, sklenjenega v okviru Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja, da spodbuja trajnostno energijo v obliki obnovljivih virov energije in prizadevanja za večjo energijsko učinkovitost ter omogoča boj proti energijski revščini, zanesljivo oskrbo z energijo in krepitev teritorialne kohezije; v zvezi s tem poziva k odpravi državne pomoči za pridobivanje fosilnih goriv;

23. opozarja člane Evropskega odbora regij in na splošno predstavnike lokalnih in regionalnih oblasti na posvetovanje o oceni pravil o državnih subvencijah za socialne in zdravstvene storitve splošnega gospodarskega pomena ⁽¹⁰⁾, ki je v teku (do 6. novembra 2019), in upa, da bo zbranih veliko konkretnih izkušenj. Sam pa lahko izpostavlja težave, s katerimi se soočajo lokalne in regionalne oblasti pri opredelitvi obsega pojma „prikrajsanih državljanov“ v povezavi s socialnimi stanovanji in načinom izračuna čezmerne nadomestila.

24. je seznanjen s postopkom pregleda smernic za nekatere ukrepe državne pomoči v okviru sistema za trgovanje z emisijami, ki je bil uveden 20. decembra 2018.

25. namerava prispevati naslednje elemente k reviziji smernic o državni pomoči za varstvo okolja in energijo:

- zahteva, da se državna pomoč za biomaso in biometan pogojuje s potrdili o izvoru,
- priporoča uvedbo določb o skladiščenju in samooskrbovalcih z energijo iz obnovljivih virov, da se zagotovi skladnost z revidirano direktivo o energiji iz obnovljivih virov (zlasti s členoma 21 in 22),

⁽⁸⁾ Zadeva T-202/10 RENV II: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=207808&pageIndex=0&doclang=SL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=14523814>.

⁽⁹⁾ Glej točko 41 Mnenja OR *Državna pomoč in storitve splošnega gospodarskega pomena* (ECON-VI-013), ki je bilo sprejeto 11. oktobra 2016.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2019-3777435_sl

- se zavzema, da bi bila dodelitev pomoči vezana na obveznost preglednosti: stroški, ki se prenesejo na potrošnike, morajo biti jasno opredeljeni na računih (v skladu z Direktivo (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta ⁽¹¹⁾ o trgu električne energije),
- predlaga, da se točka 220 smernic spremeni tako, da bi morale države članice dokazati, da „so prednostno predvidele druga sredstva za doseganje cilja postopne odprave okolju ali gospodarstvu škodljivih subvencij, kot so dajanje prednosti uravnavanju povpraševanja in ukrepom energijske učinkovitosti, povečanje zmogljivosti medsebojnih povezav in odpiranje sistema za energijo iz obnovljivih virov“ ⁽¹²⁾;

26. poziva Komisijo, naj preveri, ali oprostitev davka na kerozin ne pomeni izkrivljanja konkurence v korist letalskemu sektorju, ki temelji na napačni razlagi Konvencije o mednarodnem civilnem letalstvu (Čikaška konvencija, 1944). Ta namreč določa, da pri mednarodnih letih gorivo v rezervoarjih letala ne more biti obdavčeno ob prihodu v državo, ne pove pa ničesar o obdavčitvi v času oskrbovanja z gorivom. Tako bi lahko država (nekatero državo članico to že počno) vsaj za notranji let uvedla obdavčitev vozovnice, če letalo neposredno konkurira železniški povezavi, ali obdavčitev kerozina, da bi omejila emisije toplogrednih plinov. Glede na učinek tovrstnih davkov na notranji trg EU bi bilo vseeno bolje, če bi bila takšna obdavčitev usklajena na evropski ravni. Zato meni, da si evropska državljanska pobuda Fairose, katere cilj je odpraviti oprostitev davka na letalsko gorivo v Evropi, zasluži vso pozornost ⁽¹³⁾;

27. opozarja na svojo zahtevo ⁽¹⁴⁾, „da se premogovniške regije opredelijo kot območja, ki prejemajo pomoč v skladu s členom 107(3)(a) in (c) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), ter da se za tovrstna območja prilagodijo pravila EU o državni pomoči, da bo mogoče sprejeti ukrepe za upravljanje strukturnih sprememb [...]. Poleg tega bi bilo treba preučiti, ali bi taki podporni ukrepi lahko temeljili na členu 107(3)(b) PDEU, in sicer zaradi velikega in zgledega pomena preobrazbe premogovniških regij v skladu s podnebnimi cilji za energetska in podnebno politiko EU“.

Politika konkurence ter ekonomska, socialna in teritorialna kohezija

28. pozdravlja dejstvo, da je Komisija leta 2018 prvič uporabila smernice za širokopasovna omrežja, ki javnim organom omogočajo, da podpirajo postavitve širokopasovnih omrežij, in sicer pri bavarskem projektu ⁽¹⁵⁾ za uvedbo zelo visokozmogljivih omrežij v šestih občinah na podeželju. Ob ugotovitvi, da bi bilo treba za uresničitev ciljev povezanosti enotnega digitalnega trga v naslednjih desetih letih vložiti skupaj približno 500 milijard EUR, je bistveno, da politika konkurence upošteva posebnosti pri izgradnji širokopasovnih omrežij na podeželju, da bi služila javnemu interesu in obrnila trend povečevanja razkoraka med podeželskimi in mestnimi območji pri dostopu do tehnologij;

29. poudarja, da je OR v svojem mnenju o okvirni uredbi o strukturnih in investicijskih skladih predlagal, da se lahko organ, ki pomoč dodeli, v okviru shem državne pomoči šteje za upravičenca do pomoči (člen 2) „kadar je ta za posamezno podjetje nižja od 200 000 EUR“ in ugotavlja, da sta Evropski parlament in Svet ta predlog sprejela;

30. opozarja, da uredba o splošnih skupinskih izjemah v zvezi z evropskimi sredstvi navaja (uvodna izjava 26), da „finančna sredstva Unije, ki jih centralno upravljajo institucije, agencije, skupna podjetja ali drugi organi Unije, ki niso pod neposrednim ali posrednim nadzorom držav članic, ne pomenijo državne pomoči. Kadar se takšna finančna sredstva Unije kombinirajo z državno pomočjo, je treba upoštevati le slednjo pri ugotavljanju, ali se upoštevajo pragovi za prigrasitev in največje intenzivnosti pomoči, če skupni znesek javnih finančnih sredstev, ki je bil dodeljen v zvezi z istimi upravičenimi stroški, ne presega najugodnejše stopnje financiranja, kot je določena z veljavnimi predpisi prava Unije“;

⁽¹¹⁾ Direktiva (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU (UL L 158, 14.6.2019, str. 125).

⁽¹²⁾ Smernice o državni pomoči za varstvo okolja in energijo za obdobje 2014–2020, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52014XC0628\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52014XC0628(01)).

⁽¹³⁾ <https://eci.ec.europa.eu/008/public/#/initiative>

⁽¹⁴⁾ Točke 29 do 31 osnutka mnenja OR Socialno-ekonomsko prestrukturiranje premogovniških regij v Evropi, poročevalec Mark Speich (EPP/DE), sprejete mnenja predvideno na plenarnem zasedanju 8. in 9. oktobra 2019.

⁽¹⁵⁾ Zadeva SA.48418 *Bavarski gigabitni pilotni projekt – Nemčija*, na voljo na spletnem naslovu: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_48418.

31. ponovno poziva Komisijo, naj zviša prag za uporabo uredbe o splošnih skupinskih izjemah za pomoč regionalnim letališčem znatno nad sedanji prag 200000 potnikov letno, saj ta letališča ne morejo vplivati na trgovino med državami članicami in niso sposobna kriti stroškov kapitala in poslovanja ⁽¹⁶⁾ in ker je ustrezna državna pomoč namenjena razvoju varne in trajnostne infrastrukture za zračni promet v manj pokritih regijah ⁽¹⁷⁾.

32. obžaluje, da predlogi za reformo skupne kmetijske politike po letu 2020, ki jih je Komisija predstavila junija 2018, niso vključevali predlogov za revizijo pravil konkurence, ki veljajo za kmetijski sektor, kar je v nasprotju z zahtevami OR; zato poziva Komisijo, naj ne glede na medinstitucionalno spremljanje zakonodajnih predlogov za skupno kmetijsko politiko po letu 2020 ponovno preuči svojo doslej zelo ozko razlago člena 101 PDEU v horizontalnih smernicah in naj ne ovira organizacij proizvajalcev pri sklepanju kolektivnih pogodb;

33. pozdravlja dejstvo, da je Komisija v skladu z zahtevami OR marca 2019 zvišala zgornjo mejo individualne pomoči *de minimis* v kmetijskem sektorju s 15 000 na 20 000 EUR in pod določenimi pogoji na 25 000 EUR, obenem pa nacionalno zgornjo mejo za vse pomoči *de minimis* zvišala z 1 na 1,25 % letne kmetijske proizvodnje države v obdobju treh let. Ti povečanja omogočata vsaj delno upoštevanje zaostrovanja podnebnih, zdravstvenih in gospodarskih kriz;

Politika konkurence v digitalni dobi

34. pozdravlja dejstvo, da je prilagajanje politike konkurence EU digitalni dobi v poročilu Komisije prepoznano kot prednostna naloga in da se bo novi program glede konkurence v obdobju 2021–2027 osredotočal na vprašanja, povezana z uporabo metapodatkov in algoritmov;

35. zato obžaluje, da se o predlogih iz poročila o „politiki konkurence za digitalno dobo“ ⁽¹⁸⁾, ki je bilo objavljeno aprila letos, ni razpravljalo že pred letnim poročilom; meni, da so posebej pomembni naslednji predlogi:

- strategije, ki jih prevladujoče platforme uporabljajo za zmanjšanje konkurenčnega pritiska, s katerim se soočajo, bi bilo treba prepovedati, če ni jasno dokumentiranega povečanja varstva potrošnikov,
- preiskave Komisije bi morale biti manj osredotočene na analizo opredelitve trga in bolj na teorije škode ter prepoznavanje protikonkurenčnih strategij,
- dostop do podatkov, ki so na voljo prevladujočemu podjetju, ne pa tudi konkurentom, in trajnost takega diferenciranega dostopa do podatkov je treba analizirati za vsak primer posebej,
- poskrbeti je treba za (i) prenosljivost podatkov, tj. možnost, da uporabniki prenesejo podatke, ki jih je zbrala platforma, in (ii) interoperabilnost podatkov,
- od platform, ki so infrastruktura za sistemsko posredništvo, bi bilo treba zahtevati dokaz, da „samodejno dajanje prednosti“ nima dolgoročnih učinkov izključevanja na trgih proizvodov, kot je navedeno v pritožbi 23 evropskih elektronskih iskarnikov zaposlitve proti programu „Google for jobs“;

36. poziva k vzpostavitvi evropskega zakonodajnega okvira, ki bi pristojni ravni upravljanja (lokalni, regionalni, nacionalni ali evropski), ki platforme pooblasti za opravljanje nalog storitev splošnega pomena, omogočal dostop do algoritmov, ki jih platforme uporabljajo, in nadzor nad njimi;

37. podpira poostren nadzor nad prevzemi zagonskih podjetij, ki jih izvedejo prevladujoče ali sistemske platforme in/ali ekosistemi; priporoča tudi, da se pragi za določitev pravne pristojnosti, določeni v uredbi EU o združitvah, spremenijo tako, da se prevzemi ocenijo ne le na podlagi prometa, ampak tudi glede na vrednost transakcije, da bi bolje ocenili konkurenčni potencial zagonskih podjetij, ki na splošno ne sledijo modelu kratkoročnega dobička;

⁽¹⁶⁾ Mnenje OR o smernicah EU o državni pomoči letališčem in letalskim prevoznikom z dne 28. novembra 2013 (COTER-V-043).

⁽¹⁷⁾ Glej Sklep Evropske komisije z dne 23. julija 2014 v zvezi z letališčem Angoulême: https://ec.europa.eu/commission/press-corner/detail/sl/MEMO_14_498.

⁽¹⁸⁾ <http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/kd0419345enn.pdf>

Nadzor nad združitvami

38. poudarja, da bi morala Komisija v okviru svoje analize konkurence bolj upoštevati vprašanje državnega nadzora in subvencij za podjetja, ki lahko izkrivijo konkurenco, zlasti v primeru konkurentov iz tretjih držav;

39. Komisijo tudi poziva, naj razmisli o prilagoditvi Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (Uredba ES o združitvah) ⁽¹⁹⁾ in posodobitvi sedanjih smernic glede združitvev. Konkretno bi morala Komisija skrbeti, da strukturne zaveze, ki jih zahteva za odobritev združitvev, ne povzročajo prodaje strateških sredstev neevropskim konkurentom (kar je bilo po letu 2010 ugotovljeno v polovici primerov). Poleg tega je časovni okvir analize Komisije načeloma opredeljen za dve do tri leta, kar ne omogoča predvidevanja večjih sprememb pri vstopu inovativnih akterjev na trg, zlasti v digitalnem sektorju. Zato bi lahko smernice za horizontalne združitve spremenili tako, da bi se črtala navedba dvoletnega roka (točka 74) in določilo, da je časovno obdobje analize „odvisno od značilnosti in dinamike trga, pa tudi od posebnih zmogljivosti potencialnih podjetij, ki bi lahko vstopila na trg“.

Globalna razsežnost politike konkurence

40. meni, da se Komisija pri sklepanju novih sporazumov o prosti trgovini ne bi smela osredotočati le na vključevanje poglavij o konkurenci, ampak bi morala tudi spremljati izvajanje že podpisanih sporazumov in predvideti povračilne ukrepe v primerih omejevanja dostopa evropskih podjetij do tujih trgov. Zato je treba preučiti možnost vzpostavitve funkcije „glavnega nadzornika“ v Komisiji;

41. v zvezi z odprtjem trgov javnih naročil za mednarodno konkurenco poziva k ponovni uvedbi zakonodajnega postopka za sprejetje instrumenta vzajemnosti za javna naročila s tretjimi državami, ki ga je Komisija predlagala leta 2016. Dejansko se zdi, da je tak instrument nujen, glede na to, da je Unija v okviru pogajanj o reviziji Sporazuma o javnih naročilih v okviru STO in dvostranskih pogajanj s tretjimi državami potrdila odprtje svojih javnih naročil v višini približno 352 milijard EUR, medtem ko nekatere podpisnice tega sporazuma krijejo le omejen obseg javnih naročil na svojih seznamih (ZDA v višini 178 milijard EUR in Japonska 27 milijard EUR);

42. Poziva vse države članice, naj dopolnijo uredbo o vzpostavitvi okvira za pregled tujih naložb ⁽²⁰⁾ v Evropski uniji z mehanizmi za spremljanje na nacionalni ravni, da se državam članicam omogoči medsebojno pomoč, kadar lahko neposredne tuje naložbe v eni državi članici vplivajo na varnost ali javni red drugih držav članic;

43. pozdravlja dejstvo, da je Evropska komisija februarja 2019 uvedla dokončne zaščitne ukrepe kot odziv na odločitev ZDA, da uvede carine na izdelke iz železa in jekla. Uvoz teh izdelkov v EU se je dejansko znatno povečal, kar resno ogroža jeklarska podjetja v EU, ki so še vedno v občutljivem položaju zaradi stalne presežne zmogljivosti na svetovnem trgu jekla in doslej največjega števila nepoštenih trgovinskih praks nekaterih trgovinskih partnerjev. V skladu z zavezami EU v okviru STO ti ukrepi ohranjajo stalen uvoz, ki zagotavlja učinkovito konkurenco na evropskem jeklarskem trgu in zadostno izbiro za številne evropske uporabnike jekla. Kljub temu pa je, glede na vse slabše gospodarske obete železarske in jeklarske industrije, treba te zaščitne ukrepe čim prej pregledati in po potrebi okrepiti.

V Bruslju, 5. decembra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽¹⁹⁾ UL L 24, 29.1.2004, str. 1.

⁽²⁰⁾ Uredba (EU) 2019/452 Evropskega parlamenta in Sveta.

ISSN 1977-1045 (elektronska različica)
ISSN 1725-5244 (tiskana različica)

Urad za publikacije Evropske unije
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

SL

